

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEMEDEKİ
SINIF ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK
HİZMETLERİNDEKİ YETERLİLİKLERİ
GERÇEKLEŞTİRME DÜZEYLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ayşegül AVŞAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
EYLÜL-2010**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEMEDEKİ SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK
HİZMETLERİNDEKİ YETERLİLİKLERİ
GERÇEKLEŞTİRME DÜZEYLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Hasan G. BERKANT

Ayşegül AVŞAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
EYLÜL-2010**

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEMEDEKİ SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK HİZMETLERİNDEKİ
YETERLİLİKLERİ GERÇEKLEŞTİRME DÜZEYLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ayşegül AVŞAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No :

Bu Tez 17/09/10 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği / Oy Çokluğu ile Kabul Edilmiştir.

Yrd.Doç.Dr.Hasan G.BERKANT
BAŞKAN

Yrd.Doç.Dr.Yemliha COŞKUN
ÜYE

Yrd.Doç.Dr.M.Fetih YANARDAĞ
ÜYE

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof.Dr. Ahmet Hamdi AYDIN
Enstitü Müdürü

Bu çalışma Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Yönetim Birimi Başkanlığı tarafından desteklenmiştir.
Proje No: 2010/2-9 YLS

Not: Bu tez ve projede kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEMEDEKİ SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK HİZMETLERİNDEKİ
YETERLİLİKLERİ GERÇEKLEŞTİRME DÜZEYLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ayşegül AVŞAR

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Hasan G. BERKANT

Yıl : 2010, Sayfa: 61 + 9

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Hasan G. BERKANT (Başkan)
: Yrd. Doç. Dr. Yemliha COŞKUN (Üye)
: Yrd. Doç. Dr. M. Fetih YANARDAĞ (Üye)

Bu araştırmanın genel amacı; ilköğretim birinci kademedeki sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerindeki yeterlilikleri gerçekleştirme düzeylerinin değerlendirilmesidir. Araştırmanın örneklemini 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılında Kahramanmaraş il merkezindeki ilköğretim okullarının birinci kademesinde görev yapan 461 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmada araştırmacı tarafından hazırlanan, ‘Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarını Değerlendirme Anketi’ kullanılmıştır. Anket; öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyine göre öğrencilere kazandırılması hedeflenen kazanımları içeren 5 ayrı form halinde uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine ve kıdemine göre rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı fark bulunmamıştır. Fakat okuttukları sınıf düzeyine göre rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim Okulu, Sınıf Öğretmeni, Sınıf Rehber Öğretmeni, Rehberlik, Rehberlik Hizmetleri, Rehberlik Programı.

**DEPARTMENT OF EDUCATIONAL SCIENCES
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY**

ABSTRACT

MA THESIS

**EVALUATION OF ADEQUACY LEVELS OF
PRIMARY SCHOOL FIRST GRADE TEACHERS'
GUIDING SERVICES**

Ayşegül AVŞAR

Supervisor : Asst. Prof. Dr. Hasan G. BERKANT

Year : 2010 , Pages: 61 + 9

**Jury : Asst. Prof. Dr. Hasan G. BERKANT (Chairperson)
: Asst. Prof. Dr. Yemliha COŞKUN (Member)
: Asst. Prof. Dr. M. Fetih YANARDAG (Member)**

The main purpose of this research is to evaluate the adequacy levels of primary school first grade teachers' guiding services. The sample of the research consists of 461 primary school teachers working in the city center of Kahramanmaraş. The research is a scan-modelled descriptive study. A survey prepared by the researcher is used in the research. The survey is conducted as 5 different forms consist of the aims that should be earned to students. According to the survey results, there is no meaningful differences between the adequacy levels of guiding services according to their genders and seniority. Beside, there are meaningful differences according to their classroom levels they educate.

Keywords: Primary School, Classroom Teacher, Class Counselor, Counselor Service, Counselor Programme

ÖN SÖZ

Çağdaş yaşamın gereklerine uygun olarak eğitim anlayışı ve eğitimden beklentiler de değişmektedir. Çağdaş dünyada eğitimin amacı, bireyi sadece zihinsel yönden bilgi ve becerilerle donatmak değildir. Eğitim anlayışında öne çıkan nokta bireyin yeterince karmaşık ve problemlerle dolu dünyaya uyum sağlaması, etkili bir birey olarak yaşaması, kişisel, sosyal, duyuşsal ve bedensel yönden bir ‘bütün’ olarak gelişmesidir. Bu sürecin gerçekleştirilmesinde okulun diğer programlarının yanı sıra iyi hazırlanmış bir rehberlik ve psikolojik danışma programı, gelişimin en yoğun olduğu okul öncesi ve ilköğretim döneminde büyük önem taşımaktadır.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı’na bağlı olarak yapılan bu çalışma “İlköğretim Birinci Kademe Okullarındaki Sınıf Öğretmenlerinin Yeni Rehberlik Programına Göre Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Değerlendirilmesi” amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın her aşamasında bana rehberlik eden ve anket çalışmalarında bana yardımcı olan tez danışmanlarım Sayın Yrd. Doç. Dr. Hasan G. BERKANT ve Sayın Doç. Dr. Songül TÜMKAYA hocalarıma; yüksek lisans eğitimim boyunca bana destek olan Sayın Yrd. Doç. Dr. Yemliha COŞKUN ve Sayın M. Fetih YANARDAĞ hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca her türlü desteklerini benden esirgemeyen annem Zübeyde AVŞAR ve babam Dursun AVŞAR’a, literatür araştırmalarım da yardımcı dokunan kardeşim Cemre AVŞAR’a da minnetlerimi sunarım.

Ayşegül AVŞAR
Eylül-2010

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖN SÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLolar LİSTESİ.....	VI
EKLER LİSTESİ.....	IX
1. GİRİŞ.....	1
2. KONUS İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR.....	9
3. KURAMSAL AÇIKLAMALAR.....	14
3.1. Rehberlik Kavramı.....	14
3.2. Rehberlik Hizmetleri.....	15
3.3. Rehberlik Hizmetlerinin Ülkemizdeki Gelişimi.....	16
3.4. İlköğretimde Rehberlik Hizmetleri.....	17
3.5. İlköğretimde Rehberliği Gerektiren Nedenler.....	18
3.6. İlköğretimde Rehberliğin İlkeleri.....	19
3.7. İlköğretimde Rehberliğin Hedefleri ve Amaçları.....	20
3.8. İlköğretimde Rehberlik Programı.....	21
3.9. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı.....	22
3.10. Programın Vizyonu.....	23
3.11. Programın Yapısı.....	23
3.11.1. Kişisel-sosyal rehberlik.....	23
3.11.2. Eğitsel rehberlik.....	23
3.11.3. Mesleki rehberlik.....	23
3.11.4. Okul Müdüründen Beklentiler.....	24
3.11.5. Okul Rehber Öğretmeninden Beklentiler.....	24
3.11.6. Sınıf Rehber Öğretmenlerinden Beklentiler.....	25
3.11.7. Veliden Beklentiler.....	25
3.12. Programın Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı.....	25
3.13. İlköğretim Birinci Kademe Sınıf Rehberlik Programı Kazanımları.....	27
4. YÖNTEM.....	28
4.1. Araştırmanın Modeli.....	28
4.2. Evren ve Örneklem.....	28
4.3. Veri Toplama Araçları.....	29
4.4. Verilerin Toplanması.....	30
4.5. Verilerin Analizi ve Yorumu.....	30
5. BULGULAR.....	31
5.1. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula ve Çevreye Uyum Sağlama” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular.....	31
5.2. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerini Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular.....	33
5.3. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular.....	36
5.4. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Hizmetlerini Yerine	

Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular.....	38
5.5. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış ve Tutum Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular.....	41
5.6. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular.....	43
5.7. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular.....	46
5.8. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular.....	48
6. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	51
KAYNAKLAR.....	59
ÖZ GEÇMİŞ	
EKLER	

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	28
Tablo 4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Dağılımı.....	29
Tablo 4.3. Sınıf Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı.....	29
Tablo 5.1. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula ve Çevreye Uyum Sağlamalarına Yönelik” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları.....	31
Tablo 5.2. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula ve Çevreye Uyum Sağlamalarına Yönelik” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri.....	31
Tablo 5.3. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula ve Çevreye Uyum Sağlamalarına Yönelik” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları.....	32
Tablo 5.4. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula Ve Çevreye Uyum Sağlamalarına Yönelik” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri.....	32
Tablo 5.5. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula ve Çevreye Uyum Sağlamalarına Yönelik” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları.....	32
Tablo 5.6. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerine Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları.....	33
Tablo 5.7. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerine Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri.....	34
Tablo 5.8. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerine Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları.....	34
Tablo 5.9. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerine Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri.....	34
Tablo 5.10. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerini Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları.....	35
Tablo 5.11. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları.....	36
Tablo 5.12. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri.....	36
Tablo 5.13. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları.....	37
Tablo 5.14. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının	

Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri.....	37
Tablo 5.15. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları.....	37
Tablo 5.16. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları.....	38
Tablo 5.17. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri.....	39
Tablo 5.18. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları.....	39
Tablo 5.19. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri.....	40
Tablo 5.20. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları.....	40
Tablo 5.21. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış ve Tutum Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları.....	41
Tablo 5.22. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış ve Tutum Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri.....	42
Tablo 5.23. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış ve Tutum Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları.....	42
Tablo 5.24. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış ve Tutum Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri.....	42
Tablo 5.25. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış ve Tutum Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları.....	43
Tablo 5.26. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları.....	44
Tablo 5.27. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri.....	44
Tablo 5.28. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Kruskal Wallis H-Testi Bulguları.....	44

Tablo 5.29. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri.....	45
Tablo 5.30. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre T-Testi Bulguları.....	45
Tablo 5.31. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel Ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları.....	46
Tablo 5.32. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri.....	46
Tablo 5.33. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları.....	47
Tablo 5.34. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri.....	47
Tablo 5.35. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları.....	47
Tablo 5.36. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları.....	48
Tablo 5.37. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri.....	49
Tablo 5.38. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları.....	49
Tablo 5.39. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri.....	49
Tablo 5.40. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları.....	50

EKLER LİSTESİ

- Ek-1 İlköğretim 1. Sınıf Rehberlik Programı Kazanımlarının İşleniş Sırası
- Ek-2 İlköğretim 2. Sınıf Rehberlik Programı Kazanımlarının İşleniş Sırası
- Ek-3 İlköğretim 3. Sınıf Rehberlik Programı Kazanımlarının İşleniş Sırası
- Ek-4 İlköğretim 4. Sınıf Rehberlik Programı Kazanımlarının İşleniş Sırası
- Ek-5 İlköğretim 5. Sınıf Rehberlik Programı Kazanımlarının İşleniş Sırası
- Ek-6 1. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarını Değerlendirme Anketi
- Ek-7 2. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarını Değerlendirme Anketi
- Ek-8 3. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarını Değerlendirme Anketi
- Ek-9 4. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarını Değerlendirme Anketi
- Ek-10 5. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarını Değerlendirme Anketi

1. GİRİŞ

Ülkemizde 1997-1998 eğitim-öğretim yılında ilköğretimin sekiz yıla çıkmasıyla beraber eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bazı köklü değişiklikler meydana geldiği gözlenmektedir. Bu değişiklik sonucunda da öğretmenlerin ve anne babaların öğrencilerin başarısına yönelik beklentileri geleneksel anlayıştan uzaklaşmaktadır. Onlar öğrencinin sadece bilgi kazanmasını değil kendini ve yeterliliklerinin tanıyabilen, öz benliğini geliştirebilen, ruh sağlığı yerinde yani kendini gerçekleştirme yolunda adımlar atabilen bireyler haline gelmelerini amaçlamaktadırlar. Eğitim ortamında bu gibi gelişmeleri sağlamak ve ihtiyaçları karşılayabilmek için rehberlik faaliyetlerine ihtiyaç duyulmaktadır (Ünal, 2004: 3).

Rehberlik faaliyetleri esas itibarıyla eğitim ortamlarında bireylerin meslek sahibi olmalarına yardım fikrinden doğmuştur. Fikir daha çok yüksek öğrenim okullarında uygulama ve gelişme alanı bulmuştur. Okulu bitirdikten sonra bile gençlerin bir meslek edinmeye hazır olmadıklarını gören birçok eğitimci ve düşünür, gençlerin en uygun mesleği seçerek bu mesleğe hazırlanıp girmeleri konusunda sistemli olarak düşünmeye başlamışlardır. Eli Weaver, 1906'da Meslek Seçme kitabını yayınlamıştır. Rehberlik hareketinin kurucusu olarak bilinen Frank Parsons'ın liderliğinde 1908'de Boston Meslek Bürosu açılmıştır. Amaç, gençlerin kendi imkân ve yeteneklerine en uygun mesleği seçmelerine ve bu mesleğe hazırlanarak girmelerine yardım etmektir. Rehberlik faaliyetleri yüksek öğrenimden sonra orta öğrenim okullarına geçmiştir. Uzun zaman bu iki kademede yürütülen rehberlik hizmetleri faaliyetlerinin son yıllarda ilköğretim bünyesinde de yer alması ihtiyacı üzerine buralarda da rehberlik faaliyetleri başlamıştır (Tan, 2000: 23).

Ülkemizde ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin rehberlik ihtiyacı uzmanlarca daha çok 1990'lı yıllarda dile getirilmeye başlanmıştır. Bu konuda velilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin beklentileri de bu dönemde rehberlik hizmetlerine duyulan ihtiyacı ortaya koymuştur. İlköğretimde üstün başarıyı sağlamada, rehberlik hizmetlerine dayalı olarak geliştirilen rehberlik programları tüm öğrenciler için hayati bir öneme sahiptir. Rehberlik programı bütün okulların eğitim programlarının bütünleyici bir parçasıdır. Program öğretmenler, yöneticiler, veliler ve öğrencilerin desteği ile danışmanlar tarafından organize edilmiş ve geliştirilmiş çalışmaları içermektedir.

Öğretmen-öğrenci etkileşimi, rehberlik programının temel eksenini oluşturur. Eğitim sürecinde, öğrencinin bütün yönleriyle gelişimi ve uyumu açısından öğretmenin etkin ve önemli bir işlevi vardır. Bu durum öğretmeni rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde anahtar konumuna getirir. Rehberlik programında, sınıf öğretmenin önemli ve vazgeçilmez bir yeri olduğu pek çok eğitim bilimi uzmanı tarafından dile getirilmiştir. Daha 1959'larda A.B.D.de bu alandaki temel ilkelerden biri olarak "öğretmenin, rehberlik programındaki rolü yaşamsaldır" ifadesi yer almıştır (Yeşilyaprak, 1999: 27).

Okullarda rehberlik servisinin bulunmaması halinde sınıf öğretmenleri aracılığı ile öğrencilere rehberlik hizmeti verilmektedir. Sınıf öğretmenlerinin görevleri, 1974 yılında IX. Milli Eğitim Şurası'nın incelemesine sunulan öneriler içinde yer almış daha sonra da, "Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği"nin 33. Maddesi olarak Tebliğler Dergisi'nde yayımlanmıştır (MEB, 2006). Yönetmelikte sınıf öğretmenin rehberlikle ilgili görevleri şöyle sıralanmaktadır:

a) Rehberlik hizmetleri bürosunca verilen yıllık çalışma planı çerçevesinde kendi sınıfı için yıllık bir çalışma planı hazırlar.

b) Sorumlu olduğu sınıfla ilgili çalışmalarda, işbirliği yaptığı rehber öğretmene her türlü yardımda bulunur.

c) Problemi tespit edilen öğrencilerle mülakat yapar. Şahsi ve ailevi problemlerinin çözülmesi için gerektiğinde okul yönetimi, öğretmenler ve aileleriyle işbirliği içinde çalışır ve sonuçlarını rehber öğretmenle birlikte toplu dosyaya işler.

d) Rehber öğretmenle işbirliği yaparak seçmeli ders, bölüm, okul, iş ve meslek seçimlerinde öğrencilere yardım eder.

e) Öğrencilerin eğitici kol çalışmalarına etkin bir şekilde katılmalarını sağlar.

f) Rehber öğretmenlerle işbirliği yaparak öğrenciyi tanımak, gerekli bilgileri toplamak için form, fiş, gözlem kartları, anket, test ve benzerlerini uygular, kendisinin yapabileceği değerlendirmeleri yapar ve sonuçları rehber öğretmenle birlikte öğrenci toplu dosyasına işler.

g) Başka okullardan naklen gelen öğrencilerin toplu dosya ve öğrenci dosyalarındaki bilgileri inceler ve değerlendirir.

h) Sosyal ilişkileri zayıf olan çocukların bu ilişkilerini geliştirmek için eğitici çalışmalarda bulunur.

i) Öğretim yılı sonunda yaptıkları her türlü rehberlik faaliyetlerini, aksaklıkları, sağlanması gereken imkanları ve teklifleri kapsayan bir raporu koordinatör rehber öğretmene verir.

j) Okul müdürünün verdiği rehberlikle ilgili diğer görevleri yerine getirir (Güvendi, 2000).

Sınıf öğretmenin okulda öncelikli görevi ders vermektir. Ancak sınıf öğretmeni aynı zamanda rehberlik hizmetlerini yürütecek kişilerin vazgeçilmez bir üyesidir. Çünkü öğretmen öğrencinin her yönüyle tüm olarak gelişimi ve uyumundan birinci derecede sorumlu olan kişidir. Özellikle sınıf öğretmeni öğrencinin her türlü ihtiyaçları ile ilgilendiği için daha da büyük sorumluluk gerektirir. Yöneticisi, uzmanı, öğretmeni ve diğer elemanları ile birlikte eğitim sürecinde görev alan tüm personelin ortak amacı öğrencinin kendini gerçekleştirmesine uygun ortam sağlamaktır (Yeşilyaprak, 2003: 22).

Problem

Çağdaş yaşamın gereklerine uygun olarak eğitim anlayışı ve eğitimden beklentiler de değişmektedir. Çağdaş dünyada eğitimin amacı, bireyi sadece zihinsel yönden bilgi ve becerilerle donatmak değildir. Eğitim anlayışında öne çıkan nokta bireyin yeterince karmaşık ve problemlerle dolu dünyaya uyum sağlaması, etkili bir birey olarak yaşaması, kişisel, sosyal, duyuşsal ve bedensel yönden bir ‘bütün’ olarak gelişmesidir. Bu sürecin gerçekleştirilmesinde okulun diğer programlarının yanı sıra iyi hazırlanmış bir rehberlik ve psikolojik danışma programı gelişimin en yoğun olduğu okul öncesi ve ilköğretim döneminde büyük önem taşımaktadır (Özgüven, 1999). Aynı yaklaşımla Başaran’a (1996b) göre çağdaş eğitimin amacı, eğitilenlere sorun çözme becerilerinin kazandırılması, çağdaş eğitimin görevi ise eğitilenlerin sorunlarının çözülmesine yardım etmektir.

İlköğretimdeki rehberlik programları ortaöğretim rehberlik programlarının ilköğretim öğrencilerine uyarlanması biçimindeki düzenlemeler değildir. İlköğretim öğrencilerinin gelişim düzeylerinin orta öğretim öğrencilerinden farklı olması, ilköğretim okullarındaki rehberlik programlarının bu okullardaki öğrencilerin kendilerine özgü gelişimsel hedefleri ile duyuşsal hedeflerinin dikkate alınmasını gerektirir. Bunun yanı sıra ilköğretim öğrencilerinin ebeveynlerine daha fazla bağımlı olmaları ilköğretim rehberlik programlarında ebeveynlere yönelik hizmetlere yer verilmesini gerekli kılmaktadır.

İlköğretim birinci kademesinde sınıf öğretmenlerinin, daha üst öğretim kademesindeki öğretmenlere göre rehberlik konusunda daha bilgili ve etkili olmaları gerekmektedir. Bu kademedeki öğrenciler hemen hemen tüm öğrenme yaşantılarında tek bir öğretmen ile birlikte olmak durumunda oldukları için ilköğretim rehberlik programlarında öğretmenlere rehberlikle ilgili görev ve sorumluluklarının ayrıntıları ile gösterilmesi gerekir.

İlköğretimde rehberlik hizmetlerinin gerekliliği ve ihtiyaçları ile ilgili Engin (1996) tarafından yapılan bir araştırmada, öğretmen ve velilerin ilköğretim okulunda rehberlik hizmetlerinin gerekliliği konusunda hemfikir oldukları, en önemli üç hizmet alanının ise

psikolojik danışma, bireyi tanıma, araştırma ve değerlendirme olduğu görülmüştür. Bu araştırmada bütün rehberlik alanları gerekli bulunmakla birlikte bazı hizmetlere daha önem verilmesinin gerekliliği sonucuna varılmıştır. Bunlara dayanılarak yapılması gereken etkinlikler şöyle belirtilmektedir:

1. İlköğretim okullarında hazırlanacak bir rehberlik programında psikolojik danışmanın amaçları belirlenirken problem merkezli psikolojik danışmaya biraz daha ağırlık verilmelidir.
2. Bireysel ve grupla psikolojik danışma yapılarak öğrencilerin problem çözme becerileri geliştirmelerine yardımcı olunmalıdır.
3. Genel olarak ilköğretim rehberlik programı öğrencinin gelişimsel ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde hazırlanmalıdır.
4. Akademik becerilerin yanı sıra ilköğretim öğrencilerinin başkaları ile sosyal ilişkiler kurmak, başkalarını anlamak ve anlaşılacak gibi ihtiyaçlarını da karşılamasına yardımcı olacak bir program hazırlanmalıdır.

Hazırlanan programın başarılı bir biçimde yürütülebilmesi için sınıf rehber öğretmenleri tarafından programın temel yapısının ve amaçlarının anlaşılabilmiş olması, esnek, ılımlı ve kararlı tutumların sınıf ortamına taşınması gerekmektedir. Bu doğrultuda sınıf rehber öğretmenlerinin programda yer alan konulara yönelik araştırma yapması ve sınıf uygulamalarına hazırlıklı katılması programı bir ders olarak algılamaktan çok yaşantı sağlamaya, tutum, değer ve beceri kazandırmaya yönelik bir süreç olarak düşünmesi gerekmektedir.

İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı'nı tamamlayan öğrencilerin;

1. Okula ve çevreye etkin olarak uyum sağlamaları,
2. Potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırmaları,
3. Kendilerini tanımaları, kabul etmeleri ve geliştirmeleri,
4. Başkalarını anlamaları, kabul etmeleri ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirmeleri,
5. Topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirmeleri,
6. Hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirmeleri,
7. Eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmaları amaçlanmaktadır (MEB, 2006: 9).

Bu program çerçevesinde ulaşılması hedeflenen kazanımların değerlendirilmesinde öğrencilere herhangi bir not verilmesi söz konusu değildir. Programın ölçme ve değerlendirme yaklaşımının temel özellikleri aşağıda özetlenmiştir.

1. Program çerçevesinde yapılacak ölçme ve değerlendirme daha çok duyuşsal niteliktedir.
2. Program çerçevesinde kazandırılmak istenen bazı yeterliklere ulaşıp ulaşılmadığının gözlenmesi zaman alabilir.
3. Toplanan bilgiler sağlıklı biçimde saklanmalı ve gizlilik gerektiren bilgiler korunmalıdır.
4. Program çerçevesinde kullanılacak tüm ölçme araç ve yöntemlerinin gerek seçilmesinde gerekse kullanılmasında okul rehber öğretmenlerinin müşavirliğinden yararlanılmalıdır (MEB, 2006: 16-20).

Programın gerek uygulanması gerekse değerlendirilme yaklaşımını göz önünde bulundurduğunda sınıf öğretmenlerinin bu konuda bilgili, istekli ve olumlu bir tutuma sahip olmaları gerekmektedir. Bu anlamda ülkemizde ilköğretim ve ortaöğretim okullarında uygulanan rehberlik programının durumunun belirlenmesinde sınıf öğretmenlerinin rehberlik çalışmaları ile ilgili düşünceleri ve yaptıkları çalışmalar hakkında bilgi edinilmesi programın niteliğinin anlaşılması açısından yararlı olacaktır (Teker, 2007).

Bu bağlamda ilköğretim birinci kademe okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin rehberlik görevleri ve uygulamaları dikkate alınarak yeni rehberlik programına göre rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları değerlendirilmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı, ilköğretim birinci kademe okullarındaki sınıf öğretmenlerinin yeni rehberlik programına göre rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının değerlendirilmesidir.

Bu genel amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlama” hizmetlerini yerine getirme durumlarına ilişkin amaçlar:
 - 1.1. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 1.2. Sınıf öğretmenlerinin kıdemine göre “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 1.3. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları farklılık arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin potansiyellerine tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” hizmetlerini yerine getirme durumlarına ilişkin amaçlar:
 - 2.1. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre “öğrencilerin potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırmalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 2.2. Sınıf öğretmenlerinin kıdemine göre “öğrencilerin potansiyellerine tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırmalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 2.3. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre “öğrencilerin potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırmalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarına ilişkin amaçlar:
 - 3.1. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre “öğrencilerin kendilerini tanımaları, kabul etmeleri ve geliştirmelerine yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 3.2. Sınıf öğretmenlerinin kıdemine göre “öğrencilerin kendilerini tanımaları, kabul etmeleri ve geliştirmelerine yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 3.3. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre “öğrencilerin kendilerini tanımaları, kabul etmeleri ve geliştirmelerine yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarına ilişkin amaçlar:
 - 4.1. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre “öğrencilerin başkalarını anlamaları, kabul etmeleri ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirmelerine yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 4.2. Sınıf öğretmenlerinin kıdemine göre “öğrencilerin başkalarını anlamaları, kabul etmeleri ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirmelerine yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

- 4.3. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre “öğrencilerin başkalarını anlamaları, kabul etmeleri ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirmelerine yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarına ilişkin amaçlar:
 - 5.1. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirmelerine yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 5.2. Sınıf öğretmenlerinin kıdemine göre “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirmelerine yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 5.3. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirmelerine yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarına ilişkin amaçlar:
 - 6.1. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmeleri için olumlu tutum ve davranışlar geliştirmelerine yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 6.2. Sınıf öğretmenlerinin kıdemine göre “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmeleri için olumlu tutum ve davranışlar geliştirmelerine yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 6.3. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmeleri için olumlu tutum ve davranışlar geliştirmelerine yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” hizmetlerini yerine getirme durumlarına ilişkin amaçlar:
 - 7.1. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 7.2. Sınıf öğretmenlerinin kıdemine göre “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 7.3. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Sınıf öğretmenlerinin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumlarına ilişkin amaçlar:
 - 8.1. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 8.2. Sınıf öğretmenlerinin kıdemine göre rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - 8.3. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın Önemi

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında, öğretmenlerin ve öğretmenlik mesleğinin önemi giderek artmaktadır. Bugünün çağdaş öğretmenleri bilgi çağı insanlarını yetiştirmekle sorumludurlar. Özellikle de ilköğretim öğretmenleri öğrencilerin okul yaşantılarının temelini oluşturacaklarından daha da önem taşımaktadır. Ailesinin yanı sıra ilköğretimde sınıf öğretmeniyle etkileşime giren öğrenciler için yepyeni bir dünyanın kapıları açılmaktadır. Bu daha sonra uzun yıllar sürecek eğitim dünyasının kapılarıdır. İlköğretim düzeyinde çağdaş bir yaşamda gereken bilgi ve becerilerin temelleri atılmakta öğretmene, okula ve öğrenmeye ilişkin ilk duyuşsal özellikler kazandırılmaktadır. Sönmez'in (1994: 95) de belirttiği gibi sevginin eğitim ortamında işe koşulması insanın insan olmasını sağlayan önemli değişkenlerden birisidir. Bu nedenle sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine sevgiyle yaklaşmaları her türlü söz ve davranışlarıyla iyi model olmaları ve öğrencilerinin kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda her yönden gelişimlerine olanak tanıyabilmeleri gerekir.

Rehberlik programında sınıf öğretmenin önemli ve vazgeçilmez bir yeri olduğu pek çok eğitim bilimi uzmanı tarafından vurgulanmıştır. Kuşkusuz ki okulda öğretmenin öncelikli görevi ders vermektir. Ancak öğretmen aynı zamanda, rehberlik hizmetlerini yürütecek takımın vazgeçilmez bir üyesidir. Çünkü öğretmen öğrencinin her yönüyle tüm olarak gelişimi ve uyumundan birinci derecede sorumlu olan kişidir. Yöneticisi, uzmanı, öğretmeni ve diğer elemanları ile birlikte eğitim sürecinde görev alan tüm personelin ortak amacı, öğrencinin kendini gerçekleştirmesine uygun ortam sağlamaktır. Kuşkusuz öğretmen öğrenci ile daha uzun süre bir arada olduğu için onun gelişimini daha yakından izleme böylece eğitimsel, meslekî, kişisel ve sosyal problemlerin daha iyi tanıma ve ona yardımcı olmaya uygun bir konumdadır. Bu durum sınıf öğretmenine rehberlik açısından önemli görev ve sorumluluklar yüklenilmesinin temel gerekçelerinden birini oluşturur. Ülkemiz açısından diğer bir gerekçe ise okullarda bu hizmetleri yürütecek uzmanların yeterli sayıda olmayışıdır. Bu gerekçelerin uygulamada ortaya koyduğu sonuç, okullarda rehberlik hizmetleri ile ilgili yönetmelik ve yönergelerde öğretmenlere verilen görev ve sorumluluklar olarak görülmektedir. İlgili yönetmelik ve yönergeler incelendiğinde eğitim sürecinin her kademesinde bütün rehberlik hizmetlerinde öğretmenlere önemli yükümlülükler verilmiştir (Yeşilyaprak, 1999).

Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Amaçları incelendiğinde 'öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirme, birlikte iş görme alışkanlığı kazandırma, hayata hazırlama, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlama, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirme' gibi doğrudan rehberlik hizmetlerinin içeriğini ilgilendiren unsurlar taşıdığı görülmektedir (MEB, 2006: 7).

Rehberlik Programı söz konusu amaçlara katkı sağlayıcı bir araç olarak görülebilir. Program diğer programlar ile bağlantılı ve etkileşim halinde olup diğer programların bütünleyici bir parçasıdır. 2004- 2005 öğretim yılında yapılan program değişiklikleri ile ilköğretim programlarında çeşitli rehberlik kazanımlarına yer verilmiştir. Kazanımların işleniş sırasında öğrencilerin öncelikli ihtiyaçları belirli gün ve haftalar, okulda düzenlenen sosyal etkinlikler dikkate alınarak değişiklikler yapılabilir. Programda yer alacak etkinlikler, sınıf rehber öğretmenleri tarafından uygulanacaktır. Programın başarılı bir biçimde yürütülebilmesi ve etkinliklerin başarılı olması için sınıf rehber öğretmenleri tarafından programın temel yapısının ve amaçlarının anlaşılabilmiş olması, esnek, ılımlı ve kararlı tutumların sınıf ortamına taşınması gerekmektedir (MEB, 2006).

Bu araştırma ile ilköğretim birinci kademe okullarındaki sınıf öğretmenlerinin yeni rehberlik programına göre rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Yine bu araştırmanın;

1. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programının öğrencilerin hayata hazırlanmalarındaki önemini ve gerekliliğini vurgulayacağı,
2. Sınıf rehber öğretmeni ve rehberlik servisinin eğitim- öğretim faaliyetleri içerisindeki önemini ve gerekliliğini bir kez daha gözler önüne sereceği,
3. Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlikle ilgili görevlerini daha iyi anlamalarını sağlayacağı,
4. Rehberlik hizmetlerinin doğası gereği, bireylere kazandırılmak istenen yeterliklerin kısa, orta ve uzun vadede gerçekleştirilme eğilimlerini artıracığı umulmaktadır.

Varsayımlar

Araştırmada;

1. Veri toplama aracı olarak geliştirilen anketin, sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerindeki yeterlilikleri gerçekleştirme düzeylerini değerlendirecek nitelikte olduğu,
2. Veri toplama aracı olarak geliştirilen ankete, sınıf öğretmenlerinin doğru ve içten yanıt verdikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılında Kahramanmaraş ili merkez ilçesindeki ilköğretim okullarının birinci kademesinde görev yapan sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma, ‘Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarını Değerlendirme Anketi’nden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
3. Araştırmada sınıf öğretmenlerince yürütülmekte olan rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını değerlendirme, bu öğretmenlerin ‘İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı’nda (MEB, 2006) belirlenen görevleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

İlköğretim Okulu: Zorunlu eğitim çağındaki çocukların eğitim-öğretim gördükleri ve öğrenim süresi sekiz yıl olan öğretim kurumu (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Md 4).

Sınıf Öğretmeni: Görevlendirildiği sınıfa özgü öğretim programının öngördüğü çalışmaları planlayan, bu çalışmaları yönetip değerlendiren ve her öğrencinin sorunuyla yakından ilgilenen öğretmen (Oğuzkan, 1974).

Sınıf Rehber Öğretmeni: Eğitim-Öğretim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren ilköğretim kurumlarında şube rehber öğretmeni, orta öğretim kurumlarında ise sınıf öğretmenini ifade eder (MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2001: 308).

Rehberlik: Bireyin kendini anlaması, gizil gücünü kullanabilmesi, gelişimini kolaylaştıracak çevresel olanakları tanıması, uygun seçimler yapabilmesi ve kararlar alabilmesi için bireye yapılan sistematik ve profesyonel yardımdır (Türkoğlu, 1997).

Rehberlik Hizmeti: Rehberlik hizmeti, öğrencilerin gizil güçlerini ve niteliklerini anlamaları ve bunları yaşadıkları toplumun değerleriyle uyum içinde yaşamaları için onlara eğitim ve yorumlama yolu ile yapılan sistematik ve profesyonel bir yardımlar bütünüdür. İlköğretim ve orta öğretim okullarında öğrencilerin en verimli şekilde gelişmesini ve doyum verici uyumlar sağlamasında gerekli tercihleri, yorumları ve planları yapmasına ve kararlarını vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması ve bu tercih ve kararları yürütme sürecine yapılan sistemli yardımdır (Bıçak, 2006: 12).

Rehberlik Eğitim Programı: Tüm öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olarak bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlamak amacı ile, bu program yapılandırılmış olup, gelişimsel konuları içeren etkinlik planları ile öğrencilerin yaşam becerilerini kazanmalarını sağlamayı amaçlar ve sistematik olarak uygulanır. Rehberlik etkinlikleri, Rehberlik ve Psikolojik Danışman ile sınıf öğretmenin işbirliğiyle uygulanır (Milli Eğitim Yasası, Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tüzüğü, 2005).

2. KONU İLE İLGİLİ ÖNCEKİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma problemi ile ilgili olarak ulaşılabilen literatür çerçevesinde yurtiçindeki ve yurtdışındaki araştırmaların bulguları yer almaktadır.

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Esmer (1985), “Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Programının Uygulanmasına İlişkin Problemler” konulu araştırmasını Kütahya il merkezinde bulunan orta dereceli okullarda görev yapan sınıf öğretmenleri üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin çoğunun rehberlikle ilgili yaşamları boyunca herhangi bir ders almadıkları ve tamamına yakını bu konuda herhangi bir hizmet içi eğitime tabi tutulmadıkları belirlenmiştir. Rehberliğin amaçlarından; öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun bir öğrenim görme ve mesleğe yönelmelerine yardımcı olma amaçlarının en az gerçekleşen amaçlar olduğu saptanmıştır. Bunun yanında sınıf öğretmenlerinin çoğu öğrencilerin düzenli olarak sorunlarını kendilerine iletmediklerini belirtmiştir (Akt: Akbaş, 2001).

Ada (1990), “Trabzon İli Ortaöğretim Okullarında Yürütülmekte Olan Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi” konulu çalışmasını; Trabzon ili resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapan 220 öğretmen üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen ve okullarda yürütülen rehberlik hizmetleri ile ilgili anket kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin okullardaki rehberlik hizmetlerini, rehberlik ve psikolojik danışma uzmanlarının yürütmeleri gerektiği kanısında birleştikleri saptanmıştır. Okullardaki rehberlik hizmetlerini; % 30 oranında sınıf rehber öğretmenleri, % 36 oranında rehber öğretmenler, % 15 oranında da diğer öğretmenler tarafından yürütüldüğü belirlenmiştir. Araştırmacı okullarda çalışan öğretmenlerin rehberlikle ilgili bilgilerinin ve rehberlik ve psikolojik alanındaki temel hizmetlerden bireyi tanıma ve yöneltme dışındaki hizmetlerin yetersiz olduğunu saptamıştır.

Akman (1992), “İlköğretim Düzeyindeki Öğrencilerin Rehberlik Gereksinimleri” adlı araştırması sonucunda 6-14 yaş grubunu kapsayan ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin potansiyellerinin açığa çıkarılmasında rehberlik çalışmalarının büyük ölçüde katkısının olduğunu belirlemiştir.

Erkan (1996), “İlköğretim Rehberlik Programlarına Amaçlar ve Etkinlikler Açısından Bir Bakış” adlı makalesinde rehberlik programlarının yetersiz olduğunu belirtmektedir. Araştırma sonucunda, mevcut olan programda rehberlik hizmetinin amaçlarının gerçekleşmesinin mümkün olmayacağı bulunmuştur. Öte yandan rehberlik hizmetlerine yönelik yaklaşım değişmedikçe ve ülkemiz koşullarına uygun rehberlik programları geliştirilmedikçe elde edilecek en büyük başarı, eğitim sürecine destek sağlayan bir hizmet grubu olarak algılanmaktadır.

Erözkan (1997), “İlköğretim Okullarında Görevli Yönetici ve Öğretmenlerin PDR Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmelerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı araştırmasında ilköğretimde görev yapan yöneticilere ve öğretmenlere rehberlik hizmetlerini cinsiyet, branş, mesleki hizmet açısından değerlendirmelerini istemiştir. Araştırma sonucunda; yöneticilerin rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerine ilişkin görüşleri cinsiyet, öğretmenlik branşı ve mesleki hizmet yılına göre farklılık göstermezken, öğretmenlerin değerlendirmeleri cinsiyet açısından farklılık göstermiştir.

Gögen (1997), “Okul Rehberlik Bürolarının Rolü” adlı çalışmasında rehberlik programında yer alan amaçların lise birinci sınıflarda gerçekleşme düzeylerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda; rehberlik programında yer alan amaçlardan “boş zamanların değerlendirilmesi”, “arkadaşlık ilişkileri”, “sınava hazırlanma”, “not sistemi” hakkında rehber öğretmen tarafından öğrencilerin bilgilendirildikleri fakat “eğitsel ve mesleki yönlendirme” amacına uygun herhangi bir bilgilendirme çalışması yapılmadığı bulunmuştur.

Onur (1997), “Giresun İli Merkez Liselerindeki Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerin Rehberlik Anlayışlarının İncelenmesi” adlı çalışmada 41 yönetici ve 202 öğretmene “Rehberlik Hizmetleri Envanteri” uygulamıştır. Araştırma sonucunda; yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerinde, hizmet sürelerine, mezun oldukları okula, cinsiyetlerine göre rehberlik anlayışlarında fark bulunmamış, öğretmenlik branşlarına ve mezun oldukları okulda rehberlik dersi okuyup okumadıklarına göre farklılık bulunmuş ve bu fark rehberlik dersi okumuş yöneticiler lehine çıkmıştır.

Bozkurt (1998), “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İlkokul Öğretmenlerinin Rehberlik Uzmanlarının Görevleri Konusunda Bilinçlilik Düzeyleri” ile ilgili çalışmada sınıf öğretmenlerine rehber öğretmenlerin görevi ve görevi olmayan maddelerden oluşan bir araç uygulamıştır. Elde edilen sonuçlar sınıf öğretmenlerinin rehberlik uzmanlarının görevleri konusunda yeterince bilinçli olduklarını göstermektedir.

Suna (1998), “ İlköğretim I.Kademe ve II. Kademe Öğrenci Tanıma Tekniklerinin Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında 132 sınıf öğretmenine öğrenci tanıma teknikleri ile ilgili bir anket uygulamıştır. Anket sonuçlarına göre öğretmenler ilköğretim okullarında yürütülen rehberlik hizmetlerini oldukça yetersiz bulmaktalar ve görev yaptıkları okullarda hizmetlerin yürütülmesi için gerekli araç-gereç bulunmadığını ileri sürmektedirler. Öğretmenler öğrenci tanıma teknikleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, öğrenci tanıma araçlarını çok az uyguladıklarını, özel eğitim gerektiren öğrencilere orta derecede yardım sağlanabildiğini ifade etmektedirler.

Paskal (2001), “İlköğretim Okulu Müdürlerinin (İlköğretim Okullarında Görev Yapan) Rehber Öğretmenlerin Görevleri ve Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Bilinçlilik Düzeyleri” konulu bir araştırma yürütmüştür. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar okul yöneticilerinin rehber öğretmenin görevleri olan maddelere genel olarak %89 ile %43 oranında katıldıklarını belirttiklerinden, bu konuda bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Ancak rehber öğretmenin görevi olduğu açıkça görülen, rehberliğin özünü oluşturan ve her eğitimcinin mutlaka haberdar olması gereken bazı maddelere %11 civarında da olsa "rehber öğretmenin görevi olmadığını" ifade edici cevaplar vermişlerdir. Bu görevler şöyle özetlenebilir:

1. Disiplin problemi olan öğrencilere sosyal ve psikolojik araştırmalar yapma,
2. Öğrencilerin gidebilecekleri bir üst öğrenim kurumları hakkında bilgilendirme,
3. Öğrencilere verimli çalışma alışkanlıkları kazandırma,
4. Öğrencilerin meslekleri ve meslek çeşitlerini tanımalarına olanak tanıma,
5. Öğrencileri daha yakından tanımak amacı ile ilgili gerekli form ve testleri kullanmaya hazır bulundurma.

Diğer yandan derse gelmeyen öğretmenlerin yerine derse girme, sınavlarda gözcülük yapma, devamsızlık yapan öğrencilerin ailelerine bilgi verme, nöbet tutma gibi rehber öğretmenin açıkça görevi olmayan konularda görevidir diye görüş bildirmişlerdir. Bu araştırma, müdürlerin, rehberlik hizmeti ile ilgisi olmayan satın alma komisyonu, eğitime katkı payı yazışma ve dosyalama konularında okul idaresine yardımcı olma gibi konuları rehberlik uzmanının görevi olduğu görüşünde oldukları bulunmuştur.

Kılıç (2002), ilköğretimin birinci kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf içi rehberliğe ilişkin görüş ve uygulamalarının değerlendirilmesi konusunda yaptığı çalışmada, öğretmenlerin kişisel gelişime yönelik sınıf içi rehberlik uygulamalarına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamasını 3.82 olarak tespit etmiştir. Öğretmenler kişisel gelişime yönelik olarak kendilerini "çok" düzeyinde yeterli gördüklerini belirtmişlerdir.

Kutlu ve Güven (2002; Akt. Tokalı, 2007), “Özel ve Resmi İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Öğretmenlerinden Bekledikleri ve Gözledikleri Rehberlik Davranışları” adlı çalışmalarında öğrencilerin alıştırma - oryantasyon, öğrencileri tanıma, eğitsel ve

mesleki rehberlik, kişisel rehberlik ve aile rehberliği alanlarında öğretmenlerinden beklediklerinin, gözledikleri davranışlardan anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Özaydın (2002), “Resmi İlköğretim Okullarında Yönetici, Rehber Öğretmen, Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Rehberlik Uygulamaları” isimli yüksek lisans tezi sonucunda, ilköğretim okullarında genel olarak rehberlik programına göre yapılan rehberlik uygulamalarının “çok” ve “kısmen” düzeyinde gerçekleştiğini belirlemiştir. Bunun yanında psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar ile üniversitelerle işbirliği yapılarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve programa eklenen yeniliklerden yararlanma “az” düzeyde gerçekleşen etkinlikler olarak bulunmuştur.

Saylan ve Gürkan (2002), “Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğine Göre Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi” adlı araştırmada rehber öğretmenlerin en fazla yaptıkları görevleri “rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili yazılara cevap hazırlama ve istenen raporları düzenleme” olarak bulmuştur. En az yaptıkları görevi ise “ okulda iş ve meslekleri tanıtıcı programlar hazırlama, ilgili okullara ve işyerlerine öğrencilerle birlikte geziler düzenleme” olarak bulmuştur.

Atıcı (2003), sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıflarındaki ne tür davranış problemleri için okul psikolojik danışmanına başvurduklarını, bu konuda okul psikolojik danışmanından ne tür yardımlar aldıklarını, öğretmen ve psikolojik danışmanların bu konudaki işbirliğini yeterli bulup bulmadıklarıyla ilgili görüşlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır; psikolojik danışmanlar öğretmenlerin; sınıf içi uyumsuzluk, aşırı hareketlilik, arkadaşlarını rahatsız etme (saçını çekme, kalemini kırma), söz almadan konuşma, dikkat dağınıklığı, öğretmene saygısızlık ve asi davranışlar, küfürlü konuşmalar, ders dışı davranışlar, okul korkusu, yalan söyleme, hırsızlık, pasiflik, tırnak yeme, kekemelik, altını ıslatma gibi sorunlar için kendilerine başvurduklarını; bu sorunların çözümünde öğretmenle görüşme, öğrenciyle bireysel görüşme, anne-babayla görüşme, aile ve öğrenciyle birlikte görüşme, öğretmene önerilerde bulunma, aile ve öğretmenlere yönelik seminer çalışmaları düzenleme, grup rehberliği gibi çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler ise sınıflarında derse ilgisizlik, söz almadan konuşma, dikkat dağınıklığı, öğrenme güçlüğü, dalga geçme, lakap takma, saldırganlık, kendine güvensizlik, küfretme, altını ıslatma, dikkat çekici davranışlarda bulunma gibi sorunlarla karşılaştıklarını bu sorunların bazılarını (hafif düzeyde olanları) kendileri öğrenciyle konuşma yoluyla çözdüklerini, bazıları için ise bazen öğrenciyi danışmana gönderdiklerini, bazen de danışmandan ne yapacakları konusunda bilgi aldıklarını ve önerilerini uyguladıklarını, aile ile görüştiklerini ifade etmişlerdir. Davranış problemleriyle baş etmede öğretmen-danışman işbirliğini öğretmen ve danışmanlar genel olarak yeterli bulmakla birlikte, öğretmenlerin öğrenci sayısına göre danışmanın yetersiz olması, halihazırdaki uygulamalara ek olarak danışmanın sınıfa yönelik bazı çalışmalar yapmaları, daha sık ve düzenli bir araya gelebilecekleri rutin toplantılar düzenlenmesi, aile ile yeterince iletişim kurmaları (okul yöneticisi, öğretmen, danışman) gibi önerilerde bulundukları dikkati çekmiştir. Psikolojik danışmanların ise öğretmenlerin danışmandan beklentilerinin yüksek olması, birlikte yaptıkları uygulamalarda süreklilik olmaması, ben bilirim yaklaşımı ve öğrenciye olumsuz yaklaşım gibi konularda görüş bildirdikleri ortaya çıkmıştır.

Güven (2005) “İlköğretimde Çocuğu Olan Velilerin Çocuklarının Okullarındaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Algı ve Beklentileri” üzerine yaptığı bir araştırmada ulaşılan sonuçlar şu şekildedir: Velilerin okul PDR hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde, genellikle okul rehberlik servisini öğrenciler için yararlı hizmetler sunan bir birim olarak gördükleri, bir kısmının ise okulda böyle bir servisin varlığından haberleri olmadığı ortaya çıkmıştır. Velilerin, çocuklarının ihtiyaçlarına yönelik beklentileri incelendiğinde, öğrencilerin eğitsel ve mesleki rehberlik ihtiyaçlarının kişisel rehberlik ihtiyaçlarına göre daha öncelikli olduğu anlaşılmaktadır. Velilerin okul PDR hizmetleri konusunda kendilerine yönelik ihtiyaç

ve beklentileri değerlendirildiğinde, velilerin öncelikli beklentisinin okuldaki PDR uygulamaları konusunda bilgilenme ihtiyacı olduğu görülmektedir. Bunu, çocuklarına düzenli ve verimli çalışma alışkanlığı kazandırma, ilköğretimden sonra çocuklarının gidebileceği üst okullar konusunda bilgi edinme, çocuklarının gelişim özellikleri konusunda bilgilendirilme ve çocukla iletişim gibi konulardaki ihtiyaçlar izlemektedir.

Başaran (2008; Akt. Hıdır, 2010: 45-46) “İlköğretimde Çalışan Yönetici ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Faaliyetlerinden Beklentileri”ni incelemiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar ise; 1. Yönetici ve sınıf rehber öğretmeni denekler, en çok (Her Zaman Beklerim=%73,3) problemi olan öğrencilerle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında mülakat yapılmasını beklemektedirler. 2. Yönetici ve sınıf rehber öğretmeni denekler, en çok (Genellikle Beklerim=%43,7) rehberlikle ilgili televizyon programlarının izletilmesinin faydalı ve gerekli olduğunu düşünmektedirler. 3. Yönetici ve sınıf rehber öğretmeni denekler, en çok (Nadiren Beklerim=%40,7) öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak çalışmalar yapılmasını beklemektedirler. 4.Yönetici ve sınıf rehber öğretmeni denekler, en çok (Genellikle Beklerim=%42,0) yapılan psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının sonuçlarının çevreye tanıtılmasını beklemektedirler. 5.Yönetici ve sınıf rehber öğretmeni denekler, en az (Hiç Beklemem=%0,7) problemi olan öğrencilerle yapılan mülakatlar sonucunda gerekli kişilerle görüşülmesini istememektedirler. 6.Yönetici ve sınıf rehberi öğretmeni olan deneklerin, %99,3’u problemi olan öğrencilerle yapılan mülakatlar sonucunda gerekli kişilerle görüşülmesinin gerekli olduğunu düşünmektedirler. 7. Yönetici ve sınıf rehber öğretmeni denekler, en az (Hiç Beklemem=%1,0) psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında yönetici ve öğretmenlerin işbirliği içinde çalışmalarının gerekmediğini düşünmektedirler. 8.Yönetici ve sınıf rehber öğretmeni denekler, %99,0’u ilköğretim okullarındaki yöneticilerin ve öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini işbirliği içinde yürütmelerini beklemektedirler.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Ertle (1971), rehber öğretmenlerle yaptığı çalışmada, okullarda çalışan psikolojik danışmanların okul dışında hangi kurumlardan yardım aldıklarını araştırmıştır. Bu araştırma sonucunda psikolojik danışmanların % 62 ile sosyal hizmet uzmanlarından, %21 ile psikolojik ve psikiyatlardan ve %17 ile öğrencinin daha önceki okullarında görev yapan uzmanlardan yardım aldığını belirlemiştir.

Haering (1983; Akt. Poyraz, 2007: 111), “Rehber Öğretmen” isimli makalesinde ise iyi bir rehber öğretmenin sahip olması gereken özellikler ve görevlerinden şu şekilde bahsetmiştir; pedagojik uygulamada deneyimli ve mezuniyet sonrası hizmet içi eğitim çalışmalarıyla kendini geliştirmiş rehber öğretmenin görevleri:

- Okul sistemi ve okul eğitim olanakları, okula giriş şartları, sınav şartları ve zamanları, ders seçimi, eğitsel kolların seçimi, istek profilleri, mezuniyet sonrası olanaklar ve okullar arası geçiş konuları hakkında öğrencilere, ebeveynlere ve öğretmenlere bilgi vermek,
- Okul grup danışmanlarının, meslek ve üniversite seçiminde gereken hazırlıkların, veli toplantılarının organizasyonu ve gerçekleştirilmesi,
- Öğrenme güçlüklerinde, okul başarısızlıklarında, davranış bozukluklarında, okul kökenli ve önemli uyumsuzluklarda danışmanlık yapmak,
- Söz konusu konularda aile danışmanlığı,
- Diğer öğretmenlerin pedagojik sorunlarında, danışma ihtiyacı olan öğrencilerin öğrenme ve başarı problemlerine yardımcı olmak şeklinde sıralanmıştır.

Gibson (1990), yaptığı araştırmada öğretmenlerin yüksek okul rehberlik ve danışma programları hakkında 1965 ve 1986 yıllarındaki görüşlerini karşılaştırmıştır. 1965 yılında yapılan araştırmaya 205, 1986 yılındaki araştırmaya ise 180 öğretmen katılmıştır. Her iki araştırmada da aynı araç kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında; genel olarak öğretmenlerin okul danışma ve rehberlik programının okulun

öğretim programına olumlu katkılar sağladığı yönündeki inançların devam ettiği görülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin,

- 1- %81.4'ünün, danışmanların okulun öğretim kadrosuyla birlikte ele alınmasını,
- 2- %85.1'inin sınıf öğretmenlerinin mesleki bilgi sunmasını,
- 3- %82.1'inin öğrencilerin eğitsel planlar yapmasına yardımcı olmasını istedikleri ortaya çıkmıştır.

Tanner-Jones (1997), üç tipik sınıf içi davranış sorunlarının sınıf öğretmenleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Öğretmenlerin sınıf içinde kullanmış oldukları danışma modelleri ve tercih ettikleri bu modellerin etkilerini belirlemeye çalışmıştır. Çalışmada; bilişsel, davranışsal, akıl sağlığı ve işbirliği yaklaşımlarının etkileri incelenmiştir. Araştırma öğretmenlere senaryolar sunulması ve öğretmenlerin senaryolara verdikleri cevapların incelenmesi şeklinde yapılmıştır. Sonuç olarak öğretmenleri çoğunun kendi kendine davranışsal problemlere ya da kendi bilişsel stillerine bakmaksızın işbirliği modelini tercih ettikleri anlaşılmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin; saldırgan davranışlarda davranışsal yaklaşımı, sosyal ilişkilerde akıl sağlığı yaklaşımını, öğrencilerin ihtiyaçlarını belirlemede bilişsel yaklaşımı tercih ettikleri gözlenmiştir.

Siefer (1998), sınıf içi rehberlik ve danışmanlık stratejilerinin kullanılmasının, eğitim ve öğretmenler üzerindeki etkisini öğretmenlerden topladığı verilerle incelemiştir. Araştırmada öğretmen tutumlarını hangi rehberlik stratejilerinin etkilediği ve günlük değişikliklerde hangi stratejinin pratiğe geçirileceği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada hizmet içi eğitim çalışmalarına katılan otuz öğretmenin algılarından, deneyimlerinden ve yapıyla ilgili tanıtımsal bilgilerinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak; öğrencilerin gelişimlerinde, sosyal uyumsuzluklarında, onların özel gereksinimlerini belirlemede ve sınıflardaki düzenlemelerde okul gereksinimleri ve amaçları doğrultusunda takım çalışması yapılmasının gerekli olduğu ortaya çıkmıştır.

Yirmi birinci yüzyıl ilerlerken, okul danışmanlarının çocukların yaşamındaki önemi artmaktadır. Birçok bilimsel çalışma ilköğretim rehberlik hizmetinin öğrencilerin akademik ve bireysel gelişimlerinde pozitif etkilerini destekler niteliktedir. Buna rağmen öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamadaki okul danışmanlarının rolü yeterince anlaşılamamakta ve önemsenmemektedir. Okul rehberlik uzmanları zamanlarının büyük bir bölümünü ne var ki rehberlik dışı, özellikle yönetsel etkinliklere ayırmaktadır (Bemak, 2000; Coll ve Freeman, 1997; Hardesty ve Dillard, 1994; Morse ve Russell, 1988; Akt. Bıçak, 2006: 64), Amerikan Okul Danışmanları Birimi'nin (ASKA; 1999) görev tanımlaması, danışmanların zamanlarının en azından %75'ini doğrudan öğrenci-danışman ilişkisi içinde öğrenci hizmetlerine odaklanması gerektiğini göstermektedir. Okul danışmanı öğrencinin ihtiyacı olan yardımı uzmanlık alanı çerçevesinde gerçekleştirdiği düşünülmektedir. Eğer danışman temel rolünü gerçekleştiremiyorsa bu durumda onun iş doyumunda gerileme ve tükenmişlik yaşaması kaçınılmaz olmaktadır.

3. KURAMSAL AÇIKLAMALAR

Bu bölümde; rehberlik kavramı, rehberlik hizmetleri, rehberlik hizmetlerinin ülkemizdeki gelişimi, ilköğretimde rehberlik hizmetleri, ilköğretimde rehberliği gerektiren nedenler, ilköğretimde rehberliğin ilkeleri, ilköğretimde rehberliğin hedefleri ve amaçları, ilköğretimde rehberlik programı, ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programı, programın vizyonu, programın yapısı, kişisel-sosyal rehberlik, eğitsel rehberlik, mesleki rehberlik, okul müdüründen beklentiler, okul rehber öğretmeninden beklentiler, sınıf rehber öğretmeninden beklentiler, veliden beklentiler, programın ölçme ve değerlendirme yaklaşımı ve ilköğretim birinci kademe sınıf rehberlik programının kazanımları konuları yer almaktadır.

3.1. Rehberlik Kavramı

Geleneksel eğitim sistemlerinin öğretim ve yönetim süreçlerine önem veren ve öğrencilerin akademik gelişimlerini ön plana alan yaklaşımlarının yetersizliğini gidermeyi amaçlayan, öğrenci kişilik hizmetlerinin bir grubunu oluşturan ve eğitim sürecinin tamamlayıcı bir parçası olarak kabul edilen rehberliğin çeşitli tanımları yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Rehberlik, kendi istek ve imkanları ile toplumda kendisine açık gelişme imkanları ve beklentileri tanıması ve bunları en iyi biçimde uzlaştırabilmesi için bireye yapılan profesyonel ve sistematik yardımdır (Kuzgun, 1988). Rehberlik, kendini anlaması, problemleri çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini kendine en uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirme için uzman kişilerce bireye verilen psikolojik yardımlardır (Kepçeoğlu, 1994). Rehberlik, bireyin yeterlilikleri ve yetenekleriyle en üst düzeyde gelişerek gereksinimlerini doyurmasında, benliğine uygun rol kavramları geliştirerek çevresindeki durumlarla ilişkisinde uyum sağlaması için gerekli problem çözme, karar verme, bilgi ve becerisini kazanmasında benlik larvamı ile bağdaşan doğal ve toplumsal “gerçeği” içinde bir öğrenen olarak anlamlı ve mutlu bir yaşam sürmesinde bireye profesyonel kimselerce yapılan bilimsel ve sistematik yardım sürecidir (Özoğlu 1997). Rehberlik, bireyin en verimli şekilde gelişmesi ve tatminkar uyumlar sağlamasında gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapmasına ve kararlar vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması ve ulaştığı bu seçim ve kararları uygulaması için kişiye yapılan sistemli ve profesyonel yardımdır (Tan, 2000).

Bu tanımlar dikkatlice incelendiğinde merkezde birey yer almaktadır. Tüm çabalar bireyin bazı niteliklere sahip olarak kendine yetebilen, güven duyabilen, problem çözebilen mutlu ve üretken olabilmeleri adına kazanılması gereken niteliklerdir. Bu noktadan hareket ederek rehberlik; bireylere çağdaş dünyanın ihtiyacı olan mutlu, üretken insanlar olabilmeleri için gerekli niteliklere ulaşmaları amacıyla uzman kişilerce yapılan yardımları içeren bir süreçtir (Kara, 2006: 41).

Tanımların çoğunda ortak olarak kullanılan bu sözcüklerden hareket ederek rehberliğin anlaşılmasında temel olabilecek genellemeler şunlardır;

- 1- Rehberlik bireye yardım etme işidir: Rehberliğin psikolojik bir yardım olma özelliği onu başka yardım hizmetlerinden belirgin bir şekilde ayırır. Rehberlik yardımı ile erişilmek istenen amaçlar olduğundan rehberlik yardım amaçlı ve planlıdır.
- 2- Rehberlik bir süreçtir: Rehberlik bir anda olup biten bir iş değildir. Rehberlik çalışmalarının etkili sonuç vermesi bir süre gerektirir. Bunun için rehberlik hizmetleri süreklidir. Rehberlik hizmetleri sadece okulda değil bireyin bulunduğu her yerde vardır. Rehberlik tek bir olay ya da işlem değildir; rehberlik belirli basamakları bulunan ve birbirine dayalı olan bir dizi etkinlikleri içerir.
- 3- Rehberlik hizmetlerinin merkezinde birey vardır: Okul ortamında rehberliğin ilgilendiği esas grup öğrencilerdir. Öğrenci türlü kişilik özellikleri bulunan ve gelişmekte olan bireydir. Her öğrenci geliştirilebilecek bir kapasiteye sahiptir.

Bunun için, günümüzde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri eğitim sürecinin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir yanını oluşturur. Rehberlik anlayışında her birey önemlidir. Rehberlik yardımı gruplar halinde verilse de bu yardımın merkezinde yine tek tek bireyler vardır.

- 4- Rehberlik bilimsel ve profesyonel bir yardımdır: Rehberlik bilimsel çalışmaların uygulamalarına yansımastır. Rehberlik yardımının dayandığı bilimsel ilke ve yöntemler bulunmaktadır. Bu bilimsel ilke ve yöntemlere uygun olarak rehberlik yardımı belirli bir plan, program ve sistem içinde sunulabilir. Rehberlik ve psikolojik danışma alanı öğrenime dayalı özel uzmanlık alanıdır. Onun için, rehberlik hizmetleri bu alanda yetişmiş uzman kişilerce profesyonel bir düzeyde sunulduğunda etkili olabilir.
- 5- Rehberliğin esası bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım eder: Kendini gerçekleştirme psikolojik danışma ve rehberlik yardımının bütün boyutlarını içine alan bir kavramdır. Rehberlik yardımı ile kendi kişiliğini anlayan birey kendi dünyasını daha gerçekçi bir gözle anlayabilir ve bu şekilde, çevresine daha sağlıklı ve dengeli bir uyum gösterebilir. Bireyin kendini anlaması, problemlerini çözebilmesi, kendine en uygun seçimleri yaparak gerçekçi kararlar alabilmesi, kendi kapasitelerini en uygun düzeyde geliştirebilmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı uyum yapabilmesi psikolojik danışma ve rehberlik yardımının esasını oluşturan ve bireyin kendini gerçekleştirme düzeyini geliştiren belirgin sonuçlardandır (Kara, 2006: 42-43).

3.2. Rehberlik Hizmetleri

Klasik rehberlik uygulamalarında rehberlik hizmetlerinin sunumu genellikle; psikolojik danışma, oryantasyon, bireyi tanıma, bilgi verme, müşavirlik, yerleştirme, izleme, değerlendirme ve araştırma hizmetleri biçiminde sınıflandırılır. Bu hizmet alanları şunlardır (Erkan, 2004):

- a. **Psikolojik Danışma:** Rehberlik hizmetlerinin merkezinde yer alan psikolojik danışma hizmetleri, rehberliğin tanımında verilen tüm amaçların gerçekleştirilmesinde temel teşkil eden bir hizmet alanıdır. Zaman içerisinde rehberlik alanının isminin “Psikolojik Danışma ve Rehberlik” olarak değişmesine yol açacak kadar ön plana geçen bu hizmet alanı rehberlik hizmetlerinde en fazla uzmanlığı gerektiren hizmet grubudur. Bireyin kendini tanıması, geliştirmesi, kendisine ve çevresine uyum sağlaması, sorunlarını çözmesi ve sağlıklı kararlar verebilmesi için bireylere yapılan yardımları içerir.
- b. **Oryantasyon:** Öğrencilere okulu, çevresini ve buralarda yararlanabileceği imkanları tanıtmaya yönelik etkinliklerdir.
- c. **Bireyi Tanıma:** Her öğrencinin tüm yönlerini, çeşitli ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini kullanarak ortaya çıkarmaya yönelik faaliyetleri içerir. Bireyi tanıma etkinliklerinin temel amacı öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardım için gerekli verileri elde etmektir.
- d. **Bilgi Verme:** Öğrencilerin ihtiyaç duyacağı eğitsel ve mesleki nitelikli tüm bilgilerin toplanması ve bunların çeşitli yöntemlerle öğrencilere duyurulmasına yönelik etkinlikleri içerir.
- e. **Müşavirlik:** Okul personeli ve velilere yönelik olarak, okulun ve evin öğrenciler için “öğrenmeye” daha uygun bir ortam olmasını sağlamaya yönelik etkinliklerdir. Bir başka deyişle psikolojik danışma ve rehberlik anlayışının tüm okul personeli ve velilerce de benimsenmesini sağlayarak öğrencilerin gelişimine katkıda bulunmayı amaçlayan etkinlikleri içerir.
- f. **Yerleştirme:** Öğrencilerin kendi kişilik özellikleri, ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına uygun derslere, programlara ya da tam zamanlı ya da yarı zamanlı işlere yerleştirilmelerine yönelik etkinliklerdir.
- g. **İzleme, Değerlendirme, Araştırma:** Çeşitli ders, program ya da işlere yerleştirilen öğrencilerin buralardaki başarıları ya da memnuniyetleri, okulda

verilen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden elde edilen sonuçlar, mezunların üst eğitim kurumları ve iş hayatlarındaki durumlarının belirlenmesi ile okulun rehberlik ihtiyaçlarının saptanması gibi etkinlikleri içerir (Erkan, 2004).

3.3. Rehberlik Hizmetlerinin Ülkemizdeki Gelişimi

Türkiye’de rehberlik kavramı ilk olarak 1939 ilköğretim programında, öğretmenlerin öğrencilere rehberlik etmesi gerektiği vurgulanmasıyla yer almaya başlamıştır. Türkiye’de rehberlik ve eğitimde psikolojik hizmetler düşüncelerinin temellerini 1950’lerin başında okul-aile işbirliğinin önem ve gerekliliğinin anlaşılması ile okul-aile birliklerinin kurulması çabalarının yanı sıra öğrencinin kişisel gelişimini etkili kılmak için öğrenciyi daha iyi tanıyıp yetiştirmeye dönük çabalarının oluşturduğu söylenebilir (Tan, 2000: 35).

1950’li yıllarda Türk-Amerikan işbirliği çerçevesi içinde bir yandan Amerikalı uzmanların eğitim sistemimizde incelemeler yapmak üzere Türkiye’ye davet edildiği; öte yandan bazı eğitimcilerin psikolojik danışma ve rehberlik alanında uzmanlaşmak üzere Amerika’ya gönderildikleri gözlenmektedir. 1953 yılında eğitimde kullanılacak ölçme araçlarını geliştirmek üzere Talim Terbiye Dairesine bağlı “Test ve Araştırma Bürosu” kurulmuştur. 1953-1954 öğretim yılından itibaren Gazi Eğitim Enstitüsü’nün Pedagoji ve Özel Eğitim bölümlerinde “Rehberlik” ve “Rehberlik Teknikleri” dersleri okutulmaya başlanmıştır (Kuzgun, 2000: 20). 1955 yılında ise Ankara’da Demirlibahçe İlkokulu’nda “Psikolojik Servis” merkezi adı ile ilk rehberlik merkezi açılmıştır. 1959 yılında İstanbul ve İzmir’de daha sonra artarak bütün illerimize yayılmış olan bu merkezlerin adı halen “Rehberlik ve Araştırma Merkezleri”dir (Kuzgun 1988: 19).

Ülkemizde ilköğretimde rehberlik gereksinmesi özel eğitimcilerimizin çabası ile gündeme getirilmiş olup Rehberlik ve Araştırma Merkezleri’nin kuruluşu ile ilköğretim düzeyinde örgütlü rehberlik hizmetlerinin uygulanmasına başlanmıştır (Kuzgun 1988: 191). Her ne kadar daha çok ilköğretime yönelik olarak faaliyet gösteren Rehberlik ve Araştırma Merkezleri’nin çalışmaları ortaöğretim kurumlarındaki rehberlik hizmetlerinden önce başlamış olsa da, bu merkezlerin etkinlikleri birincil olarak özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin belirlenmesine yöneliktir. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri kurulduktan sonra, ancak 1970-71 öğretim yılında okullarda planlı ve programlı psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarına başlanabilmıştır. Okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları başlangıçta, rehberlik konusunda bir süre hizmet-içi eğitim görmüş öğretmenlerle sürdürülmüş; daha sonra eğitim ve psikoloji dallarında çeşitli üniversite ve yüksek okulları bitiren genç elemanlar tam-zamanlı rehberlik personeli olarak okullara atanmaya başlanmıştır (Kepçeoğlu, 1990; Akt. Kalın, 1999).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin tarihsel gelişimi ilköğretim düzeyi özelinde değerlendirildiğinde bu hizmetin gerek Türkiye’de gerekse dünyada uzunca bir süre ihmal edildiği ve genellikle ortaöğretim düzeyinde ağırlıklı verildiği görülmektedir. İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik uzmanlarının yaygın olarak görevlendirilmesinin 1960’lı yıllara karşılık geldiği görülmektedir (Erkan, 2004: 4-5). Bu tarihe kadar dünyada ilköğretimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin gelişiminde bir duraklama söz konusudur. Türkiye’de ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarına olan gereksinim, özel eğitimcilerin çabaları ile gündeme getirilmiştir. Örgütlü rehberlik uygulamalarına orta öğretimden önce 1955 yılında ilköğretimde başlanmıştır. Ancak, ilköğretime yönelik psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri aracılığı ile ve daha çok özel eğitime gereksinimi olan öğrencilere yönelik hizmetler ile sınırlı kalmıştır. Bu sınırlılığın etkilerinin günümüzde de devam etmekte olduğu söylenebilir (Kuzgun, 2002: 226, Can, 1998: 111, Akt. Konca, 2007: 4).

Günümüz Türkiye’sinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Genel

Müdürlüğü'ne bağlı olarak illerdeki Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nin koordinatörlüğünde, okullarda kurulmuş olan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisleri'nce yürütülmektedir. Bu servislerde psikolojik danışman (rehber öğretmen) bulunmaması halinde, bir müdür yardımcısı ya da rehberliğe yatkın bir öğretmen rehberlik çalışmalarını okul düzeyinde koordine etmekle görevlendirilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'na 2004 yılında yayımlanan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yaygınlaştırılması konulu 65 numaralı genelge gereği, bu çalışmalara eğitim bölgesindeki okullardaki psikolojik danışmanlar ve Rehberlik ve Araştırma Merkezleri destek vermektedir (Konca, 2007: 4-5).

3.4. İlköğretimde Rehberlik Hizmetleri

Rehberlik hizmetlerinin en fazla geliştiği ve yaygınlaştığı kurumlar eğitim kurumlarıdır. Eğitim kurumlarındaki rehberlik hizmetleri ise ilköğretimde rehberlik, orta öğretimde rehberlik ve yüksek öğretimde rehberlik olmak üzere üçe ayrılmaktadır. İlköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretime devam eden öğrencilerin birbirlerinden birçok bakımlardan farklılaşmaları ve özellikle de bu kurumlardaki öğrencilerin gelişim özellikleri ile kişisel gereksinimlerinin aynı olmaması, dahası bu kurumların amaçlarının farklı olması, bu kurumlardaki rehberlik hizmetlerini de birçok bakımdan farklılaştırmaktadır (Can, 1998).

İlköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin gerekliliği 1974 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Temel Kanununda vurgulanmıştır. Ancak somut olarak bu konuda girişimler son birkaç yılda 8 yıllık temel eğitime geçiş ile başlamıştır. Oysa A.B.D' de 1965'lerden itibaren ilköğretim düzeyinde bu hizmetlerin uygulanmaya başlandığı, mesleki örgütler tarafından organize edilerek standartlarının daha 1968 yılında belirlendiğini söyleyebiliriz (Akman, 1992).

Amerika'da bu hizmetlerin temel eğitimde yer almasının gerekçesi uzmanlarca şu üç noktada toplanmıştır (Shertzer ve Stone, 1981, Akt. Başaran, 2008):

1. İlkokul öğretmen ve yöneticilerinin, bu dönemde öğrenciler arasında gittikçe artan problemlerle başa çıkabilmek için rehberlik hizmetlerine ihtiyaç uymaları,
2. Velilerin, ilkokul yıllarının, çocukların sonraki dönem gelişmeleri açısından öneminin farkına varıp bu yöndeki bilinç düzeyinin artması ile bu hizmetleri talep etmeleri,
3. Ruh sağlığı otoritelerinin problemleri eren teşhis etmenin ve gerekli önlemleri almanın çocukların gelecekteki ruh sağlıkları açısından çok önemli olduğunu vurgulamaları,

Ülkemizde ise ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin rehberlik ihtiyacı, uzmanlarca daha çok 1990'lı yıllarda dile getirilmeye başlanmıştır. Bu konudaki görüşler sonraki yıllarda ampirik çalışmalarla desteklenmiş ve yapılan araştırmalar gerek velilerin, gerekse okuldaki öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin ilköğretim düzeyinde rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyduğunu ve bu alanda beklentileri olduğunu ortaya koymuştur (Engin,1997; Erkan,1997; Akt. Başaran, 2008).

Birinci kademedeki rehberlik ve psikolojik danışma adına çocukların gelişimlerini destekleyecek sınıf ortamı etkinlikleri oluşturulmalıdır. Her öğrencinin kişisel gelişiminde, öz güven kazandırmada ve başkalarıyla dengeli ilişkiler içinde birlikte yaşamayı öğrenmesinde, böyle bir ortamın bulunması oldukça önemlidir. Birinci kademe rehberlik ve psikolojik danışma programında yer verilecek ikinci bir konu, bütün imkanları kullanarak “öğrencileri tanıma” ve “onları kendilerine tanıtmak” çalışmaları olmalıdır. Tanıtma çalışmaları çerçevesinde öğrencilerin kişisel sorunlarının saptanması ve bunların çözümleriyle ilgilenme fırsatı doğmaktadır. Birinci kademe içerisinde yer verilmesi gereken bir diğer konu ise “eğitsel rehberlik” ve “psikolojik danışma”dır. Bir bakıma, öğretimi bireyselleştirmek olan eğitsel rehberliğe önem verme bu sınıflarda özel bir anlam taşımaktadır. Öğrencileri tanımayı ve onların gizli güçleri oranında gelişmelerini sağlamayı amaçlayan “öğrenci velileriyle yakın ilişkiler kurma” birinci kademe rehberlik ve psikolojik danışma programında yer verilmesi gereken

başka bir konudur. Ülkemizde ilköğretim okullarında rehberlik gereksinmesi, özel eğitimcilerin çabaları ile gündeme getirilmiş olup Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin kuruluşu ile ilköğretim düzeyinde örgütlü rehberlik hizmetlerinin uygulanmasına başlanmıştır (Kara, 2006: 47).

3.5. İlköğretimde Rehberliği Gerektiren Nedenler

Rehberliğin ilköğretim düzeyindeki öğrenciler için kaçınılmaz bir gereksinim olduğu görüşünü doğrulayacak birçok neden vardır. Birey bir bütündür. Onun gelişmesi devamlı bir oluşumdur. Bu sebeple birey yalnız orta ve yüksek öğrenimde değil, ilköğrenim yıllarında da birçok gelişme problemleriyle karşılaşmaktadır. Bu problemlerin çözümünde sistemli yardıma ihtiyaç vardır. Rehberlik, yalnız problem çocuklara yapılan bir yardım değildir. Normal veya problemsiz çocukların da gelişme ve uyum oluşumunda yardıma ihtiyaçları vardır (Tan, 2000: 297).

İlköğretim dönemi, bireyin yetişkinlik dönemlerindeki birçok özelliğinin şekillenmekte olduğu yılları kapsamaktadır. Örneğin benlik kavramı, bireyin sosyal ilişkilerinin niteliği, gelecek yaşamı ile ilgili planları önemli ölçüde çocukluk yıllarında şekillenmektedir. Diğer yandan ilköğretim yılları çocuğun okula, başarıya, arkadaşlarına ve topluma yönelik tutumlarının oluştuğu yıllardır. Özellikle bireyin eğitsel gelişiminde ilk çocukluk yıllarının kritik bir önemi bulunmaktadır. Bu konuya ilişkin araştırma bulguları da çocukların gelecekteki akademik başarılarının önemli ölçüde ilköğretimin ilk bir kaç yılında okula karşı oluşturdıkları tutumlara göre değiştiğini göstermektedir (Can, 1998).

İlköğretim düzeyinde de rehberlik hizmetlerinin sunulmasının gerekçelerinden bazıları şunlardır:

1. Öğrencilerin sadece bilişsel kapasitelerinin geliştirilmesi onun eğitildiği anlamına gelmemektedir. Çağdaş eğitim yaklaşımlarının tümünde çocuğun tüm yönleriyle geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Rehberlik hizmetleri verilmeden sadece “öğretim” faaliyetleri ile de bunu gerçekleştirmek imkansız olmaktadır. Çocuğun bilişsel kapasitelerinin geliştirilmesi de, onun her yönüyle tanınmasını, yani rehberlik hizmetlerinin gerektirmektedir.

2. Rehberlik hizmetleri yoluyla kazandırılacak niteliklerin önemli bir bölümü için kritik dönemler ilköğretim çağı içerisinde bulunmaktadır. Daha sonra bu yönde ortaya konacak çabaların sonuca ulaşması ya çok güç ya da imkansız olmaktadır.

3. İlköğretimden sonra iş hayatına atılacak ya da çeşitli üst öğretim kurumlarına yönelmesi gereken bireyleri, bu konuda verecekleri kararların sağlıklı olması için, kendilerine katkı sağlayacak rehberlik hizmetlerinden mahrum bırakmak, çağdaş eğitim ve demokrasi ilkelerine uygun olmamaktadır.

4. İlköğretim düzeyinde rehberlik hizmetlerinin verilmesi, daha üst öğretim basamaklarında sunulacak olan rehberlik hizmetlerinin verimliliğini arttırmaktadır (Erkan, 2004).

İlköğretim rehberliğinde kuşkusuz çocukların karşı karşıya geldikleri problemlerle erkenden baş edebilmeleri için yapılacak yardımların da kritik bir önemi bulunmaktadır. Böyle durumlarda daha işin başında önlem almak, problemin iyice kökleşmeden erkenden üzerine gitmek, kronik bir hal alan herhangi bir problemi ortadan kaldırmak için uğraş vermektense daha akılcıca olmaktadır. Öte yandan bireyin gelecekte toplumda başarılı bir rol üstlenebilmesi ve kendisi için anlamlı bir yaşam oluşturabilmesi, büyük ölçüde gizil güçlerini en uygun bir düzeyde gerçekleştirebilmesine, ilgi ve yeteneklerine uygun bir meslek seçebilmesine bağlı olmaktadır. Böyle bir amacın gerçekleşebilmesi ise kuşkusuz daha ilk çocukluktan itibaren bireylerin ilgi ve yeteneklerinin farkına varmalarına yardım edilmesini ve bunları en uygun düzeyde geliştirebilecekleri daha zengin yaşantılara yönlendirilmelerini gerektirmektedir (Can, 1998).

Hill ve Luckey'e (1969) göre; ilköğretimde verilecek rehberlik hizmetleri çocuğun aşağıdaki konularda olgunlaşmasını amaçlamaktadır:

1. Kendini anlamada,
2. Kendine karşı sorumlu olma anlayışında,
3. İş ve eğitim dünyasını anlamada,
4. Karar vermede,
5. Problemlerini çözebilmede,
6. İnsan davranışını anlamada (Özellikle başkalarıyla olan ilişkilerde),
7. Hayatın beklentilerine ya da gereklerine -özellikle başkalarıyla olan ilişkilerde- uyum sağlamada,
8. Yüksek idealleri başarma ile ilgili değerlerinde, çocuğun olgunlaşması hedeflenir (Erkan, 1997: 338).

Diğer alanlarda olduğu gibi eğitimde de hızlı bir gelişme olduğu dikkate alınırsa özellikle sosyal yapıdaki hızlı gelişme ve değişmelerinde bunu takip ettiği düşünülürse, eğitimin her alanında anaokulundan üniversiteye kadar, "rehberlik" e ihtiyaç vardır. İlköğretim yıllarında çocuğun okul ve öğrenim hakkında edineceği izlenim ve yaşantı, onun bütün öğrenim hayatını dolayısıyla yetişkinlik hayatını etkileyecek niteliktedir. O halde, çocuğun en iyi bir gelişme ve uyum atmosferi içinde okula başlaması gerekir. Bu hususta ilköğretim rehberlik programı, eğitim programına geniş yararlar sağlama imkanına sahiptir (Tan, 2000: 297).

3.6. İlköğretimde Rehberliğin İlkeleri

Rehberlik hizmetlerinin başarıya ulaşabilmesi için bazı ilkelerin benimsenmesi gerekmektedir. Rehberlik anlayışını oluşturan ilkeler şunlardır (Kara, 2006: 45-46):

1. Her birey seçme özgürlüğüne sahiptir ve saygıya değer bir varlıktır.
2. Rehberlik hizmetlerinden yararlanma gönüllülüğü gerektirir.
3. Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde gizlilik esastır.
4. Rehberlik hizmetlerinin etkili biçimde gerçekleştirilmesi tüm ilgililerin katılımını destek ve işbirliğini gerektirir.
5. Rehberlik hizmetleri tüm öğrencilere yöneliktir.
6. Rehberlik hizmetleri öğrencilerin tüm yönleriyle gelişmelerine yöneliktir.
7. Rehberlik hizmetlerinden hayat boyunca yararlanılabilir.
8. Rehberlik hizmetlerinde bireysel farklılıklara saygı esastır.
9. Rehberlik hizmetlerinde toplumsal sorumluluklar ihmal edilemez.
10. Rehberlik hizmetleri planlı, programlı, örgütlenmiş bir biçimde ve profesyonel bir düzeyde sunulur.
11. Her okulun rehberlik ihtiyaçları birbirinden farklıdır.
12. Rehberlik hizmetleri eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin dayandığı temel ilkeleri ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim gibi öğretim kademelerine göre ayrı ayrı düşünmek aslında doğru olmayabilir. Çünkü genel olarak rehberlik ve psikolojik danışma anlayışının temelini oluşturan ilkeler demokratik ve insancıl ortamlar için bütünlük ve evrensellik gösterir. Buna göre ayrılıklar temel ilkelerden daha çok, hizmetlerin sunuluşuna ilişkin yaklaşım biçimlerinde, programlama ve örgütlemeye görülebilir (Kepçeoğlu 1981: 133, Akt. Kalın 1999: 14).

Dinkmeyer (1979) bu ilkelerin ilköğretim okullarındaki rehberlik hizmetleri açısından doğurgularını ise aşağıdaki biçimde ifade etmiştir (Erkan, 1997: 340).

1. İlköğretimde görevli öğretmenlerin rehberlikle ilgili rolleri, diğer öğretim düzeylerindeki öğretmenlerinkinden çok daha önemli olacaktır.
2. Sınıf atmosferinin öğrenci ve öğrenme durumları üzerindeki etkisine çok daha fazla önem verilecektir.

3. Hem öğrencilere hem de velilere bireysel özelliklerle ilgili daha fazla yorum ve değerlendirme sağlanacaktır.
4. Danışman bir değişim aracı olarak görülecektir.
5. Okulun velilerle daha etkili bir biçimde çalışabileceği süreçler ve program sağlanacaktır.
6. Rehberlik sadece özel bir hizmet alanı olarak değil, tüm eğitimsel çerçeveye içinde yer alan bir unsur olarak görülecektir.
7. Danışmanların yetiştirilmesinin önemi kabul edilecektir. Danışmanların “insan ilişkileri uzmanı” olarak yetiştirilmesi onları sadece psikolojik danışmada değil, aynı zamanda öğretmenlere, yöneticilere ve velilere yönelik müşavirlik hizmetlerinde daha da etkili kılacaktır.
8. Danışmanların gelişimsel problemlerle ilgileneneği kabul edilecektir. Danışmanlar, patoloji düzeltilmesiyle olduğu kadar insan gelişimin kolaylaştırıcı ve destekleyici teori ve uygulamaya da ihtiyaç duyacaklardır.
9. Eğitimsel süreçlerde biriciklik ve bireyselliğe önem verilmesi sağlanacaktır.
10. İstenen etkiye tam olarak ulaşılabilmesi için rehberlik hizmetlerinin müfredatla bütünleşmesi gereği kabul edilecektir.

3.7. İlköğretimde Rehberliğin Hedefleri ve Amaçları

Bireyin kendisini nasıl gördüğü, yetenek, ilgi ve potansiyellerinin ne derecede olduğu aynı zamanda gelişme düzeyi ile ilintilidir. Bireye ilgi ve istidatları doğrultusunda eğitim vermeyi hedefleyen ilköğretim ve ortaöğretim programları aynı zamanda bireyin sağlıklı bir gelişim içerisinde, okula ve okul dışındaki çevreye uyum sağlama sürecinde yardımcı olmayı kendisine amaç edinen rehberlik faaliyetleri ile desteklenmektedir. Bu noktada gerek amaç, gerekse yöntem ve sonuçlar bakımından rehberlik ve eğitim arasında bir fark olmadığı aynı amaca hizmet ettikleri görülmektedir (Hıdır, 2010: 13).

Psikolojik danışma ve rehberlik yardımının amacı olan “kendini gerçekleştirme” (self-actualizing) rehberlik alanında benimsenmiş son yılların önemli kavramlarından biridir. Kendini gerçekleştirme, bireyi bir bütün olarak ele alan ve özellikle normal bireyin gelişimini inceleyen “hümanistik psikoloji” akımının geliştirdiği bir kavramdır. Üzerinde çok çalışılmış olmasına karşın bu kavram halen karmaşık bir kavramdır. Kendini gerçekleştirme kavramı başlangıçta soyut bir kavram olarak algılanmış ve geniş biçimde eleştirilmiştir. Bunun için, kendini gerçekleştirme kavramı üzerinde geniş araştırmalar yapılmış; kendini gerçekleştirmekte olan insanın çeşitli özellikleri sıralanmıştır. Bu özelliklerden genel olarak benimsenen bazıları şu şekilde özetlenebilir (Özdemir, 2008: 33-34):

1. Kendi yetenek ve ilgilerini, eğitim olanaklarını, içinde yaşamakta olduğu toplumun beklentilerini ve meslekleri tanıması olmalıdır.
2. Özyapısından gelen ya da doğal ve toplumsal çevresinin etkileri sonucu ortaya çıkan sorunlarını görebilmeli ve bunları çözümleyebilmelidir. Bedensel, bilişsel, toplumsal ve duygusal sorunlarının olası çözüm yollarını inceleyerek, bu çözüm yollarından, kendine en uygun olanını, kendi özgür istenciyle seçebilmelidir. Sorunlarının çözümünü planlayabilmeli ve bu plan doğrultusunda, beklenen eylemleri gerçekleştirip, gerekli uyumu gösterebilmelidir.
3. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurabilmelidir. Yaşama karşı olumlu bir tutum göstermelidir.
4. Boş zamanlarını en uygun şekilde kullanabilmelidir. Bunun için gerekli anlayış ve görüşü edinmiş olmalıdır.

İlköğretimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin temel işlevi çocuklara onları her yönden geliştirecek yaşantı ve deneyimlerle dolu bir eğitim ortamı sağlamaktır. İlköğretim düzeyinde planlanan rehberlik ve yöneltme hizmetlerinin çağdaş rehberlik ve psikolojik danışma ilkeleri ile tutarlı ve çocukların temel gelişim ve gereksinimlerine uygun olmasına dikkat edilmesi gerekir (Kalin 1999: 17).

İlköğretimde rehberlik hizmetlerinin gelişimine çok önemli katkısı olan Dinkmeyer'e (1970) göre ilköğretimde rehberliğin hedefleri şu şekilde özetlenebilir:

1. Tüm öğrencilerin zihinsel, kişisel ve sosyal alanlardaki bütün ihtiyaçlarını karşılamaları konusunda öğretmenlere yardım etmek,
2. Bireysel sapmalar ve eksiklikler kadar, bireyin güçlü yanlarını ve yeteneklerini de erkenden belirlemek,
3. Öğretmenleri çocuğun kişisel ihtiyaçları, amaçları ve hedeflerinden haberdar etmek ve bunlara karşı duyarlı kılmak. Öğretmenleri, eğitim psikolojisi, çocuk gelişimi, öğrenme teorisi ve sınıf içi rehberliğin ilkelerini kullanabilir hale getirmek.
4. Öğretmen ve diğer okul personelinin, rehberlik tekniklerini öğrenmeye ve bunları kullanmaya güdülemek. Öğrencilerle ilgili olarak toplanan verileri kullanmaları ve bütün eğitimsel yaşantıları bireyselleştirme konularında onları cesaretlendirmek.

Dinkmeyer ve Caldwell (1970) bir başka çalışmada ilköğretimde rehberliğin amaçlarını şu şekilde belirtmişlerdir:

1. Çocuğun kendini anlama düzeyini arttırmak, yetenekleri, ilgileri, kişiliği, başarısı ve fırsatlar arasındaki ilişki konusundaki anlayışını arttırmak.
2. Başkalarının ihtiyaçlarına duyarlılıkla beraber sosyalleşme süreçlerini kolaylaştırmak. Sosyal ilgi ve ait olma duygusunu geliştirmek.
3. Çocuğun sorumlu ve amaçları olan bir birey olmasına yardım etmek. Çocuğun akademik başarısı için gerekli olan içsel bir öğrenme güdüsü kazanmasına ve kişisel amaçlar oluşturmaya yardım etmek.
4. Çocuğun öz- yönelim (self-direction), problem çözme ve karar verme konularındaki düzeylerini yükseltmelerine yardım etmek. Eğitimsel süreçlere daha fazla katılmaya teşvik etmek.
5. Çocuğun kendisi hakkında olumlu kavramlar ve tutumlar geliştirmesine, kendini kabul düzeyini arttırmasına yardım etmek. Yaşam görevlerini yerine getirme konusunda cesaretlendirmek.
6. İnsan davranışının doğasını anlamalarına ve insan ilişkilerinde olgunlaşmalarına yardım etmek.

İlköğretim okullarında yürütülen rehberlik hizmetleri, çocuğun kendisinden çok onu yetiştiren çevreye odaklanmıştır. Ortamı iyileştirme (milieu therapy) olarak adlandırılan bu yardımın amacı, başta ana babalar olmak üzere çocuğun etkilenmekte olan bütün kişileri çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda aydınlatmaktır (Kuzgun 1988: 192). İlköğretimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin rolü ve işlevi öğretmen, yönetici ve çevre ile sıkı bir işbirliği içinde öğrenciler hakkında bilgiler toplamak ve toplanan bu bilgileri çocuğu tanımak amacıyla değerlendirmek, gelişimi için en uygun koşulları öğretmen ve yöneticilerle işbirliği içinde sağlamak, gerektiğinde yönetici ve öğretmenlere konsültasyon hizmetleri vermek, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden tüm öğrencilerin yararlanmasını sağlayacak önlemleri almak olarak belirtilebilir (Özgüven 1999: 304).

3.8. İlköğretimde Rehberlik Programı

İlköğretimdeki rehberlik programları, ortaöğretim rehberlik programlarının ilköğretim öğrencilerine uyarlanması biçimindeki düzenlemeler değildir. İlköğretim öğrencilerinin gelişim düzeylerinin ortaöğretim ve lise öğrencilerinden farklı olması, ilköğretim okullarındaki rehberlik programlarının bu okullardaki öğrencilerin kendilerine özgü gelişimsel hedefleri ile uyumsal hedeflerinin dikkate alınmasını gerektirmektedir. Bunun yanı sıra ilköğretim öğrencilerinin anne-babalarına daha fazla bağımlı olmaları ilköğretim rehberlik programlarında anne babalara yönelik hizmetlere de yer verilmesini gerekli kılmaktadır. İlköğretim birinci kademesinde sınıf öğretmenliği esastır. Dolayısıyla, bu kademedeki öğrenciler hemen hemen tüm öğrenme yaşantılarında tek bir öğretmen ile birlikte olmak durumundadırlar. Bu durumun doğal bir sonucu olarak ilköğretim öğretmenlerinin öğrencileri ile çok daha fazla ilişki kurabilme olanaklarına sahip olmaları, onlara öğrencilerini de her yönü ile daha iyi

tanıyabilme fırsatı yaratmakta böylece ilköğretim düzeyinde hizmet veren öğretmenler daha üst öğretim basamaklarındaki öğretmenlerle kıyaslandığında sınıflarındaki öğrencilerin rehberlik gereksinimlerini karşılayabilmede daha etkili olabilmektedirler. Bu nedenle ilköğretim rehberlik programlarında öğretmenlerin rehberlikle ilgili görev ve sorumluluklarının ayrıntıları ile gösterilmesi gerekmektedir (Can, 1998).

Kapsamlı gelişimsel rehberlik programının uygulanması öğretmenlerle psikolojik danışmanların yoğun bir işbirliğini gerektirmektedir. Bu işbirliğinin sağlanabilmesi ortak bir dil konuşmayı gerektirir. Çoklu zeka ve kapsamlı rehberlik programları gelişimsel anlayışın uygulanması olarak açıklanabilir. Kapsamlı Rehberlik ve Çoklu Zeka Kuramı gelişimsel bir eğitim ve değerlendirme anlayışını savunmaktadır. Kapsamlı Rehberlik ve Çoklu Zeka Kuramı değerlendirmeyi psikometrik olmaktan çok gelişimsel ve süreç değerlendirmesi olarak benimser. Çoklu zekanın rehberlikle ilgili bir başka önemi mesleki danışmaya ya da kariyer danışmanlığına getirdiği yeni bakış açısidir. Kapsamlı Rehberlikte Çoklu Zeka Kuramına göre psikolojik danışma yapılırken danışanın ve danışmanın baskın olduğu zeka alanının dikkate alınması gerekmektedir (Hıdır, 2010: 33). PDR hizmetlerini meslek ya da program seçimi ve kriz durumlarına müdahale ile sınırlandıran geleneksel modellere bir tepki olarak bu model kuramsal temelini gelişimsel rehberlik yaklaşımından almıştır. 1960'lı yıllarda ortaya çıkan bu yaklaşımda bireyin gelişimsel ihtiyaçları ön plandadır ve rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin içinde bulundukları gelişim dönemlerinin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olması gerektiği savunulur (MEB, 2006: 4).

3.9. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı

İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı 02.08.2006 tarih ve 329 sayılı Talim Terbiye Kurul Kararı ile 2006–2007 Öğretim Yılı'ndan itibaren uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı, Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programı değil onun bir parçasıdır. Sınıf Rehberlik Programı'nda 120 ilköğretime ve 120 ortaöğretime yönelik olmak üzere toplam 240 kazanım yer almaktadır. Bu kazanımların gerçekleştirilmesi için rehberlik saatinde sınıf rehber öğretmenleri tarafından uygulanmak üzere etkinlik örnekleri hazırlanmasına karar verilmiştir. İlköğretimde 1-8. sınıflar için belirlenen 120 kazanımın etkinlikleri Prof. Dr. Serdar ERKAN ve alanda çalışan bir grup psikolojik danışman tarafından hazırlanmıştır.

İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı'nı tamamlayan öğrencilerin; okula ve çevreye etkin olarak uyum sağlamaları, potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırmaları, kendilerini tanımaları, kabul etmeleri ve geliştirmeleri, başkalarını anlamaları, kabul etmeleri ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirmeleri, topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirmeleri, hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirmeleri, eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmaları amaçlanmaktadır. Program hazırlanırken kişisel- sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik alanları temel alınmıştır. Programda yer alan ve yukarıdaki gelişim alanlarıyla ilgili 7 yeterlik alanı bulunmaktadır. Bunlar:

1. Okula ve çevreye etkin olarak uyum sağlamaları,
2. Potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırmaları,
3. Kendilerini tanımaları, kabul etmeleri ve geliştirmeleri,
4. Başkalarını anlamaları, kabul etmeleri ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirmeleri,
5. Ailesine ve topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirmeleri,
6. Hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirmeleri,
7. Eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşmaları amaçlanmaktadır (MEB, 2006: 9).

Eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal alanlar nasıl birbiri ile ilişki içinde ve tam olarak birbirinden soyutlanamaz ise söz konusu yeterlik alanları da birbiri ile ilişkilidir ve birbirinden tam olarak soyutlanamaz (MEB, 2006: 18)

3.10. Programın Vizyonu

“İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı”nın vizyonu: gelişen ve değişen dünyada kendini ve içinde bulunduğu durumu doğru algılayan, kendisi ve çevresiyle barışık, kişisel değerleri ile toplumsal beklentiler arasında bir denge kurabilen, yaşadığı toplumun sorumlu bir üyesi olan, karar verme, sorun çözme, kişiler arası ilişki ve iletişim becerilerine sahip, kapasite ve yeteneklerini en uygun biçimde geliştiren potansiyelini tam olarak kullanan, başarıyı ve hayat boyu öğrenmeyi amaç edinmiş, araştıran, sorgulayan, üretken, mutlu ve kendini gerçekleştiren bireyler yetiştirilmesine katkı sağlamaktır (MEB, 2006: 9).

3.11. Programın Yapısı

Program hazırlanırken kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik alanları temel alınmıştır.

3.11.1. Kişisel-sosyal rehberlik

Bireyin “kişisel-sosyal gelişim” ihtiyaçlarını karşılamak ve böylece onun kişisel gelişim ve uyumuna yardımcı olmak amacıyla yürütülen PDR hizmetleridir.

3.11.2. Eğitsel rehberlik

Bireyin öğrenmesini kolaylaştırmak, eğitsel başarısını arttırmak, yetenek ve ilgilerine uygun bir eğitim dalı seçmesine katkı sağlamak, eğitim yaşamıyla ilgili karşılaştığı sorunlarının çözümüne yardımcı olmak, birey için uygun ve etkin bir öğrenme ortamı oluşturmak amacıyla yürütülen PDR hizmetleridir.

3.11.3. Mesleki rehberlik

Bireyin çeşitli meslekleri tanıması, kendi özelliklerine uygun meslekleri seçmesi, seçtiği mesleğe hazırlanması ve mesleki yönden gelişmesi amacıyla yürütülen PDR hizmetleridir (Kuzgun, 1998; Kepçeoğlu, 1994; Yeşilyaprak, 2003).

Rehberliğe ilişkin bu alanlar yaygın biçimde kullanılmakla birlikte program içerisinde hazırlanan yeterlik alanları ve kazanımların birden çok alana uygun olması nedeniyle sınıflamalar yeterlik alanlarına göre yapılmaktadır.

Programda yer alan ve yukarıdaki gelişim alanlarıyla ilgili 7 yeterlik alanı:

1. Okula ve çevreye uyum
2. Eğitsel başarı
3. Kendini kabul
4. Kişiler arası ilişkiler
5. Aile ve toplum
6. Güvenli ve sağlıklı hayat
7. Eğitsel ve mesleki gelişimdir.

Eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal alanlar nasıl birbiri ile ilişki içinde ve tam olarak birbirinden soyutlanamaz ise söz konusu yeterlik alanları da birbiri ile ilişkilidir ve birbirinden tam olarak soyutlanamaz (MEB, 2006: 10).

Bu yeterlik alanları temel alınarak hazırlanan “İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı” kendi içerisinde esnek bir yapıya sahiptir. Öğrencilerin, içinde yaşanılan çevrenin ve okulun ihtiyaçlarına göre programda değişiklikler ve düzenlemeler yapılabilir. Düzenlemelerin öğrencilerin ihtiyaçları ve

gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak yapılması önemlidir. Bu düzenlemeler, sınıf rehber öğretmenin önerisiyle okul rehber öğretmeni, okul rehber öğretmenin bulunmadığı okullarda ise Rehberlik Araştırma Merkezlerinin onayıyla yapılmalı, programın ana çatısını bozacak nitelikte olmamalıdır. Okul rehber öğretmenleri ve rehberlik araştırma merkezleri yapılacak olan değişikliklerde alan bilgisi gerektiren kazanımları göz önünde bulundurmalı, bu tarz kazanımların programa yerleştirilmesi durumunda ise kazanımlar, okul rehber öğretmenleri ya da Rehberlik Araştırma Merkezi'nde çalışan rehber öğretmenler tarafından işlenmeli ya da konu ile ilgili uzmanlar çağrılmalıdır (MEB, 2006: 9-12).

Etkinliklerin uygulanmasında ve kazanımların gerçekleşmesinde okul müdürü, okul rehber öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni ve velilerden beklentiler aşağıda sıralanmıştır.

3.11.4. Okul Müdüründen Beklentiler

Okul müdürü pozisyonu gereği okuldaki diğer tüm etkinliklerde olduğu gibi psikolojik danışma ve rehberlik etkinliklerinin yürütülmesinde de lider konumundadır. Bu amaçla okul müdürlerinin:

1. Programın sağlıklı yürütülebilmesi için uygun çalışma ortamlarını hazırlaması, gerekli materyalleri temin etmesi,
2. Programın yürütülmesi için sınıf rehber öğretmeni, okul rehber öğretmeni, veliler arasında eşgüdüm sağlaması,
3. Programın uygulanmasından kaynaklanabilecek sorunları tespit ederek bunların düzeltilmesi için okul rehberlik servisi, öğretmenler ve müdür yardımcıları ile eşgüdümlü bir şekilde çalışması,
4. Rehberlik ve psikolojik danışma servisiyle iş birliği yaparak okuldaki öğretmenleri her sınıfa bir sınıf rehber öğretmeni olmak üzere görevlendirmesi, zorunlu olmadıkça sınıf rehber öğretmenlerini sınıftaki öğrencilerin mezuniyetine kadar değiştirmemesi ve sınıf rehber öğretmenlerini bir zorunluluk bulunmadıkça yönetim işlerinde görevlendirmemesi,
5. Rehber öğretmeni bulunmayan okullarda, Rehberlik Araştırma Merkezleri ile eşgüdüm sağlaması beklenir (MEB, 2006: 14).

3.11.5. Okul Rehber Öğretmeninden Beklentiler

Programın başarıyla uygulanabilmesi için okul rehber öğretmenlerinin programın içeriğini anlayarak sınıf rehber öğretmenlerine gerekli desteği sağlaması ve programın uygulanmasına ilişkin geri bildirimleri değerlendirerek önlemler alması gerekmektedir. Bu amaçla rehber öğretmenler:

1. Programın yürütülmesi sürecinde sınıf rehber öğretmenlerine müşavirlik etmesi, gerekli kaynak, materyal ve ölçme araçlarını sağlaması,
2. Program içerisinde okul rehber öğretmenlerinin işlemesi gerektiği belirtilen kazanımlara yönelik etkinlikleri bizzat gerçekleştirmesi,
3. Gerektiğinde sınıf rehber öğretmenleri ile program değerlendirmesini yaparak eksiklikleri belirlemesi ve gerekli görülen önlemleri sınıf rehber öğretmeni ve okul müdürünün iş birliği ile alması,
4. Velileri program konusunda bilgilendirmesi ve programla eşgüdümlü olarak veli eğitimine yönelik programlar hazırlaması,
5. Programda okulun koşul ve ihtiyaçlarına göre gerekli düzenlemeleri yapması,
6. Okul PDR programını hazırlaması ve program geliştirmeye ilişkin diğer işleri okuldaki diğer paydaşların da katkıları ile yerine getirmesi beklenir (MEB, 2006: 14-15).

3.11.6. Sınıf Rehber Öğretmenlerinden Beklentiler

Programın başarılı biçimde yürütülebilmesi için sınıf (rehber) öğretmenleri tarafından programın temel yapısının ve amaçlarının anlaşılabilmiş olması, esnek, ılımlı ve kararlı tutumların sınıf ortamına taşınması gerekmektedir. Bu doğrultuda sınıf rehber öğretmenleri:

1. Programda yer alan konulara yönelik araştırma yapması ve sınıf uygulamalarına hazırlıklı katılması,
2. Okul rehber öğretmeni ile eşgüdümlü çalışması ve gerekli durumlarda okul rehberlik servisinden yardım alması,
3. Programı bir ders olarak algılamaktan çok yaşantı sağlamaya, tutum, değer ve beceri kazandırmaya yönelik bir süreç olarak düşünmesi,
4. Öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri sınıf ortamını oluşturmaları, onları etkinliklere katılmaya teşvik etmesi, birbirleriyle karşılaştıran eleştirel davranış ve ifadelerden kaçınması, yargılayıcı olmayan tutum ve davranışlar sergilemesi, öğrencilere kazandırılmak istenen becerilere uygun model olması,
5. Kazandırılmak istenen becerilerin rehberlik saati dışında da takip edilmesi, gerektiğinde öğrencilere pekiştireçler vermesi,
6. Öğretmenler ve veliler ile işbirliği yaparak öğrencilerin gelişimini takip etmesi,
7. Velilerin program sürecine katılması için gerekli çalışmaları düzenlemesi beklenmektedir (MEB, 2006: 15-16).

3.11.7. Veliden Beklentiler

Programda yer alan kazanımların kazandırılma sürecinde okul aile iş birliği kaçınılmazdır. Bu sebeple kazanımlara yönelik yaşantıların aile ortamında da sağlanması, takibinin yapılması ve aile desteği, programın etkililiğini artırmak için gereklidir. Bu amaçla veliler;

1. Öğrencilere kazandırılması istenen beceriler konusunda model olması,
2. Okul ile iş birliği yaparak öğrencinin takibi ve değerlendirilmesinde sınıf ve okul rehber öğretmene destek sağlaması,
3. Okulda düzenlenen velilere yönelik çalışmalara katılması beklenir (MEB, 2006: 16).

3.12. Programın Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

Bu program çerçevesinde ulaşılması hedeflenen kazanımların değerlendirilmesinde öğrencilere herhangi bir not verilmesi söz konusu değildir. Programın ölçme ve değerlendirme yaklaşımının temel özellikleri şu şekilde özetlenmiştir:

1. Program çerçevesinde yapılacak ölçme ve değerlendirme daha çok duyuşsal niteliktedir.

Psikolojik özellikler genellikle iki boyutta ölçülür. İlk boyutta başarı ve yetenek yer almaktadır. Bu özelliklerin ölçülmesinde daha objektif göstergeler vardır. Örneğin; bir matematik sorusunun doğru cevabının bulunması gibi. İkinci boyutta ise tutum, ilgi ve kişilik özellikleri yer almaktadır. Bu özelliklerin ölçülmesinde objektif göstergelerin bulunma olasılığı daha sınırlıdır. Örneğin; sigaraya karşı olumsuz tutumun doğru cevap olması ve doğruluk derecesinin bulunması gibi bir durumdan söz etmek zordur. Sınıf içi rehberlik saati uygulamalarında öğrencilerin duyuşsal özellikleri ağırlıklı olarak ölçülmektedir. Bu ölçümler yukarıda bahsedilen ikinci boyutta yer almaktadır. Bu nedenle öğretmen sınıf rehberlik programı çerçevesinde yapacağı değerlendirmelerde bunu dikkate alır (MEB, 2006: 16).

Aşağıda tanıtılan farklı ölçme araç ve yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir.

İhtiyaç Analiz Formları: Öğretim yılı başında program uygulaması başlamadan önce uygulanan ve öğrencilerin rehberlikle ilgili ihtiyaçlarının neler olduğunu belirlemeye yardımcı olan ölçme araçlarıdır. Aynı araçlar öğretim yılı sonunda tekrar uygulanarak program uygulamalarının öğrenci ihtiyaçları üzerindeki etkisi incelenmektedir (MEB, 2006).

Etkinlik Değerlendirme Formları: Etkinlik örnekleri incelendiğinde birçok etkinliğin içeriğinde kazanıma yönelik varsayımsal bir durum öğrenciye sunulurken öğrenciden o durum karşısında ne yapacağını belirtmesi istenmektedir. Öğrencilerin bu sorulara verdikleri cevaplar değerlendirme için veri niteliğindedir.

Öz Değerlendirme Formları: Amaç ya da ilgili alt kazanımlara ilişkin etkinlikler yapıldıktan sonra öğrencilerin bu becerileri hayatlarına ne derecede aktardıklarını ya da uygulayıcıların öğrenciler üzerinde sağladıkları gelişimi görmek için uygun gördükleri belirli aralıklarda öz değerlendirme formları uygulanmaktadır. Öz değerlendirme formlarında, “öğrencilerin becerileri yaşamlarına ne derecede aktardıklarına, öğrendiklerini uygulamaya değer bulup bulmadıklarına” ilişkin sorular yer alır. Bu sorular aracılığı ile öğrencilerin beklenen davranışları ne derecede uyguladıkları ya da uygulamaya değer buldukları gözlenmektedir (MEB, 2006: 17).

Gözlem Formları: Program kapsamında yer alan kazanımlara ve bu kazanımların öğrenciler tarafından sergilenip sergilenmediğine ilişkin davranış ifadelerinin sıralandığı ve öğretmenin gözlemlerini sistemli biçimde yapmalarına olanak veren formlardır. Uygulamada uygulayıcılar gözlem formu kullanmadan da gözlem yapabilmektedir. Yapılacak her gözlemde gözlem formu kullanılması gibi bir durum söz konusu değildir. Ancak gözlem formları kullanılarak yapılacak gözlemler daha tutarlı ve geçerli olmaktadır. Bunun nedeni, gözlem formları hazırlanırken gözlenecek davranışların önceden belirlenmesi ve bu yolla kazanımlara ilişkin gösterilmesi beklenen davranışların ve becerilerin olabildiğince gözden kaçırılmamasıdır.

Diğer: Yukarıda verilenlerin dışında hazırlaması, uygulaması ve puanlaması uzmanlık gerektiren yetenek, ilgi, tutum, kişilik, zeka vb. gibi ölçekler de program değerlendirmesinde kullanılmaktadır. Ancak bu ölçme araçları bu alanda eğitim almış okul rehber öğretmeni ya da rehberlik ve araştırma merkezi uzmanları tarafından kullanılmaktadır (MEB, 2006: 18).

2. Program çerçevesinde kazandırılmak istenen bazı yeterliklere ulaşıp ulaşılmadığının gözlenmesi zaman alabilir.

Rehberlik hizmetlerinin doğası gereği bireylere kazandırılmak istenen yeterliklerin kısa, orta ve uzun vadede gerçekleştirilmesi söz konusudur (Erkan, 2004). Kısa vadeli hedeflere yönelik değerlendirme gerçekleştirilen her etkinliğin hemen ardından yapılmaktadır. Bu amaçla öz değerlendirme, etkinlik değerlendirme formları vb. araçlar kullanılmaktadır. Orta vadeli hedeflere yönelik değerlendirme program bitiminde ya da okulun son döneminde gerçekleştirilmektedir. Bu türden değerlendirmeler yapmak için öğretim yılı başında uygulanan ihtiyaç analizi formlarının tekrarlanması, dönemlik gözlem formlarının uygulanması yoluna gidilebileceği gibi okul bazındaki birtakım gözlemlere ve okul kayıtlarına da bakılmaktadır. Örneğin; başarı ve disiplin durumlarının bir önceki yıl ile karşılaştırılması gibi. Uzun vadeli hedeflere yönelik değerlendirme ise mezuniyet sonrası dönemlere kadar uzanır. Bu değerlendirmelere temel oluşturacak veriler: testler, görüşmeler, gözlem kayıtları, ilgi envanterleri, tutum ölçekleri, öğrencilerin bir üst öğretim kurumundaki kayıtları vb. dir.

3. Toplanan bilgiler sağlıklı biçimde saklanmalı ve gizlilik gerektiren bilgiler korunmalıdır.

Rehberlik hizmetleri kapsamında yukarıda sıralanan ölçme araç ve yöntemleri kullanıldığı gibi başka araçlar ve veri toplama yöntemleri de kullanılmaktadır. Bunlar; okul rehberlik servisinin kullanıldığı veri toplama araçları

(problem tarama listeleri, başarısızlık nedenleri anketi, otobiyografiler vb.) ve sınıf (rehber) öğretmenin kullandığı diğer yöntemlerdir (öğrenciler ya da velilerle yapılan görüşmeler, aile/veli/öğrenci ziyaretleri vb.). Sınıf (rehber) öğretmenin yapacağı gözlemler, öğrencinin yaşadığı ortamlara ziyaretler, aile/veli ziyaretleri ve kullanacağı araçlardan (öz değerlendirme formları, gözlem formları, ihtiyaç analizleri, problem tarama listeleri ve okul rehberlik servisi aracılığı ile uygulanan birçok araç) elde edeceği bilgileri incelemesi gerekmektedir. Sınıf (rehber) öğretmenlerinin bu incelemelerde, “öğrencilerin özel yaşamını etkileyeceği düşünülen, öğrencinin ruh sağlığının korunması açısından önemli olan, paylaşılması durumunda bireye zarar vereceğini düşünülen bilgileri” okul rehber öğretmeni ile iş birliği içerisinde dikkate alması ve gizliliğini sağlaması gerekmektedir (MEB, 2006: 18-19).

4. Program çerçevesinde kullanılacak tüm ölçme araç ve yöntemlerinin gerek seçilmesinde gerekse kullanılmasında okul rehber öğretmenin müşavirliğinden yararlanılmalıdır.

Bazı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin sadece uzman kişilerce gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bunların dışında kalan diğer ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımında da okul rehber öğretmeni ya da RAM ile işbirliği sağlanması yararlı olmaktadır (MEB, 2006: 20).

3.13. İlköğretim Birinci Kademe Sınıf Rehberlik Programı Kazanımları

Programda yer alan kazanımların hazırlanmasında öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alınmıştır. Programda ilköğretime ait kazanımların listesi işleniş sırasına göre verilmiştir. Kazanımların işleniş sırasında öğrencilerin öncelikli ihtiyaçları, belirli gün ve haftalar, okulda düzenlenen sosyal etkinlikler dikkate alınarak; değişiklikler, okul rehber öğretmeni, okul rehber öğretmenin bulunmadığı durumlarda da Rehberlik Araştırma Merkezi’nin görüşü alınarak yapılabilir. Program ilköğretimde 15 hafta olarak düzenlenmiştir. Programda yer alacak etkinlikler, sınıf rehber öğretmenleri tarafından eğer okulda sınıf rehber öğretmeni mevcut değilse sınıf öğretmeni tarafından uygulanacaktır. Bazı kazanımlara yönelik uygulamalar özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni veya Rehberlik Araştırma Merkezi’nden gelecek uzmanlar tarafından uygulanacaktır (MEB, 2006: 13).

İlköğretim 1. 2. 3. 4. ve 5. sınıf rehberlik programı kazanımları işleniş sırası ile Ek-1, Ek-2, Ek-3, Ek-4 ve Ek-5’de sunulmuştur (MEB, 2006: 121-125).

4. YÖNTEM

Bu bölümde, “Araştırmanın Modeli”, “Evren ve Örneklem”, “Veri Toplama Araçları”, “Verilerin Toplanması” ve “Verilerin Analizi ve Yorumu” hakkında bilgi verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, ilköğretim birinci kademe okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin yeni rehberlik programına göre rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma nicel bir araştırma niteliğindedir. Nicel araştırmalara göre amaç insandan, kültürden ve zamandan bağımsız doğruları keşfetmek ve bunları evrensel yasalar olarak genelleştirmektir (Kaptan, 1995: 58-59).

Bu araştırmada, “tarama modeli betimsel yöntem” kullanılması uygun görülmüştür. Bu yöntemle mevcut durumlar ve şartlar aynen ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu araştırma yürütüleceği ortam açısından ele alındığında ise “karşılaştırma ilişkisel türü betimsel” çalışma niteliği taşımaktadır. Betimsel çalışmalar, genellikle doğal çevre içinde oluşmaktadır. Bu tür araştırmalarda değişkenlerin deneysel ve fiziki olarak ayarlanması, olayların meydana gelme ya da gelmemesinin kontrolü diye bir durum söz konusu değildir (Kaptan, 1995: 59-60).

Çalışmadaki bağımlı değişken; sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarıdır. Bu hizmetler:

1. Okula ve çevreye uyum,
2. Eğitsel başarı,
3. Kendini kabul,
4. Kişiler arası ilişkiler,
5. Aile ve toplum,
6. Güvenli ve sağlıklı hayat,
7. Eğitsel ve mesleki gelişim boyutları ile ilgilidir.

Bağımsız değişkenler ise; öğretmenlerin cinsiyetleri, kıdemleri ve okuttukları sınıf düzeyleridir.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmada çalışma evrenini, 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılında Kahramanmaraş ili merkez il ve köylerinde bulunan ilköğretim okullarının birinci kademesinde görevli sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma örneklemini ise bu evrenden tesadüfi olarak seçilen 461 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Ankete katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine, kıdemine ve okuttukları sınıf düzeyine göre frekans ve yüzdelik dağılımları tablolar şeklinde sunulmuştur.

Tablo 4.1’de sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre frekans ve yüzdelik dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kadın	205	44.5
Erkek	256	55.5
Toplam	461	100.0

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan 461 kişilik sınıf öğretmeni örnekleminin %44,5’ini kadın, %55,5’ini ise erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminde erkek öğretmenlerin çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 4.2’de sınıf öğretmenlerinin kıdemlerine göre frekans ve yüzdelik dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Dağılımı

Kıdem	n	%
0-5 yıl	60	13.0
6-10 yıl	82	17.8
11-15 yıl	133	28.9
16-20 yıl	84	18.2
21 yıl ve üstü	102	22.1
Toplam	461	100.0

Tablo 4.2’den anlaşıldığı gibi, araştırmaya katılan 461 kişilik sınıf öğretmeni örnekleminin % 13,0’ı 0-5 yıl; %17,8’i 6-11 yıl; %28,9’u 11-15 yıl; %18,2’si 16-20 yıl ve %22,1’i 21 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerdir. Buna göre örneklemdaki sınıf öğretmenlerinin çoğunun 11-15 yıl arası kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3’te sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre frekans ve yüzdelik dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4.3. Sınıf Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Okuttukları Sınıf Düzeyi	n	%
1. Sınıf	95	20.6
2. Sınıf	86	18.7
3. Sınıf	88	19.1
4. Sınıf	91	19.7
5. Sınıf	101	21.9
Toplam	461	100.0

Tablo 4.3 incelendiğinde, araştırmaya katılan 461 sınıf öğretmenin %20,1’i 1. sınıfta; %18,7’si 2. sınıfta; %19,1’i 3. sınıfta; %19,7’si 4. sınıfta; %21,9’u 5. sınıfta eğitim vermektedirler. Buna göre sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun 5. sınıfı okuttukları görülmektedir.

4.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş beş ayrı “Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarını Değerlendirme Anketi” kullanılmıştır. Ön uygulamada araştırmanın amacı doğrultusunda uzman görüşleri alınarak her bir maddenin anketlere alınıp alınmayacağına karar verilmiş, araştırma anketlerine son halleri verilmiştir. Anketler; öğretmenlerin okuttukları beş sınıf düzeyine göre ayrılmış olup, öğrencilere kazandırılması hedeflenen kazanımları içeren beş ayrı form halindedir.

İlk anket; 1. sınıfı okutan öğretmenlere uygulanmış olup, öğrencilere kazandırılması hedeflenen kazanımları içeren 69 maddeden oluşmaktadır (Bkz. Ek-6). İkinci anket; 2. sınıfı okutan öğretmenlere uygulanmış olup, öğrencilere kazandırılması hedeflenen kazanımları içeren 84 maddeden oluşmaktadır (Bkz. Ek-7). Üçüncü anket; 3. sınıfı okutan öğretmenlere uygulanmış olup, öğrencilere kazandırılması hedeflenen

kazanımları içeren 77 maddeden oluşmaktadır (Bkz. Ek-8). Dördüncü anket; 4. sınıfı okutan öğretmenlere uygulanmış olup, öğrencilere kazandırılması hedeflenen kazanımları içeren 75 maddeden oluşmaktadır (Bkz. Ek-9). Son anket ise; 5. sınıfı okutan öğretmenlere uygulanmış olup, öğrencilere kazandırılması hedeflenen kazanımları içeren 76 maddeden oluşmaktadır (Bkz. Ek-10). Her bir madde “Hiçbir Zaman, Ara Sıra, Sık Sık, Her Zaman” şeklinde dört seçeneklidir. Ayrıca anketlerin her birinde öğretmenlerin cinsiyetine ve kıdemine ilişkin bilgileri toplanmaktadır.

“Güvenirlilik Analizi ölçmede kullanılan testlerin, anketlerin ya da ölçeklerin niteliklerini ve güvenirliliklerini değerlendirmek üzere geliştirilmiş bir yöntemdir”. Güvenirlilik analizi ile ankette yer alan soruların birbirleri ile olan tutarlılığı ve kullanılan ölçeğin ilgilenilen sonucu ne derece yansıttığı belirlenir. Veri toplama aracının güvenirliliğini belirlemeye yönelik yapılan Cronbach Alpha güvenirlilik katsayı değerleri 2. sınıfı okutan öğretmenlerin anketi için 0.93, diğer tüm anketler için 0.96 bulunmuştur. Buna göre ölçme aracının yeterli düzeyde güvenilir olduğuna karar verilmiştir.

4.4. Verilerin Toplanması

Araştırma ile ilgili veriler anket uygulama yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada kullanılan beş ayrı “Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarını Değerlendirme Anketi” Kahramanmaraş il merkezine bağlı merkez ve köy ilköğretim okullarında görev yapan 461 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Anket formları resmi izinler alınarak uygulanmıştır.

4.5. Verilerin Analizi ve Yorumu

Verilerin analizinde; ilköğretim birinci kademe okullarındaki sınıf öğretmenlerinin yeni rehberlik programına göre rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının değerlendirilmesinde öğretmenlerin cinsiyetlerine, kıdemlerine ve okuttukları sınıf düzeyine göre farklılığın olup olmadığı sınıanmıştır.

Araştırma sürecinde elde edilen veriler; SPSS 14 istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Bu çözümleme sonucunda elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Anketlerin çözümlenmesinde sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için T-Testi kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin kıdeme ve okuttukları sınıf düzeyine göre rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi ANOVA kullanılmıştır.

5. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarına yönelik uygulanan analiz bulgularına yer verilmiştir.

5.1. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula ve Çevreye Uyum Sağlama” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının cinsiyet değişkenine göre T-Testi bulguları Tablo 5.1’de gösterilmiştir.

Tablo 5.1. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula ve Çevreye Uyum Sağlamalarına Yönelik” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	205	31.84	18.58	459	-.871	.384
Erkek	256	33.36	18.82			

Tablo 5.1’de görülebildiği gibi sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(459)=-.871$, $p>.05$. Buna göre erkek öğretmenlerin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ile ($\bar{X}=31.84$) kadın öğretmenlerin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ($\bar{X}=33.36$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre betimsel istatistikleri Tablo 5.2’de gösterilmiştir.

Tablo 5.2. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula ve Çevreye Uyum Sağlamalarına Yönelik” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri

Kıdem	N	$\bar{X}$	S
0-5 yıl	60	33.4667	20.47443
6-10 yıl	82	33.7090	20.37797
11-15 yıl	133	32.5513	17.01904
16-20 yıl	84	33.2262	20.10236
21 yıl ve üstü	102	31.1471	17.38008
Toplam	461	32.6886	18.71078

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre ANOVA sonuçlarına ilişkin bulgular Tablo 5.3’te gösterilmiştir.

Tablo 5.3. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula ve Çevreye Uyum Sağlamalarına Yönelik” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	390.87	4	97.72	.277	.893
Gruplar İçi	160652.10	456	352.30		
Toplam	161042.98	460			

Tablo 5.3'teki bulgular incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $F(4-456)=.277$, $p>.05$.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri Tablo 5.4'te gösterilmiştir.

Tablo 5.4. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula ve Çevreye Uyum Sağlamalarına Yönelik” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Okuttukları Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S
1. Sınıf	95	34.63	5.80
2. Sınıf	86	67.54	6.61
3. Sınıf	88	15.72	2.82
4. Sınıf	91	29.65	4.45
5. Sınıf	101	18.69	2.97
Toplam	461	32.68	18.71

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre ANOVA bulguları Tablo 5.5'te gösterilmiştir.

Tablo 5.5. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula ve Çevreye Uyum Sağlamalarına Yönelik” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	150794.51	4	37698.62	1677.379	.000	1-2, 1-3 1-4, 1-5
Gruplar İçi	10248.47	456	22.47			2-3, 2-4, 2-5, 3-4,
Toplam	161042.98	460				3-5, 4-5

Tablo 5.5 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir, $F(4-456)=1677.379$, $p<.001$. Başka bir deyişle sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf

düzeyine göre “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre; 2. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=67.54$) 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=34.63$), 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=15.72$), 4. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=29.65$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=18.69$) daha yüksektir.

LSD testinden elde edilen diğer bulgu ise 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=34.63$) 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=15.72$), 4. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=29.65$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=18.69$) daha yüksektir.

Testten elde edilen diğer bir bulgu da 4. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=29.65$) 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=15.72$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=18.69$) daha yüksektir. Buna göre 2. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları 1. sınıfı okutan öğretmenlerden, 3. sınıfı okutan öğretmenlerden, 4. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur. Aynı şekilde 1. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları 3. sınıfı okutan öğretmenlerden, 4. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur.

5.2. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerini Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin potansiyellerine tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” hizmetlerini yerine getirme durumlarının cinsiyet değişkenine göre T-Testi bulguları Tablo 5.6’da gösterilmiştir.

Tablo 5.6. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerine Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	167	56.90	21.66	373	.837	.403
Erkek	208	54.98	22.31			

Tablo 5.6’da görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin potansiyellerine tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(373)=.837$, $p>.05$. Buna göre kadın öğretmenlerin “öğrencilerin potansiyellerine tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ile ($\bar{x}=56,90$) erkek öğretmenlerin “öğrencilerin potansiyellerine tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ($\bar{x}=54,98$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin potansiyellerine tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre betimsel istatistikleri Tablo 5.7’de gösterilmiştir.

Tablo 5.7. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerine Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri

Kıdem	N	$\bar{X}$	S
0-5 yıl	46	56.76	21.41
6-10 yıl	64	56.68	21.73
11-15 yıl	110	51.36	22.83
16-20 yıl	67	60.02	20.68
21 yıl ve üstü	88	57.15	22.03
Toplam	375	55.84	22.01

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin potansiyellerine tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre ANOVA bulguları Tablo 5.8’de gösterilmiştir.

Tablo 5.8. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerine Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	3617.19	4	904.29	1.883	.113
Gruplar İçi	177703.19	370	480.27		
Toplam	181320.39	374			

Tablo 5.8’deki bulgular incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin potansiyellerine tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $F(4-370)=1.883$, $p>.05$.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin potansiyellerine tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri Tablo 5.9’da gösterilmiştir.

Tablo 5.9. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerine Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Okuttukları Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S
1. Sınıf	95	21.84	3.25
3. Sınıf	88	61.31	7.37
4. Sınıf	91	77.56	9.14
5. Sınıf	101	63.48	8.24
Toplam	375	55.84	22.01

Tablo 5.9’da görüldüğü gibi, 2. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik programında “öğrencilerin potansiyellerine tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” hizmetlerini yerine getirme durumlarına yönelik kazanım bulunmamaktadır. Bu nedenle “öğrencilerin potansiyellerine tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” hizmetlerini yerine getirme durumları 1. sınıfı, 3. sınıfı, 4. sınıfı ve 5. sınıfı okutan öğretmenleri kapsadığı için sonuçlar 375 kişi üzerinden değerlendirilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre ANOVA bulguları Tablo 5.10’da gösterilmiştir.

Tablo 5.10. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerini Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	161277.20	3	53759.06	995.082	.000	1-3, 1-4 1-5
Gruplar İçi	20043.18	371	54.02			3-4, 3-5 4-5
Toplam	181320.39	374				

Tablo 5.10 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir, $F(3-371)=995.082$, $p<.001$. Başka bir deyişle sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre “öğrencilerin potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre 4. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=77.56$), 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=21.84$), 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=61.31$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=63.48$) daha yüksektir.

LSD testinden elde edilen diğer bulgu ise 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=21.84$) 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=61.31$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=63.48$) anlamlı biçimde daha düşüktür. Buna göre 4. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları 1. sınıfı okutan öğretmenlerden, 3. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur. Aynı şekilde 3. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ile 5. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları, 1. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur.

5.3. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarının cinsiyet değişkenine göre T-Testi bulguları Tablo 5.11’de gösterilmiştir.

Tablo 5.11. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	205	30.00	10.42	459	-.211	.833
Erkek	256	30.20	9.95			

Tablo 5.11’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(459)=-.211$, $p>.05$. Buna göre erkek öğretmenlerin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ile ($\bar{X}=30.20$) kadın öğretmenlerin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ($\bar{X}=30.00$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre betimsel istatistikleri Tablo 5.12’de gösterilmiştir.

Tablo 5.12. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri

Kıdem	N	$\bar{X}$	S
0-5 yıl	60	30.25	10.12
6-10 yıl	82	30.13	9.76
11-15 yıl	133	29.67	9.87
16-20 yıl	84	30.65	10.61
21 yıl ve üstü	102	30.15	10.60
Toplam	461	30.11	10.15

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre ANOVA bulguları Tablo 5.13’te gösterilmiştir.

Tablo 5.13. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	51.11	4	12.77	.123	.974
Gruplar İçi	47368.80	456	103.87		
Toplam	47419.91	460			

Tablo 5.13'teki bulgular incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $F(4-456)=.123$, $p>.05$.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri Tablo 5.14'te gösterilmiştir.

Tablo 5.14. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Okuttukları Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S
1. Sınıf	95	24.26	4.38
2. Sınıf	86	29.08	4.37
3. Sınıf	88	34.95	5.97
4. Sınıf	91	44.72	5.77
5. Sınıf	101	19.12	2.91
Toplam	461	30.11	10.15

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre ANOVA bulguları Tablo 5.15'te gösterilmiştir.

Tablo 5.15. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	37028.55	4	9257.14	406.228	.000	1-2, 1-3 1-4, 1-5
Gruplar İçi	10391.35	456	22.78			2-3, 2-4, 2-5, 3-4,
Toplam	47419.91	460				3-5, 4-5

Tablo 5.15 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir, $F(4-456)=406.228$, $p<.001$. Başka bir deyişle sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre “öğrencilerin kendilerini

tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre 4. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=44.72$), 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=24.26$), 2. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=29.08$), 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=34.95$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=19.12$) daha yüksektir.

LSD testinden elde edilen diğer bulgu ise 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=34.95$) 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=24.26$), 2. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=29.08$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=19.12$) daha yüksektir.

Testten elde edilen diğer bir bulgu da 2. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=29.08$) 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=24.26$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=19.12$) daha yüksektir.

Buna göre 4. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları 1. sınıfı okutan öğretmenlerden, 2. sınıfı okutan öğretmenlerden, 3. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur. Aynı şekilde 3. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları 1. sınıfı okutan öğretmenlerden, 2. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur. Bir diğer bulgu da 2. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının 1. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumlu olmasıdır.

5.4. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarının cinsiyet değişkenine göre T-Testi bulguları Tablo 5.16’da gösterilmiştir.

Tablo 5.16. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	205	70.84	20.56	459	-.512	.609
Erkek	256	71.84	21.18			

Tablo 5.16’da görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(459)=-.512$, $p>.05$. Buna göre erkek öğretmenlerin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ile ($\bar{x}=71.84$) kadın öğretmenlerin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini

geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ($\bar{X}=70.84$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre betimsel istatistikleri Tablo 5.17’de gösterilmiştir.

Tablo 5.17. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme Ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri

Kıdem	N	$\bar{X}$	S
0-5 yıl	60	72.78	19.08
6-10 yıl	82	74.43	23.54
11-15 yıl	133	69.96	18.85
16-20 yıl	84	72.57	22.87
21 yıl ve üstü	102	69.03	20.46
Toplam	461	71.39	20.89

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre ANOVA bulguları Tablo 5.18’de gösterilmiştir.

Tablo 5.18. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1824.12	4	456.03	1.045	.384
Gruplar İçi	199056.99	456	436.52		
Toplam	200881.11	460			

Tablo 5.18’deki bulgular incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $F(4-456)=1.045$, $p>.05$.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri Tablo 5.19’da gösterilmiştir.

Tablo 5.19. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Okuttukları Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S
1. Sınıf	95	63.92	9.17
2. Sınıf	86	104.80	13.58
3. Sınıf	88	78.86	10.77
4. Sınıf	91	49.40	6.69
5. Sınıf	101	63.28	7.92
Toplam	461	71.39	20.89

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre ANOVA bulguları Tablo 5.20’de gösterilmiştir.

Tablo 5.20. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	156850.62	4	39212.65	406.104	.000	1-2, 1-3 1-4, 2-3
Gruplar İçi	44030.49	456	96.55			2-4, 2-5, 3-4,3-5,
Toplam	200881.11	460				4-5

Tablo 5.20 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir, $F(4-456)=406.104$, $p<.001$. Başka bir deyişle sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre 2. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{X}=104.80$), 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=63.92$), 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=78.86$), 4. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=49.40$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=63.28$) anlamlı biçimde daha yüksektir.

LSD testinden elde edilen diğer bulgu ise 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{X}=78.86$) 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=63.92$), 4. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=49.40$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=63.28$) anlamlı biçimde daha yüksektir.

Testten elde edilen diğer bir bulgu da 4. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{X}=49.40$) 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=63.92$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=63.28$) anlamlı biçimde daha düşüktür. Buna göre 2. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin

başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları 1. sınıfı okutan öğretmenlerden, 3. sınıfı okutan öğretmenlerden, 4. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur. Aynı şekilde 3. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları 1. sınıfı okutan öğretmenlerden, 4. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur. Bir diğer bulguya göre; 1. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ile 5. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının, 4. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur.

5.5. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış ve Tutum Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarının cinsiyet değişkenine göre T-Testi bulguları Tablo 5.21’de gösterilmiştir.

Tablo 5.21. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış Ve Tutum Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	125	36.72	14.76	273	-.003	.998
Erkek	150	36.73	36.73			

Tablo 5.21’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(273)=-.003$, $p>.05$. Buna göre erkek öğretmenlerin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ile ($\bar{X}=36.73$) kadın öğretmenlerin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ($\bar{X}=36.72$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre betimsel istatistikleri Tablo 5.22’de gösterilmiştir.

Tablo 5.22. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış Ve Tutum Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri

Kıdem	N	$\bar{X}$	S
0-5 yıl	38	36.73	15.12
6-10 yıl	53	37.22	15.36
11-15 yıl	72	34.65	15.00
16-20 yıl	53	38.47	15.05
21 yıl ve üstü	59	37.25	16.09
Toplam	275	36.73	15.28

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre ANOVA bulguları Tablo 5.23’te gösterilmiştir.

Tablo 5.23. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış Ve Tutum Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	500.72	4	125.18	.532	.712
Gruplar İçi	63541.36	270	235.33		
Toplam	64042.08	274			

Tablo 5.23’teki bulgular incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $F(4-270)=.532$, $p>.05$.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri Tablo 5.24’te gösterilmiştir.

Tablo 5.24. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış ve Tutum Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Okuttukları Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S
2. Sınıf	86	39.93	5.81
3. Sınıf	88	17.15	2.33
5. Sınıf	101	51.05	7.33
Toplam	275	36.73	15.28

Tablo 5.24’te görüldüğü gibi, 1. sınıfı ve 4. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik programında “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarına yönelik kazanım bulunmamaktadır. Dolayısıyla “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumları 2. sınıfı, 3. sınıf ve 5. sınıfı okutan öğretmenleri kapsadığı için sonuçlar 275 kişi üzerinden değerlendirilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre ANOVA bulguları Tablo 5.25’te gösterilmiştir.

Tablo 5.25. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış ve Tutum Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	55325.09	2	27662.54	863.166	.000	2-3 2-5 3-5
Gruplar İçi	8716.99	272	32.04			
Toplam	64042.08	274				

Tablo 5.25 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir, $F(2-272)=863.166$, $p<.001$. Başka bir deyişle sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=51.05$) 2. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=39.93$) ve 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=17.15$) anlamlı biçimde daha yüksektir.

LSD testinden elde edilen diğer bulgu ise 2. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=39.93$) 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=17.15$) anlamlı biçimde daha yüksektir. Buna göre 5. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları 2. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 3. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur. Aynı şekilde 2. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları 3. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur.

5.6. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının cinsiyet değişkenine göre T-Testi bulguları Tablo 5.26’da gösterilmiştir.

Tablo 5.26. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	77	38.96	9.32	179	-.591	.555
Erkek	104	39.82	10.03			

Tablo 5.26’da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(179)=-.591$, $p>.05$. Buna göre erkek öğretmenlerin “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ile ($\bar{X}=39.82$) kadın öğretmenlerin “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ($\bar{X}=38.96$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre betimsel istatistikleri Tablo 5.27’de gösterilmiştir.

Tablo 5.27. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri

Kıdem	N	$\bar{X}$	S
0-5 yıl	25	36.64	9.68
6-10 yıl	33	40.06	11.89
11-15 yıl	60	41.06	10.31
16-20 yıl	29	37.68	7.81
21 yıl ve üstü	34	39.61	7.38
Toplam	181	39.45	9.72

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdemlerine göre anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan Kruskal Wallis H-Testi bulguları Tablo 5.28’de gösterilmiştir.

Tablo 5.28. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Kruskal Wallis H-Testi Bulguları

Kıdem	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
0-5 yıl	25	75.18	4	4.70	.319	
6-10 yıl	33	90.64				
11-15 yıl	60	99.70				
16-20 yıl	29	83.28				
21 yıl ve üstü	34	94.22				

Tablo 5.28'deki bulgular incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $\chi^2(4)=4.70$, $p>.05$.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri Tablo 5.29'da gösterilmiştir.

Tablo 5.29. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Okuttukları Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S
1. Sınıf	95	46.41	6.53
2. Sınıf	86	31.77	6.27
Toplam	181	39.45	9.72

Tablo 5.29'da görüldüğü gibi 3. Sınıfı, 4. sınıfı ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik programında “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarına yönelik kazanım bulunmamaktadır. Buna göre “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumları 1. Sınıfı ve 2. sınıfı okutan öğretmenleri kapsadığı için sonuçlar 181 kişi üzerinden değerlendirilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre T-Testi bulguları Tablo 5.30'da gösterilmiştir.

Tablo 5.30. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre T-Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
1. Sınıf	95	46.41	6.53	179	15.33	.000
2. Sınıf	86	31.77	6.27			

Tablo 5.30 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir, $t(179)=15.33$, $p<.001$. Buna göre 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{X}=46.41$), 2. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=31.77$) anlamlı biçimde daha yüksektir. 1. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları 2. Sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur.

5.7. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının cinsiyet değişkenine göre T-Testi bulguları Tablo 5.31’de gösterilmiştir.

Tablo 5.31. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel Ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	205	28.77	13.21	459	-.098	.922
Erkek	256	28.89	12.96			

Tablo 5.31’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(459)=-.098$, $p>.05$. Buna göre erkek öğretmenlerin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ile ($\bar{X}=28.89$) kadın öğretmenlerin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ($\bar{X}=28.77$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre betimsel istatistikleri Tablo 5.32’de gösterilmiştir.

Tablo 5.32. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri

Kıdem	N	$\bar{X}$	S
0-5 yıl	60	28.63	14.55
6-10 yıl	82	27.74	13.32
11-15 yıl	133	28.40	12.52
16-20 yıl	84	29.35	13.62
21 yıl ve üstü	102	29.97	12.26
Toplam	461	28.83	13.06

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının kıdeme göre ANOVA bulguları Tablo 5.33’te gösterilmiştir.

Tablo 5.33. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	278.97	4	69.74	.407	.804
Gruplar İçi	78209.82	456	171.51		
Toplam	78488.79	460			

Tablo 5.33’teki bulgular incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $F(4-456)=.407$, $p>.05$.

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri Tablo 5.34’de gösterilmiştir.

Tablo 5.34. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Okuttukları Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S
1. Sınıf	95	26.32	6.28
2. Sınıf	86	9.56	1.99
3. Sınıf	88	39.97	7.39
4. Sınıf	91	43.36	6.03
5. Sınıf	101	24.81	4.59
Toplam	461	28.83	13.06

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre ANOVA bulguları Tablo 5.35’te gösterilmiştir.

Tablo 5.35. Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	64282.41	4	16070.60	515.838	.000	1-2, 1-3 1-4, 2-3
Gruplar İçi	14206.37	456	31.15			2-4, 2-5, 3-4,3-5,
Toplam	78488.79	460				4-5

Tablo 5.35 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir, $F(4-456)=515.838$, $p<.001$. Başka bir deyişle sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf

düzeyine göre “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre 2. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{X}=9.56$) 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=26.32$), 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=39.97$), 4. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=43.36$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=24.81$) anlamlı biçimde daha düşüktür.

LSD testinden elde edilen diğer bulgu ise 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{X}=39.97$), 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=26.32$), 2. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=9.56$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=24.81$) anlamlı biçimde daha yüksektir.

Testten elde edilen diğer bir bulgu da 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{X}=26.32$), 2. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=9.56$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{X}=24.81$) anlamlı biçimde daha yüksektir.

Buna göre 4. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları 1. sınıfı okutan öğretmenlerden, 2. sınıfı okutan öğretmenlerden, 3. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur. Aynı şekilde 3. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları 1. sınıfı okutan öğretmenlerden, 2. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur. Bir diğer bulgu da 2. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları ile 5. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının 1. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumlu olmasıdır. En son olarak da 5. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının 2. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumlu olduğuna ulaşılmıştır.

5.8. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumlarının cinsiyet değişkenine göre T-Testi bulguları Tablo 5.36’da gösterilmiştir.

Tablo 5.36. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	205	244.84	34.17	459	-.552	.581
Erkek	256	246.69	36.84			

Tablo 5.36’da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(459)=-.552$, $p>.05$. Buna göre erkek öğretmenlerin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumları ile ($\bar{X}=246.69$) kadın öğretmenlerin rehberlik programındaki rehberlik

hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumları ($\bar{X}=244.84$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumlarının kıdeme göre betimsel istatistikleri Tablo 5.37’de gösterilmiştir.

Tablo 5.37. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre Betimsel İstatistikleri

Kıdem	N	$\bar{X}$	S
0-5 yıl	60	247.18	34.95
6-10 yıl	82	250.44	38.27
11-15 yıl	133	240.37	31.63
16-20 yıl	84	250.97	37.67
21 yıl ve üstü	102	244.37	36.69
Toplam	461	245.86	35.65885

Sınıf öğretmenlerinin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumlarının kıdeme göre ANOVA bulguları Tablo 5.38’de gösterilmiştir.

Tablo 5.38. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarının Kıdeme Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	8256.76	4	2064.19	1.632	.165
Gruplar İçi	576657.82	456	1264.60		
Toplam	584914.58	460			

Tablo 5.38’deki bulgular incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumları kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $F(4-456)=1.632$, $p>.05$.

Sınıf öğretmenlerinin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri Tablo 5.39’da gösterilmiştir.

Tablo 5.39. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

Okuttukları Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	S
1. Sınıf	95	217.40	29.53
2. Sınıf	86	282.71	31.72
3. Sınıf	88	247.99	29.37
4. Sınıf	91	244.70	27.10
5. Sınıf	101	240.46	28.10
Toplam	461	245.86	35.65

Sınıf öğretmenlerinin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre ANOVA bulguları Tablo 5.40'ta gösterilmiştir.

Tablo 5.40. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarının Okuttukları Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar Arası	197205.00	4	49301.25	57.985	.000	1-2, 1-3 1-4, 1-5
Gruplar İçi	387709.58	456	850.24			2-3, 2-4, 2-5,
Toplam	584914.58	460				

Tablo 5.40 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumları okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir, $F(4-456)=57.985$, $p<.001$. Başka bir deyişle sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyine göre rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumları anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonuçlarına göre 2. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=282.71$) 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=217.40$), 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=247.99$), 4. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=244.70$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=240.46$) anlamlı biçimde daha yüksektir.

Elde edilen diğer bulgu ise 3. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=247.99$) 1. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=217.40$), 4. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=244.70$) ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=240.46$) anlamlı biçimde daha yüksektir.

Testten elde edilen diğer bir bulgu da 4. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=244.70$) 5. sınıfı okutan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarından ($\bar{x}=240.46$) anlamlı biçimde daha yüksektir.

Buna göre 2. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumları 1. sınıfı okutan öğretmenlerden, 3. sınıfı okutan öğretmenlerden, 4. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur. Aynı şekilde 3. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumları 1. sınıfı okutan öğretmenlerden, 4. sınıfı okutan öğretmenlerden ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde daha olumludur. Bir diğer bulgu da 4. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumlarının 5. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumlarından anlamlı biçimde daha olumlu olmasıdır.

6. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, ilköğretim birinci kademe okullarındaki sınıf öğretmenlerinin yeni rehberlik programına göre rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Rehberlik programında yer alan kazanımları sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine, kıdemine ve okuttukları sınıf düzeyine göre yerine getirme durumlarına ilişkin sonuçlar ve tartışma aşağıda verilmiştir.

Sonuç

Rehberlik programında yer alan kazanımları sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine, kıdemine ve okuttukları sınıf düzeyine göre yerine getirme durumlarına ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Etkin Olarak Okula ve Çevreye Uyum Sağlama” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve kıdemleri “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilememektedir. Okuttukları sınıf düzeyi ise “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilememektedir. 2. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları diğer sınıfı okutan öğretmenlerden daha yüksektir.

Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Potansiyellerini Tam Olarak Kullanıp Eğitsel Başarılarını Artırma” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve kıdemleri “öğrencilerin potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilememektedir. Okuttukları sınıf düzeyi ise “öğrencilerin potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını artırma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilememektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları diğer sınıfı okutan öğretmenlerden daha yüksektir. Yine diğer sınıflar arasında 1. sınıfı okutan öğretmenlerin bu kazanımı yerine getirme durumlarının anlamlı biçimde daha düşük olduğunu göstermektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Kendilerini Tanıma, Kabul Etme ve Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve kıdemleri “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilememektedir. Okuttukları sınıf düzeyi ise “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilememektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları diğer sınıfı okutan öğretmenlerden daha yüksektir. Yine diğer sınıflar arasında 5. sınıfı okutan öğretmenlerin bu kazanımı yerine getirme durumlarının anlamlı biçimde daha düşük olduğunu göstermektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Başkalarını Anlama, Kabul Etme ve Kişiler Arası Etkileşim Becerilerini Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve kıdemleri “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilememektedir. Okuttukları sınıf düzeyi ise “öğrencilerin

başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilemektedir. 2. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları diğer sınıfı okutan öğretmenlerden daha yüksektir. Yine diğer sınıflar arasında 4. sınıfı okutan öğretmenlerin bu kazanımı yerine getirme durumlarının anlamlı biçimde daha düşük olduğunu göstermektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Topluma Karşı Olumlu Anlayış ve Tutum Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve kıdemleri “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilememektedir. Okuttukları sınıf düzeyi ise “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilemektedir. 5. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları diğer sınıfı okutan öğretmenlerden daha yüksektir.

Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Hayatını Güvenli ve Sağlıklı Sürdürmek İçin Olumlu Tutum ve Davranışlar Geliştirme” Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve kıdemleri “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilememektedir. Okuttukları sınıf düzeyi ise “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilemektedir. 1. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları diğer sınıfı okutan öğretmenlerden daha yüksektir.

Sınıf Öğretmenlerinin “Öğrencilerin Eğitsel ve Mesleki Kararları İçin Gerekli Olgunluğa Ulaşma” Rehberlik Hizmetlerini Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve kıdemleri “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilememektedir. Okuttukları sınıf düzeyi ise “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarını etkilemektedir. 4. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları diğer sınıfı okutan öğretmenlerden daha yüksektir. Yine diğer sınıflar arasında 2. sınıfı okutan öğretmenlerin bu kazanımı yerine getirme durumlarının anlamlı biçimde daha düşük olduğunu göstermektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Programındaki Rehberlik Hizmetlerinin Tamamını Yerine Getirme Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet ve kıdemleri rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumlarını etkilememektedir. Okuttukları sınıf düzeyi ise rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumlarını etkilemektedir. 2. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları diğer sınıfı okutan öğretmenlerden daha yüksektir. Yine diğer sınıflar arasında 1. sınıfı okutan öğretmenlerin bu kazanımı yerine getirme durumlarının anlamlı biçimde daha düşük olduğunu göstermektedir.

Tartışma

Bu araştırmada ilköğretim birinci kademedeki sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerinin rehberlik programında yer alan rehberlik kazanımlarını yerine getirme durumlarını etkilemediği belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin genel itibarıyla kadın olmalarından dolayı rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının daha fazla olması beklenebilir. Fakat bu çalışmada, öğretmenlerin kadın ya da erkek olmaları rehberlik hizmetlerindeki yeterlilikleri gerçekleştirme düzeylerini etkilemediğinden cinsiyet değişkeninin öğretmenler arasında bir farklılığa yol açmadığı söylenebilir.

Buna göre benzer biçimde Kara (2006) “İlköğretim Kurumlarında Yönetici ve Rehber Öğretmenlerin Görev Bilinçlilik Düzeyleri” adlı araştırmasında öğretmenlerin bazı değişkenlere bağlı olarak rehberlik hizmetlerini yerine getirirken diğer öğretmenlerle bilgi paylaşımında bulunup bulunmadıklarını incelemiş ve araştırmasının sonucunda cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir fark bulamamıştır.

Poyraz’ın (2007) “Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Rehberlik Hizmetleri Üzerine Bir Araştırma” konulu araştırmasında da bu sonucu destekler nitelikte, öğretmenlere uygulanan dokuz alt testten oluşan ölçeğe verilen puanlar incelendiğinde genel olarak cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak psikolojik danışma ve oryantasyon hizmetlerinde kadın öğretmenler lehine bir sonuç çıktığı görülmektedir. Bu araştırmanın bulguları psikolojik danışma ve rehberlik alanında yapılan iş doyumu, rehberlik anlayışı ve algısı ile ilgili bazı araştırmalarda (Duman, 1985; Dönmez, 1986; Şenyüz, 1988; Balcı, 1990; Poyraz, 1993; Ersöz, 2001; Gül, 2002) ortaya çıkan cinsiyetle ilgili bulgularla tutarlı görünmektedir (Poyraz, 2007: 299).

Aynı şekilde Teker (2007) “İlköğretim I. Kademe Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Görevleri ile İlgili Görüşleri ve Uygulamaları” adlı çalışmada sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşleri ile uygulamaları konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulmamıştır.

Karakuş (2008) “İlköğretim Okullarında Çalışan Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının İncelenmesi” adlı çalışmada ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleri ile yaptıkları konsültasyon çalışmalarını incelemiştir. Araştırmacı, araştırmasının sonucunda psikolojik danışmanların Konsültasyon Hizmetleri Değerlendirme Formu puanları arasında ve sınıf öğretmenleriyle sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleri konusundaki görüşlerinde cinsiyet değişkeni açısından hiçbir maddede anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Ancak Kılıç’ın (2002) yaptığı araştırma sonucunda kadın öğretmenlerin öğrencilerin kişilik gelişimini destekleyici etkinlikleri daha fazla yaptıkları görülmektedir.

Araştırmanın aksine Bıçak (2006); “Resmi İlköğretim Okulu Rehber Öğretmenlerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Bir Çalışma” adlı araştırmasında ilköğretim okulu yönetici, öğretmen ve rehber öğretmenler, okul rehber öğretmenin görevlerini ne ölçüde başarıyla gerçekleştirdiğine ilişkin cinsiyete göre farklı görüş belirttiklerine ulaşmıştır. Araştırma sonucunda erkek yöneticilerin, rehber öğretmeni “Bireyi Tanıma” ve “Psikolojik Danışma” boyutundaki görevlerini gerçekleştirmesinde; kadın yöneticilerden daha başarılı bulduklarına ulaşılmıştır.

Başaran (2008) da “İlköğretim Okullarındaki Yönetici ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Faaliyetlerinden Beklentileri” adlı araştırmasında yöneticilerin ve sınıf rehber öğretmenlerinin beklentilerini ölçmüştür. Araştırmacı deneklerin; rehberlikle ilgili seminerlerin düzenlenmesini, öğrencilerin duygusal yönlerinin anlaşılmasına ve tanınmaya çalışılmasını, öğrencilere serbest zamanlarını etkili şekilde değerlendirme yollarının gösterilmesini, öğrencilerin eğitsel kulüp faaliyetlerine katılmasının özendirilmesini, öğrencilere kendi gelecekleri için

eğitsel ve mesleki plan yapmalarına ve bu planı uygulamalarına yardımcı olunmasını, öğrencilerin duygusal yönlerinin anlaşılmasına ve tanınmaya çalışılmasını Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisi'nden hangi sıklıkta beklenti içinde olduklarını araştırmıştır. Araştırma sonucunda kadın yönetici ve sınıf rehber öğretmenlerinin, erkek yönetici ve sınıf rehber öğretmenlerine göre bu faaliyetlerin uygulanmasına daha çok katıldıkları görülmektedir.

Özdemir (2008) "Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetlerini Benimseme Düzeyi" adlı çalışmasında okul rehber öğretmenlerinin öğrencilerin okul genelinde ihtiyaç duyabileceği bazı konularda yardımcı olabilme düzeylerini incelemiştir. Araştırma sonucunda cinsiyet değişkeni ele alındığında kadın öğretmenler lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Hıdır (2010) "Ortaöğretim Kurumlarında Sunulan Rehberlik Hizmetlerinden Öğrenci Kazanımlarının Amacına Ulaşma Düzeyi" adlı çalışmasında öğrencilerin okula ve çevreye uyum, eğitsel başarı, kendini kabul, kişilerarası ilişkiler, aile ve toplum, güvenli ve sağlıklı hayat, eğitsel ve mesleki gelişim kazanımlarını kazanma boyutu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin eğitsel başarı yeterlilik alanına ait kazanımları kazanma boyutu öğrencinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Bu fark kız öğrenciler lehine görülmüştür. Diğer yeterlilik alanlarına ait kazanımları kazanma boyutu öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark yaratmamıştır.

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin kıdemlerinin rehberlik hizmetlerinde yer alan kazanımları yerine getirme durumlarını etkilemediği belirlenmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri arasında 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler aritmetik ortalamaları en düşük olan öğretmenlerdir. Bu bulgunun aksine kıdem olarak daha genç yani yeni mezun olmuş bir öğretmenin yeni rehberlik programını daha çok uygulaması beklenebilir. Çünkü çalışma süresi daha çok olan bir öğretmenin alıştığı bir uygulamayı değiştirmesi zorken, çalışma süresi daha az bir öğretmenin bu uygulamalara daha kolay adapte olması beklenir.

Bıçak (2006) da benzer şekilde "Resmi İlköğretim Okulu Rehber Öğretmenlerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Bir Çalışma" adlı araştırmasında ilköğretim okulu rehber öğretmenlerinin Mesleki Danışma, Psikolojik Danışma ve Bireyi Tanıma alt ölçeklerindeki görevlerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşlerde kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark bulamamıştır. Araştırmada kıdem değişkeninin anlamlı bir fark oluşturmadığı görüldüğü de, ortalamalara bakarak 16-20 yıl kıdemi olan sınıf öğretmenlerinin rehber öğretmenin Mesleki Danışma alt boyutundaki görevlerini daha başarıyla gerçekleştirdiğini düşündükleri görülmektedir. Diğer yandan, 6-10 yıl kıdemi olan sınıf öğretmenleri okul rehber öğretmenin Psikolojik Danışma alt boyutundaki görevlerini daha başarıyla gerçekleştirdiğini düşündükleri görülmektedir. Kıdemi 11-20 yıl arasında olan yöneticiler, diğer kıdemlerdeki yöneticilere nazaran, okul rehber öğretmenin Mesleki Danışma, Psikolojik Danışma ve Bireyi Tanıma boyutundaki görevlerini gerçekleştirmede daha başarılı olduklarını düşünmektedirler.

Araştırmaya benzer şekilde Teker (2007) "İlköğretim I. Kademe Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Görevleri ile İlgili Görüşleri ve Uygulamaları" adlı çalışmasında sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşleri ile uygulamaları konusunda kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulmamıştır.

Poyraz'ın (2007) "Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Rehberlik Hizmetleri Üzerine Bir Araştırma" konulu araştırmasında öğretmenlere uygulanan dokuz alt testten oluşan ölçeğe verilen puanlar incelendiğinde genel olarak okulda görev yapma sürelerine göre anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda, sadece psikolojik danışmanların bulundukları okulda görev yapma sürelerine göre farklılık çıkmamıştır. Ancak araştırmaya katılan bütün öğretmenler değerlendirildiğinde durumun biraz farklı olduğu görülmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin tamamını ifade eden verilerin analizinde öğretmenlerin bulundukları okulda görev yapma süreleri ile psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin

yürütülmesine verdikleri puanlar karşılaştırıldığında değişik hizmet sürelerine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. 4 - 10 yıl ve 11 - 20 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenler ile 3 yıl ve aşağısı öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Göreve yeni başlayan öğretmenler psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine daha düşük puanlar vermişlerdir.

Araştırmanın aksine Başaran (2008) “İlköğretim Okullarındaki Yönetici ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Faaliyetlerinden Beklentileri” adlı araştırmasında yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre beklentilerinin ne oranda olduğu ölçülmeye çalışmıştır. Bu çalışmada 1-5 yıllık, 11-15 yıllık ve 16-20 yıllık yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin beklentilerinin “her zaman” olduğu halde, 6-10 yıllık yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin beklentilerinin “genellikle” olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir (2008) “Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetlerini Benimseme Düzeyi” adlı çalışmasında okul rehber öğretmenlerinin öğrencilerin okul genelinde ihtiyaç duyabileceği bazı konularda yardımcı olabileme düzeylerini incelemiştir. Araştırma sonucunda mesleki kıdem değişkeni ele alındığında 6-10 yıllık kıdeme sahip idareci ve öğretmenlerin diğer kıdem gruplarına nazaran daha çok yardımcı olabileme düzeyine inandıkları bulunmuştur.

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyi rehberlik hizmetlerinde yer alan kazanımları yerine getirme durumlarını etkilediği belirlenmiştir.

Bu kazanımlardan birincisi olan “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlama” kazanımının tüm sınıf düzeylerini kapsadığını belirtebiliriz. Bu kazanımla öğrencilerin sene başından sene sonuna kadar etkili bir biçimde uyum sağlama potansiyelleri gelişeceğinden dolayı sınıf öğretmenlerinin her yaş düzeyinde bu kazanımı ele alması gerekir. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin bulunduğu yaş düzeyine göre rehberlik yapma zorunluluğundan kaynaklanan bir durum söz konusu olabileceğinden dolayı farklılık olduğunu söyleyebiliriz. Çalışmaya göre 2. sınıfı okutan öğretmenlerin “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları diğer tüm sınıfı okutan öğretmenlerden anlamlı biçimde olumlu çıkmıştır. Bu sonucun aslında 1. sınıfı okutan öğretmenlerde daha olumlu olması gerekirken 2. sınıfı okutan öğretmenlerde çıkması beklenen bir sonuç değildir. Çünkü 1. sınıfı okutan öğretmenlerin öğrencileri okula yeni başladığı için oryantasyon açısından “okula ve çevreye uyum sağlama” kazanımını öğrencilerine daha çok vermesi beklenir. Tokalı (2007) “9. Sınıf Rehberlik Programının (Sınıf Öğretmenleri İçin) Rehber Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında “Okula uyum ve oryantasyon” kazanımının rehber öğretmenlerin %50’si tarafından görüş olarak belirtildiğini bulmuş ve “okulumuzu ve çevresini tanıyalım” bölümü için bir öğretmenin “Öğrenci zaten tanıyordur, ilkökul 1. sınıf için uygun, şehrin göbeğinde yaşayan 9. sınıf öğrencisine çevremizde şu vardır demenin bir anlamı yok. Mahallesinde okuyor çocuk, bizden daha iyi bilir. Üstelik bunlar psikolojik danışmanın işi değil, idarenin işi.” açıklamasını yaptığını tespit etmiştir. Görüşmelerde 9. sınıf rehberlik programında bulunması gereken temel amaç konusunda rehber öğretmenler, 4, 5 ve 6. sıralarda sırayla şunları görüş olarak belirtmişlerdir. Bunlar; alan seçimi, bireyi tanıma, ilgi ve yetenek farkındalığı şeklindedir. Hıdır (2010) “Ortaöğretim Kurumlarında Sunulan Rehberlik Hizmetlerinden Öğrenci Kazanımlarının Amacına Ulaşma Düzeyi” adlı çalışmasında öğrencilerin okul ve çevreye uyum yeterlilik alanına ait kazanımlara ulaşma boyutu öğrencilerin sınıf seviyeleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlemlendiğini bulmuştur. Çalışmasında 9. sınıf öğrencilerinin 10. sınıf öğrencilerine, 10. sınıf öğrencilerinin de 11. sınıf öğrencilerine göre okul ve çevreye uyum kazanımlarına daha iyi ulaşıldığı belirlenmiştir.

İkinci kazanım olan “öğrencilerin potansiyellerini tam olarak kullanıp eğitsel başarılarını arttırma” kazanımı, sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılık anlamlı biçimde 4. sınıfı okutan öğretmenler lehinedir. Bu kazanım

ilköğretim birinci kademedeki 2. sınıf hariç her yaş düzeyinde çocuğa kazandırılması planlanan bir kazanımdır. Bunu da 1. sınıfa başlayan bir öğrencinin o yıl hayatı boyunca en etkin olduğu yıl yani okuma- yazma öğreneceği yıl olmasından dolayı 2. sınıfta zaten bu alışkanlığı yeterince edindiğini varsayarak bu kazanımın bu yıl esnek olmasına dayandırabiliriz. Hıdır'ın (2010) çalışmasında ise, öğrencilerin eğitsel başarı yeterlilik alanına ait kazanımları kazanma boyutu öğrencinin sınıf seviyeleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Üçüncü kazanım olan “öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme” kazanımı, sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılık anlamlı biçimde 4. Sınıfı okutan öğretmenler lehinedir. Bu kazanım da tıpkı “öğrencilerin etkin olarak okula ve çevreye uyum sağlamalarına yönelik” kazanımı gibi ilköğretim birinci kademedeki tüm sınıf düzeylerine kazandırılması planlanan kazanımlardandır. Bunu da öğrencilerin kendilerini tanıma, kabul etme ve geliştirme durumlarının hayatları boyunca karşılarına çıkacak bir durum olmasına ve bunu sağlam bir yapıya oturturlarsa geleceklerinin de bir o kadar yapıcı ve düzgün olmasına dayandırabiliriz. 4. sınıfta anlamlı biçimde olumlu olmasını da ergenliğe ilk geçiş dönemi olmasına ve öğrencinin kendini bu dönemde daha çok ispatlama çabasında olmasına bağlayabiliriz. Tokalı'nın (2007) çalışmasında, “Bireyi tanıma” rehber öğretmenlerin %40'i tarafından görüş olarak belirtilmiştir. Rehber öğretmenler, öğrencinin kendini tanımasını, öğretmenlerin de öğrencileri tanıması gerektiğini, bunun için de rehberlik programında bireyi tanımaya yönelik çalışmaların bulunması gerektiğini belirtmişlerdir. Cevaplayıcılardan biri “öğrencinin benlik algısı, kişilik özellikleriyle kendini tanıması 9. sınıf rehberlik programının amacı olmalıdır” diyerek görüş belirtmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin “İlgi ve yetenek farkındalığını sağlaması”, rehber öğretmenlerin %37'si tarafından görüş olarak belirtilmiştir. Cevaplayıcılardan biri “öğrenciler ilgi ve yeteneklerini göz ardı ediyorlar, ancak programın etkili bir şekilde uygulanmasıyla bunun önüne geçilebileceğiz” diye açıklamıştır. Hıdır'ın (2010) çalışmasında öğrencilerin kendini kabul yeterlilik alanına ait kazanımları kazanma boyutu öğrencinin sınıf seviyeleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. 9. sınıf öğrencilerinin 10. sınıf öğrencilerine, 10. sınıf öğrencilerini de 11. sınıf öğrencilerine göre kendini kabul kazanımlarını daha iyi kazandığı anlaşılmaktadır.

Dördüncü kazanım olan “öğrencilerin başkalarını anlama, kabul etme ve kişiler arası etkileşim becerilerini geliştirme” kazanımı, sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılık anlamlı biçimde 2. sınıfı okutan öğretmenler lehinedir. Üçüncü kazanımda yer alan öğrencilerin kendini tanımasının, kabul etmesinin ve geliştirmesinin yanı sıra başkalarını tanıması, anlaması ve kabul etmesi de önemlidir. Başkalarıyla her yaş grubunda etkileşime geçeceğinden dolayı bu kazanımda diğerleri gibi öğretmenlerin her yaş grubundan çocuğa kazandırması gereken kazanımlardandır. 2. sınıfta daha olumlu olmasını da 1. sınıfta öğrencinin ilk kişisel ve öğrenme yetisinin yerleşmeye başlamasına, 2. sınıfta ise yerleşen bu yetileri kullanma ve geliştirme kabiliyetini öğrenmesine ve bunu üst sınıflarda uygulamasını 2. sınıfta geliştirdiği ve öğrendiği birikimden kaynaklanmasına dayandırabilir. Hıdır'ın (2010) çalışmasında öğrencilerin kişiler arası ilişkiler yeterlilik alanına ait kazanımları kazanma boyutu öğrencinin sınıf seviyeleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. 9. sınıf öğrencilerinin 10. sınıf öğrencilerine, 10. sınıf öğrencilerinin de 11. sınıf öğrencilerine göre kişiler arası ilişkiler kazanımlarının daha iyi kazandığı sonucu bulunmuştur.

Beşinci kazanım olan “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” kazanımı, sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılık anlamlı biçimde 5. sınıfı okutan öğretmenler lehinedir. 1. sınıfı ve 4. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik programında “öğrencilerin topluma karşı olumlu anlayış ve tutum geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarına yönelik kazanım

bulunmamaktadır. Yedi yaşında bir çocuktan topluma karşı olumlu davranış ve tutum sergilemesini beklemek doğru bir davranış olmamakla beraber bunun öğrenciye kazandırılması gerekir. Aynı şekilde 4. sınıfın ilköğretim birinci kademedeki sınıflar içinde geçiş sınıfı olmasına 3. ve 5. sınıflarda bu kazanımın uygulanmasından dolayı 4. sınıfta daha esnek davranılmış olabileceği söylenebilir. Hıdır'ın (2010) çalışmasında öğrencilerin aile ve toplum yeterlilik alanına ait kazanımları kazanma boyutu öğrencilerin sınıf seviyeleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. 9. sınıf öğrencilerinin 10. sınıf öğrencilerine, 10. sınıf öğrencilerinin de 11. sınıf öğrencilerine göre aile ve toplum kazanımlarının daha iyi kazanıldığı anlaşılmaktadır.

Altıncı kazanım olan “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” kazanımı, sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılık anlamlı biçimde 1. sınıfı okutan öğretmenler lehinedir. 3. Sınıfı, 4. sınıfı ve 5. sınıfı okutan öğretmenlerin rehberlik programında “öğrencilerin hayatını güvenli ve sağlıklı sürdürmek için olumlu tutum ve davranışlar geliştirme” hizmetlerini yerine getirme durumlarına yönelik kazanım bulunmamaktadır. İlköğretim birinci kademedeki sınıfları göz önünde bulundurarak bu kazanımın 1. ve 2. sınıflarda edinilmesi beklenen bir kazanım olduğu söylenebilir. Öğrencinin yaş olarak daha küçük olmasından dolayı kendini dış etkenlere karşı koruma bilincini bu yaşlarda edinmesi gerekir. Dolayısıyla bu yaşlarda edinilmesi planlanan kazanımın diğer yaş gruplarında tekrar edilmesine gerek duyulmamış olabilir. Aynı şekilde Hıdır'ın (2010) çalışmasında öğrencilerin güvenli ve sağlıklı hayat yeterlilik alanına ait kazanımları kazanma boyutu öğrencilerin sınıf seviyeleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. 9. sınıf öğrencilerinin 10. sınıf öğrencilerine, 10. sınıf öğrencilerinin 11. sınıf öğrencilerine göre güvenli ve sağlıklı hayat kazanımlarının daha iyi kazanıldığı anlaşılmaktadır.

Yedinci kazanım olan “öğrencilerin eğitsel ve mesleki kararları için gerekli olgunluğa ulaşma” kazanımı, sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılık anlamlı biçimde 4. sınıfı okutan öğretmenler lehinedir. Bu kazanım ilköğretim birinci kademedeki tüm sınıflara kazandırılması planlanan bir kazanımdır. Bu kazanımla öğrenciler eğitsel başarılarını arttırmanın yolunu belirler ve aynı zamanda ilerleyen yaşlarda da hangi mesleği seçeceklerinin kararını almış olurlar. Her yaşta karşılırlarına çıkabilecek bu kazanımın ilköğretim birinci kademesinden itibaren öğrencilere kazandırılması planlanan bir kazanım olması olumlu bir gelişme sayılabilir. Hıdır'ın (2010) çalışmasında öğrencilerin eğitsel ve mesleki gelişim yeterlilik alanına ait kazanımları kazanma boyutu öğrencinin sınıf seviyeleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. 9. sınıf öğrencilerinin 10. sınıf öğrencilerine, 10. sınıf öğrencilerinin de 11. sınıf öğrencilerine göre eğitsel ve mesleki gelişim kazanımlarının daha iyi kazanıldığı görülmüştür.

Bu çalışmanın sonunda sınıf öğretmenlerinin rehberlik programındaki rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumları okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılık anlamlı biçimde 2. sınıfı okutan öğretmenler lehinedir. Buna göre okutulan sınıf düzeyi ve edinilmesi planlanan kazanımlar göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin her sınıf düzeyinde bu kazanımları farklı farklı ele aldığı söylenebilir. 2. sınıftaki öğretmenlerin rehberlik hizmetlerinin tamamını yerine getirme durumlarının anlamlı biçimde farklı olmasını da, 2. sınıf öğrencilerinin gerek okula gerek çevreye uyum sağlama, kendini tanıma, başkalarını anlama, eğitsel ve mesleki beceri edinme açısından diğer sınıflara kıyasla daha çok edinmesi gereken kazanımlar bütününe ihtiyaçları olmasına dayandırılabilir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlara yönelik öneriler aşağıda verilmiştir:

1. Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitimden geçirilerek rehberlik hizmetlerini daha etkin yapmaları sağlanmalıdır. Verilecek hizmetiçi eğitimlerde öğrencilerin fiziksel, bilişsel, sosyal ve duyuşsal özellikleri dikkate alınarak karşılaşılabilecekleri sorunlar hakkında öğretmenler bilgilendirilmelidir.
2. Sınıf öğretmenlerinin okul içinde rehberlik hizmetlerinde daha etkin rol almalarını sağlayacak özendirici çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle sınıf rehber öğretmenliği daha işlevsel hale getirilmelidir.
3. Eğitimde rehberlik, rehberlikte ise ilköğretim birinci kademedeki rehberlik çalışmalarının önemi büyüktür. Bu nedenle ilköğretim birinci kademedeki okullara rehber öğretmen atanması ya da sınıf öğretmenlerinin bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
4. MEB geliştireceği programlarda uzman görüşlerinin yanı sıra, programı uygulayacak kişilerin görüşlerini almalı çalışmalarını buna göre düzenlemelidir. Ayrıca üniversite öğretim elemanları tarafından yapılan araştırmaları ve geliştirilen programları da dikkate almalıdır.
5. Okul müdürleri, sınıf öğretmenleri ve veliler ilköğretim okullarında rehberliğin gerekliliğine inanmalıdır.
6. Sınıf öğretmenlerinin önemle ve öncelikle üzerinde durmaları gereken, rehberliği ve rehberliğin işlevlerini tanıtmalı, rehberlik hizmetlerini başarıya ulaştırmak için işbirliğinin önemi ve gerekliliğini hem velilere hem de okuldaki diğer personellere anlatmalıdır.
7. Rehberlik programlarında yer alan kazanımların değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalı ve öğrencilere verilecek hizmetler buna göre planlanmalıdır.

İleride yapılacak araştırmalara yönelik öneriler aşağıda verilmiştir:

1. Bu araştırma Kahramanmaraş il merkezinde yapılmıştır. Konuyla ilgili farklı bir örneklem seçilip yapılacak araştırmanın sonuçları bu araştırma sonuçları ile karşılaştırılabilir.
2. Başka bir çalışmada ilköğretim ikinci kademe ya da ortaöğretimde görev yapan rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetlerindeki yeterlilikleri yerine getirme durumları belirlenip yapılacak araştırmanın sonuçları bu araştırma sonuçları ile karşılaştırılabilir.
3. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine, kıdemlerine ve okuttıkları sınıf düzeylerine göre rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının değerlendirilmesi incelenmiştir. Başka bir çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılarak rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumlarının değerlendirilmesi belirlenebilir.
4. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları değerlendirilirken sadece öğretmen görüşlerinden yararlanılmıştır. Başka bir çalışmada ise öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları değerlendirilirken öğrenci görüşlerine de başvurulabilir.
5. Rehberlik hizmetlerini yerine getirme durumları değerlendirilirken karşılaşılan sorunlar dikkate alınarak, Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik programı geliştirme sürecine zemin oluşturabilecek çalışmalar yapılabilir.
6. Rehberlik hizmetlerinde görevli sayılan diğer okul personelinin bu hizmet alanındaki görevlerinin de değerlendirilmesi bu hizmetin ne derece gerçekleştirildiğine ilişkin daha net bir fikir sağlayabilir. Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu uzman personel dışında diğer ilgililerin görevlerinin de irdelenmesi daha anlamlı olabilir.

KAYNAKLAR

- ADA, Ş.,1990. “Trabzon İli Ortaöğretim Okullarında Yürütülmekte Olan Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- AKMAN, Y.,1992. “İlköğretimde Rehberliğin Yeri ve Önemi”, Hacettepe Üniversitesi Dergisi, Sayı:8.
- ATICA, M., 2003. “Okul Psikolojik Danışmanları İle Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Sınıftaki Öğrenci Davranış Problemleriyle Baş Etme Konusundaki Görüşlerinin Karşılaştırılması”, 9-11 Temmuz 2003 Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Çağdaş Yönelimler Konulu VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı, Ed: Hakan Atılğan-Mesut Saçkes, s 39, Türk PDR Der. Yayını, Ankara.
- BAKIRCIOĞLU, R., 2000. İlköğretim, Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Anı Yayıncılık, Ankara.
- BAŞARAN, İ. E., 1996(a). Eğitim Yönetimi, Nitelikli Okul, Feryal Matbaası, Ankara.
- 1996(b). Türkiye Eğitim Sistemi, Yargıcı Matbaası, Ankara.
- BAŞARAN, M., 2008. “İlköğretim Okullarındaki Yönetici ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Faaliyetlerinden Beklentileri”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BIÇAK, A.,2006. “Resmi İlköğretim Okulu Rehber Öğretmenlerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Bir Çalışma”, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- BOZKURT, Y.,1998. “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İlkokul Öğretmenlerinin Rehberlik Uzmanlarının Görevleri Konusunda Bilinçlilik Düzeyleri”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş.,2002. Verilerin Analizi El Kitabı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 179 s.
- CAN, G., 1998. Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Pegem A Yayınları.
- _____, 1998. İlköğretimde Rehberlik, Eğitim Bilimlerinde Yenilikler, Ed: Ayhan Hakan, Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, No:559.
- DINKMEYER, D., 1970. “Elementary School Guidance And The Classroom Teacher”, Elementary School Guidance: Conceptual Beginnings And Initial Approaches, Washington DC: APGA.
- DINKMEYER, D. ve CALDWEL, E., 1970. Development Of Counseling And Guidance, A Comprehensive School Approach, Mc Graw Hill Company, New York.
- ENGİN, C.,1996. “Veli ve Öğretmenlerin Algılarına Göre İlkokul Psikolojik Danışmanının Rol ve İşlevleri”, III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- ERKAN, S.,1996. “İlköğretim Rehberlik Programlarına Amaçlar ve Etkinlikler Açısından Bir Bakış”, Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt 20, Sayı: 101.
- _____,1997. “İlköğretim Öğrencilerinin Rehberlik İhtiyaçlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma”, Eğitim Yönetimi Dergisi, Sayı:3.
- _____,2004. “Rehberlik Nedir?”, İlköğretimde Rehberlik, Ed: Yıldız Kuzgun Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları, Ankara.
- ERÖZKAN, A., 1997. “İlköğretim Okullarında Görevli Yönetici ve Öğretmenlerin P.D.R. Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmelerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

- GÖGEN, H., 1997. “Okul Rehberlik Bürolarının Rolü (Eğitim Programları İçinde Yer Alan Lise 1. Sınıflarda Gerçekleşme Düzeyi)”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- GÜVEN, M., 2005. İlköğretimde Çocuğu Olan Velilerin Çocuklarının Okullarındaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Algı ve Beklentileri, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- GÜVENÇ, M., 2001. “Okullardaki Rehberlik Faaliyetlerinin Yürütülmesinde Karşılaşılan Güçlükler”, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- GÜVENDİ, M., 2000. İlköğretim Okulları İkinci Kademesinde Yürütülmekte Olan Rehberlik Etkinlikleri ve Öğrenci Beklentilerine İlişkin Bir Araştırma, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 8, Özel Sayı.
- HIDIR, A., 2010. “Orta Öğretim Kurumlarında Sunulan Rehberlik Hizmetlerinin Öğrenci Kazanımlarının Amacına Ulaşma Düzeyi”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KALIN, Ş., 1999. “Ankara İli İlköğretim Okullarında Görevli Rehber Öğretmenlerin “İlköğretimde Rehberlik” Konusundaki Görüşleri”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- KAPTAN, S., 1995. Bilimsel Araştırma Teknikleri, Ankara Rehber Yayınları, Ankara.
- KARAKUŞ, S., 2008. “İlköğretim Okullarında Çalışan Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- KARA, M. K., 2006. “İlköğretim Kurumlarında Yönetici ve Rehber Öğretmenlerin Görev Bilinçlilik Düzeyleri”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KEPÇEOĞLU, M., 1994. Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Özerler Matbaası, Ankara.
- KONCA, F., 2007. “İlköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar”, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- KUZGUN, Y., 1988. Rehberlik ve Psikolojik Danışma, ÖSYM Eğitim Yayınları, Ankara.
- _____, 2000. İlköğretimde Rehberlik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 266 s.
- MEB, 2001. Rehberlik ve Psikolojik Hizmetleri Yönetmeliği, Tebliğler Dergisi 2524, Ankara.
- _____, 2006. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı, Ed: ERKAN, S. ve GÜVEN, M., Ankara, 157 s.
- OĞUZHAN, F., 1976. Öğretmenliğin Üç Yönü, Tekışık Matbaası, Ankara.
- OĞUZKAN, F., 1974. Eğitim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ONUR, M., 1997. “Giresun İli Merkez Liselerindeki Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerin Rehberlik Anlayışlarının İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- ÖZAYDIN, A., 2002. “Resmi İlköğretim Okullarında Yönetici, Rehber Öğretmen, Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Rehberlik Uygulamaları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZDEMİR, E., 2008. “Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetlerini Benimseme Düzeyi”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- ÖZGÜVEN, İ. E., 1999. Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik, PDREM Yayınları, Ankara.
- ÖZOĞLU, S. Ç., 1997. Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma, A.Ü.E.B.F. Yayınları, Ankara.
- PASKAL, K., 2001. "Okul Yöneticilerinin (İlköğretim Okulu Müdürlerinin) Bu Okullarda Görev Yapan Rehber Öğretmenlerin Görevleri ve Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Bilinçlilik Düzeyleri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- POYRAZ, C., 2007. "Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Rehberlik Hizmetleri Üzerine Bir Araştırma", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- SIEFER, R. L., 1998. Training in The Use of Guidance and Counseling Strategies in the Classroom and It's Impact on Elementary School Teachers, Dissertation Abstracts International, Vol.58, No.8, p.3026-A.
- SÖNMEZ, V., 1994. Sevgi Eğitimi. Üçüncü Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 139 s.
- TAN, H., 2000. Psikolojik Danışma ve Rehberlik, MEB Yayınları, İstanbul.
- TANNER, J.;IAU, A., 1997. Teacher Preference For Consultation Model. Disertation Abstracts International, Vol.58. No.6, p.2090-A.
- TEKER, A., 2007. "İlköğretim I. Kademedeki Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Görevleri İle İlgili Görüşleri ve Uygulamaları", Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TOKALI, H., 2007. "9. Sınıf Rehberlik Programının (Sınıf Öğretmenleri İçin) Rehber Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- TÜRKOĞLU, A., 1997. 99 Soruda Eğitim Bilimine Giriş, Memleket Gazete ve Matbaacılık, İzmir.
- ÜNAL, E., 2004. İlköğretim Okullarında, Profesyonel Olmayan Rehberlik Çalışmaları ve Eksikliği Hissedilen Hizmetler, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- YEŞİLYAPRAK, B., 1999. Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Açısından Rol ve İşlevleri Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 144, ss. 27-30
- YEŞİLYAPRAK, B., 2003. Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı – Soyadı : Ayşegül AVŞAR
Doğum Yeri ve Tarihi : Osmaniye/ 08.04.1983

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı.
Yüksek Lisans Öğrenimi : Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.
Doktora Öğrenimi :
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri : Ayşegül AVŞAR. “İlköğretim Okullarındaki Yönetici ve Öğretmenler Arasındaki Çift Yönlü İletişim İle Yönetici ve Öğretmenlerin İletişim sürecindeki Tutum ve Davranışının Belirlenmesi” 18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildiri Özetleri (1-3 Ekim 2009) Kuşadası/İZMİR: Ege Üniversitesi, 2009.

İş Deneyimi

Projeler :
Çalıştığı Kurumlar : Işıl Işıl Çocuk Kulübü, ADANA; (Eylül 2006-Mart 2007)
Destek Bilgi Özel Eğitim Kurumu, ADANA; (Mart- Aralık 2007)
KSÜ, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, KAHRAMANMARAŞ; (Aralık 2008-Eylül 2010)

İletişim

E-Posta Adresi : avsaraysegul@ksu.edu.tr
Tel. : 0344-2191427
Tarih : 14.09.2010

EKLER

EK-1

İLKÖĞRETİM 1. SINIF REHBERLİK PROGRAMI KAZANIMLARININ İŞLENİŞ SIRASI

HAFTA	KAZANIMLAR
1	Sınıf arkadaşlarını, öğretmenlerini, yönetici ve diğer çalışanları tanır.
1	Eğitsel ve mesleki planlama dosyası hazırlar.
1	Okula gidip gelme yolunu fark eder.
1	Kendini tehlike oluşturacak durumlardan korur.
1	Ders araç gereçlerini yanında bulundurmanın önemini fark eder.
1	Okula ilişkin duygularını ifade eder.
1	Farklı ortamların kendine özgü kuralları olduğunu fark eder.
1	Zorbalıkla karşılaştığında kimden yardım alabileceğini bilir.
1	Engelli bireylere karşı hoşgörülü davranmanın önemini ifade eder.
1	İletişimde zamanlamanın önemini fark eder.
1	Öfkenin zaman zaman yaşanabilen doğal bir duygu olduğunu anlar.
1	Paylaşmanın önemini fark eder.
1	Anne babasının ve çevresindeki diğer çalışanların mesleklerini tanır.
1	Kendisinde gördüğü olumlu özellikleri ifade eder.
1	Bir üst sınıfla ilgili hayallerini açıklar.
15	

EK-2**İLKÖĞRETİM 2. SINIF REHBERLİK PROGRAMI KAZANIMLARININ
İŞLENİŞ SIRASI**

HAFTA	KAZANIMLAR
1	Sınıf ve okul kurallarına uyar.
1	İsteklerini uygun biçimde ifade eder.
1	Sorumluluklarını fark eder.
1	Kişisel sınırlarını korumanın önemini açıklar.
1	Zorbalıkla karşılaştığında gösterebileceği davranışları ifade eder.
1	Hata yapılabileceğini ve bunun doğal olduğunu fark eder.
1	Zamanlamanın önemine dikkat ederek iletişim kurar.
1	Sağlıklı büyümesi için gerekli olan besinleri tüketir.
1	Aile içinde iş birliğinin önemini ifade eder.
1	Engelli bireylere gerektiğinde yardım etmenin önemini fark eder.
1	Arkadaşlık ilişkilerinde yardımlaşmanın önemini fark eder.
1	Başkalarının kendisinde gördüğü olumlu özellikleri fark eder.
1	Arkadaşlarının olumlu ve güzel yönlerini ifade eder.
1	Okula ilişkin duygularındaki değişimi sorgular.
1	Yapmaktan hoşlandıklarını ve hoşlanmadıklarını ifade eder.
15	

EK-3**İLKÖĞRETİM 3. SINIF REHBERLİK PROGRAMI KAZANIMLARININ
İŞLENİŞ SIRASI**

HAFTA	KAZANIMLAR
1	Okul araç-gereçlerini korur.
1	Ders çalışma ile başarı arasındaki ilişkiyi açıklar.
1	Zamanı etkili biçimde kullanmanın önemini açıklar.
1	Sorumluluklarını yerine getirmemenin sonuçlarını fark eder.
1	Güçlü ve zayıf yönlerini fark eder.
1	Kişisel sınırlarını korur.
1	Arkadaşları tarafından dışlandığında neler yapabileceğini fark eder.
1	Alay edilme durumlarında yapabileceklerini fark eder.
1	Davranışlarının kendisini ve arkadaşlarını nasıl etkilediğini fark eder.
1	İletişimde dinlemenin önemini fark eder.
1	İlgilerini fark eder.
1	Serbest zamanını ilgileri doğrultusunda değerlendirir.
1	Doğayı ve çevreyi korumaya karşı duyarlı olur.
1	Çeşitli mesleklerde çalışanların yaptıkları işlerden örnekler verir.
1	Mesleklerin birbirine benzer ve birbirinden farklı özelliklerinin olduğunu açıklar.
15	

EK-4**İLKÖĞRETİM 4. SINIF REHBERLİK PROGRAMI KAZANIMLARININ
İŞLENİŞ SIRASI**

HAFTA	KAZANIMLAR
1	Duygularını ve düşüncelerini ifade eder.
1	Zamanını etkili biçimde kullanır.
1	Sınavlarda başarıyı etkileyen etmenleri ifade eder.
1	Kendi öğrenme stilini fark eder.
1	İhtiyaç duyduğu bilgileri çeşitli kaynaklardan toplar.
1	Öfkenin kontrol edilebilir bir duygu olduğunu fark eder.
1	Öfkesini uygun yollarla ifade eder.
1	Zorbalıkla karşılaştığında baş etme yollarını kullanır.
1	Sorumluluklarını yerine getirir.
1	Arkadaşları tarafından dışlandığında baş etme yollarını kullanır.
1	Başarılı olduğu etkinlikleri açıklar.
1	Okuldaki seçim süreçlerine katılır.
1	Grupla çalışmanın avantajlarını açıklar.
1	Yerel çevresinde bulunan işlerden örnekler verir.
1	Arkadaşlığın önemini ifade eder.
15	

EK-5**İLKÖĞRETİM 5. SINIF REHBERLİK PROGRAMI KAZANIMLARININ
İŞLENİŞ SIRASI**

HAFTA	KAZANIMLAR
1	Eğitsel başarı ile ilişkili etmenleri açıklar.
1	Kişisel-sosyal ve eğitsel sorunlarla karşılaştığında nereden ve nasıl yardım alacağını fark eder.
1	Etkili bir grup üyesinin ve liderinin özelliklerini açıklar.
1	Kendi öğrenme stiline uygun çalışma yöntemlerini kullanır.
1	Yaşadığı çevredeki eğitsel ve sosyal imkânlardan yararlanmanın önemini fark eder.
1	Kendini arkadaşının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlar.
1	Uygun reddetme davranışına ilişkin örnekler verir.
1	Akran baskısıyla nasıl baş edeceğini açıklar.
1	Duygularının davranışlarını nasıl etkilediğini fark eder.
1	Başkalarıyla kurduğu iletişimi değerlendirir.
1	Barış içinde yaşamak için gereken olumlu tutum/davranışları fark eder
1	Kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkisini fark eder.
1	Çalışmanın insanlar ve toplum için önemini açıklar.
1	Toplum için gönüllü çalışmanın önemini ve gerekliliğini açıklar.
1	Bir üst sınıfın nasıl olacağına ilişkin hayallerini ve beklentilerini açıklar.
15	

EK-6

1. SINIF

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK HİZMETLERİNİ YERİNE GETİRME
DURUMLARINI DEĞERLENDİRME ANKETİ**

Sayın Öğretmenler,

Bu anket ilköğretim birinci kademedeki sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerindeki yeterlilikleri gerçekleştirme düzeylerini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz ve ifadelerde belirtilen davranışı ne düzeyde yerine getirdiğinizi belirtmek için 1 (**hiçbir zaman**), 2 (**ara sıra**), 3 (**sık sık**), 4 (**her zaman**) ifadelerinden hangisi sizler için uygunsa o seçeneğin yanına 'X' işareti koyunuz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve isminizi yazmayınız. Maddelere vereceğiniz yanıtlar çalışmamıza önemli katkılar sağlayacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Cinsiyetiniz: () Bayan () Erkek

Kıdeminiz: () 0-5 yıl
() 6-10 yıl
() 11-15 yıl
() 16-20 yıl
() 21 ve/veya daha fazla

Maddeler	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
1) Sınıf arkadaşlarını, öğretmenlerini, yönetici ve diğer çalışanları tanımasını sağlıyor musunuz?				
2) Okulda çalışanların (müdür, öğretmenler ve personel) adlarını öğrenmesini sağlıyor musunuz?				
3) Herhangi bir ihtiyaç durumunda okulda kimlere başvurabileceğini bilmesini sağlıyor musunuz?				
4) Okula gidip gelme yolunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
5) Okula geliş gidişleri sırasında okulunun yerini bulmak için konumla ilgili temel kavramları (sağ, sol, yan, karşı, ön, arka, üst, alt) kullanmasını sağlıyor musunuz?				
6) Okula ilişkin duygularını ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
7) Sosyal çevrede arkadaş edinmesini sağlıyor musunuz?				
8) Farklı ortamların kendine özgü kuralları olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
9) Okulda, sınıfta ve evde kuralların neden gerekli olduğunu açıklamasını sağlıyor musunuz?				
10) Okul ve sınıf kurallarını belirleme çalışmalarına katılmasını ve bu kurallara uymasını sağlıyor musunuz?				
11) Okulda demokratik ortamın geliştirilmesine katkıda bulunması gerektiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
12) Ders çalışırken kullanacağı araç-gereçleri seçmesini sağlıyor musunuz?				
13) Ders çalışırken ihtiyaç duyacağı araç-gereçleri nasıl kullanacağını açıklıyor musunuz?				
14) Ders araç-gereçlerini yanında bulundurmanın önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
15) Okul ve sınıf araç-gereçlerini tanımasını sağlıyor musunuz?				
16) Okul ve sınıf araç-gereçlerini özenli kullanmasını sağlıyor musunuz?				
17) Bir üst sınıfla ilgili hayallerini açıklamasını sağlıyor musunuz?				
18) Bir üst sınıfla ilgili sorular sormasını sağlıyor musunuz?				
19) Fiziksel, duygusal ve zihinsel özelliklerini bilmesini sağlıyor musunuz?				
20) Bedensel özelliklerdeki bireysel farklılıkları fark etmesini sağlıyor musunuz?				
21) Duygularını fark ederek kendini tanımasını ve ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
22) Neleri kolayca yapabildiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
23) Neleri yapmaktan hoşlandığını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
24) Bazı davranışları önceki yıllarda tek başına yapamadığı halde şimdi yapabildiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
25) Sorunlarının neler olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
26) Kısa bir özgeçmiş hazırlayarak kendini tanıtmalarını sağlıyor musunuz?				
27) Zorbalıkla karşılaştığında kimden yardım alabileceğini bilmesini sağlıyor musunuz?				
28) Çatışmaları şiddete başvurmadan çözebilme becerisi geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
29) Engelli bireylere karşı hoşgörülü davranmanın önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
30) Engelli bireylerle benzer ve farklı yönlerini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
31) İletişimde zamanlamanın önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
32) Arkadaşları ile iyi ilişkiler geliştirme konusunda yapması gerekenleri ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
33) Karşılıklı iletişimde öğretmeninin ve arkadaşlarının sözlerini kesmeden dinlemesini sağlıyor musunuz?				
34) Okula geliş gidişleri sırasında karşılaştığı insanlarla etkileşimde bulunurken nasıl davranması gerektiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
35) Öfkenin zaman zaman yaşanabilen doğal bir duygu olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
36) Öfkelenildiği zaman hissettiği duyguyu uygun biçimde ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
37) Öfkelenildiği zaman karşısındaki kişiyle uzlaşmanın uygun bir davranış olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
38) Öfkeyle başa çıkmada çaba, gayret ve denemenin önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
39) Paylaşma, dayanışma ve yardımlaşmanın önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
40) Ailenin dayanışma ve paylaşmanın yaşandığı özel bir çevre olduğunu kavramasını sağlıyor musunuz?				
41) Ailedeki yardımlaşmayı ve görev dağılımını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
42) Ailedeki dayanışmaya ve yardımlaşmaya günlük hayattan örnekler vermesini sağlıyor musunuz?				
43) Aile içinde görevlerini yerine getirirken kimlerden nasıl yardım alacağını bilmesini sağlıyor musunuz?				
44) Kulüp ve diğer grup çalışmalarında olumlu değerleri (başkalarının düşüncelerine saygı duyma gibi) gözetmesini sağlıyor musunuz?				
45) Kulüp ve diğer grup çalışmalarında bir görevin tamamlanması için arkadaşlarıyla yardımlaşmasını sağlıyor musunuz?				
46) Arkadaşlarının eşyalarını izin alarak kullanması gerektiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
47) Kendini tehlike oluşturacak durumlardan korumasını sağlıyor musunuz?				
48) Okula geliş gidişlerde karşıdan karşıya geçerken güvenli yerleri kullanmasını sağlıyor musunuz?				
49) Okula geliş gidişlerde karşılaşılabileceği tehlikeli durumlarda nasıl davranması gerektiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
50) Okulda veya sınıfta doğabilecek tehlikeli durumları fark etmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
51) Okulda veya sınıfta doğabilecek tehlikeli durumlarda nasıl davranması gerektiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
52) Okulda veya sınıfta doğabilecek tehlikeli durumlarda yardım istemesini sağlıyor musunuz?				
53) Okulda veya sınıfta doğabilecek tehlikeli durumlarda yazılı ve sözlü yönergelerle uymasını sağlıyor musunuz?				
54) Günlük hayatta karşılaşılabileceği her sorunun birden fazla çözümü olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
55) Günlük hayatta kurallara uyulmadığı takdirde doğabilecek sonuçlarla ilgili tahminde bulunmasını sağlıyor musunuz?				
56) Sağlığını korumak için dengeli beslenmesi gerektiğinin farkına varmasını sağlıyor musunuz?				
57) Sağlığını korumak için aşı olması gerektiğini fark etmesini ve aşı olmaktan korkmamasını sağlıyor musunuz?				
58) Kişisel bakımı için ne yapması gerektiğinin farkına varmasını sağlıyor musunuz?				
59) Okulda temizlik ve görgü kurallarına uymasını sağlıyor musunuz?				
60) Günlük yaşam alışkanlıklarının sağlık açısından önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
61) Eğitsel ve mesleki planlama dosyası hazırlamasını sağlıyor musunuz?				
62) Eğitsel ve mesleki planlama dosyasında yer alan bilgilerin öğrencinin sonraki eğitsel ve mesleki süreçlerine nasıl katkı sağlayacağını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
63) Eğitsel planlama ve mesleki dosyasında hangi bilgilerin yer alması gerektiğine yönelik bilgilendirmelerde bulunuyor musunuz?				
64) Bir gününü nasıl geçireceğini planlamasını sağlıyor musunuz?				
65) Bir gününü nasıl geçireceğine dair yaptığı plana uymasını sağlıyor musunuz?				
66) Günlük yaşamda oyun oynamak ve ders çalışmak için harcayacağı süreler arasında denge kurmasını sağlıyor musunuz?				
67) Ailesindeki bireylerin mesleklerini tanımasını ve tanıtmalarını sağlıyor musunuz?				
68) Çevresinde bulunan bireylerin ne işle uğraştıklarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
69) Günümüzde kabul gören meslekleri araştırmasını sağlıyor musunuz?				

EK-7

2. SINIF

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK HİZMETLERİNİ YERİNE GETİRME DURUMLARINI DEĞERLENDİRME ANKETİ

Sayın Öğretmenler,

Bu anket ilköğretim birinci kademedeki sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerindeki yeterlilikleri gerçekleştirme düzeylerini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz ve ifadelerde belirtilen davranışı ne düzeyde yerine getirdiğinizi belirtmek için 1 (**hiçbir zaman**), 2 (**ara sıra**), 3 (**sık sık**), 4 (**her zaman**) ifadelerinden hangisi sizler için uygunsa o seçeneğin yanına ‘X’ işareti koyunuz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve isminizi yazmayınız. Maddelere vereceğiniz yanıtlar çalışmamıza önemli katkılar sağlayacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Cinsiyetiniz: () Bayan () Erkek

Kıdeminiz: () 0-5 yıl
() 6-10 yıl
() 11-15 yıl
() 16-20 yıl
() 21 ve/veya daha fazla

Maddeler	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
1) Sınıf ve okul kurallarına uymasını sağlıyor musunuz?				
2) Okul ve sınıf kurallarının neden konduğunu araştırmasını ve ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
3) Okuldaki öğrenme ortamını iyileştirmek için sınıf ve okul içinde yazılı ve sözlü kurallara uymasını sağlıyor musunuz?				
4) Okul ve sınıf kurallarına uyulmadığında çıkabilecek sorunları çözmek için gerektiğinde okul çalışanlarından, öğretmenlerinden ve arkadaşlarından yardım istemesi gerektiğini öğrenmesini sağlıyor musunuz?				
5) Kuralların koruyucu ve önleyici yanlarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
6) Aile içinde görevlerini yerine getirirken sorumluluklarının farkına varmasını sağlıyor musunuz?				
7) Okul ve sınıf eşyalarını özenli kullanması gerektiğinin sorumluluğunda olmasını sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
8) Görev aldığı kulüp ya da grup çalışmasında ona düşen sorumluluğu yerine getirme bilincine sahip olmasını sağlıyor musunuz?				
9) Başkalarının eşyalarını özenli kullanması gerektiğinin sorumluluğunda olmasını sağlıyor musunuz?				
10) Herhangi bir acil durum esnasında zor durumda olan bireylere yardım etme sorumluluğunu almasını sağlıyor musunuz?				
11) İnsanların mutluluğunun, bireylerin aile içerisinde ve ülke genelinde üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmelerine bağlı olduğunu kavramasını sağlıyor musunuz?				
12) Etkili öğrenmesi için planlı çalışması gerektiği ile ilgili sorumluluklarının farkına varmasını sağlıyor musunuz?				
13) Okul kural ve süreçlerine uyması ile ilgili sorumluluk almasını sağlıyor musunuz?				
14) Derslerle ilgili sorumluluklarının farkına varmasını sağlıyor musunuz?				
15) Verdiği kararın sorumluluğunun farkına varmasını sağlıyor musunuz?				
16) Kendini ve sınıf arkadaşlarını korumak için sorumluluk alması gerektiğini bilmesini sağlıyor musunuz?				
17) Okula karşı hissettiği duygularındaki değişimi fark etmesini ve bunu uygun biçimde ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
18) Okulda arkadaşlarının sergiledikleri davranışların uygun olup olmadığını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
19) Topluluk önünde (okul ve sınıfta) kendini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
20) Okul yaşamıyla ilgili iyimser bir bakış açısı geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
21) Hata yapabileceğini ve bunun doğal olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
22) Hata yaptığı zaman hissettiği duyguyu uygun biçimde ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
23) Hata yaptığı an hatasını fark etmesini ve çözüm yolları üretmesini sağlıyor musunuz?				
24) Başkalarının kendisinde gördüğü fiziksel, duygusal ve zihinsel özellikleri fark etmesini sağlıyor musunuz?				
25) Çevresindekilerin kendisinin özel, önemli ve farklı yönlerinin farkına varmasını sağlıyor musunuz?				
26) Kendini fiziksel, zihinsel ve duygusal olarak geliştirebilme yolları hakkında karar vermesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
27) Başkalarının kendisi hakkındaki duygularının farkında olmasını sağlıyor musunuz?				
28) Başkalarının kendisi hakkındaki düşüncelerine duyarlı olmasını sağlıyor musunuz?				
29) Kişisel sınırlarını belirlemek için öğrencinin kendini tanımasını sağlıyor musunuz?				
30) İstek ve ihtiyaçlarını ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
31) İstek ve ihtiyaçlarını ifade ederken görgü kurallarına uymasını sağlıyor musunuz?				
32) İstek ve ihtiyaçlarını ifade ederken başkalarının duygularına saygı göstermesini sağlıyor musunuz?				
33) Arkadaşlarının herhangi bir eşyasını kullanmak istediğinde bunu görgü kurallarına uygun bir dille söylemesini sağlıyor musunuz?				
34) Grup çalışması sırasında hangi gruba dahil olmak istediğini uygun biçimde ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
35) Kişisel sınırlarını korumanın önemini açıklamasını sağlıyor musunuz?				
36) Başkalarının kişisel sınırlarına saygı duyması gerektiğini bilmesini sağlıyor musunuz?				
37) İnsanların tek ve özel olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
38) Her insanın saygıyı hak ettiği bilincini taşımasını sağlıyor musunuz?				
39) Zorbalıkla karşılaştığında kimden yardım alabileceğini bilmesini sağlıyor musunuz?				
40) Çatışmaları şiddete başvurmadan çözebilme becerisi geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
41) Zorbalıkla karşılaştığında etkili davranış biçimleri geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
42) Okula geliş-gidişlerinde karşılaştığı kişilerle aralarında çıkabilecek sorunlar için hangi çözüm yollarına başvurabileceğini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
43) Zamanlamanın önemine dikkat ederek iletişim kurmasını sağlıyor musunuz?				
44) İletişimde dinleme ve konuşma becerileri geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
45) Özensiz iletişimin yaratacağı sorunları belirterek öğretmeni ve arkadaşları ile iletişimde nezaket ifadeleri (teşekkür ederim, iyi günler, özür dilerim, rica ederim, geçmiş olsun, tebrikler gibi...) kullanmasını sağlıyor musunuz?				
46) Çevresindekilerle olumlu iletişim kurarak ilişkilerini güçlendirmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
47) Ailesi ve yakın çevresiyle olan ilişkilerinde olumlu tepkiler yaratan ve görgü kurallarına uyan davranışlar göstermesini sağlıyor musunuz?				
48) Çevresini gözlemleyerek hangi iletişim türlerinin kullanıldığını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
49) İletişim sırasında göz kontağı kurmasını sağlıyor musunuz?				
50) İletişimin sadece sözel olmadığını, sözsüz unsurlar da içerdiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
51) Sözsüz iletişimi (uygun yüz ifadeleri gibi...) kullanarak olumlu ve olumsuz duygularını göstermesini sağlıyor musunuz?				
52) Engelli bireylere gerektiğinde yardım etmenin önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
53) Engelli bireylerle benzer ve farklı yönlerini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
54) Engelli bireylere hoşgörüyle yaklaşmasını sağlıyor musunuz?				
55) Arkadaşlık ilişkilerinde dayanışma ve yardımlaşmanın önemini kavramasını sağlıyor musunuz?				
56) Arkadaşlarının fiziksel, duygusal ve zihinsel özelliklerini bilmesini sağlıyor musunuz?				
57) Arkadaşlarının bedensel özelliklerdeki bireysel farklılıkları fark etmesini sağlıyor musunuz?				
58) Gün içinde arkadaşlarının duygularındaki değişimi gözlemlemesini ve bu değişimin nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunmasını sağlıyor musunuz?				
59) Arkadaş seçerken olumlu değerleri gözetmesini sağlıyor musunuz?				
60) Arkadaşlarının fikirlerine, ilgilerine ve duygularına saygı göstermesini sağlıyor musunuz?				
61) Ailenin dayanışma ve işbirliğinin yaşandığı özel bir çevre olduğunu kavramasını sağlıyor musunuz?				
62) Ailede işbirliğinin nasıl yapıldığını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
63) Ailedeki işbirliğine günlük hayattan örnekler vermesini sağlıyor musunuz?				
64) Aile bireylerinin birbirlerine nasıl yardım ettiğini gözlemlemesini sağlıyor musunuz?				
65) Aile içinde üstlenebileceği görevlerle ilgili yeni fikirler üretmesini sağlıyor musunuz?				
66) Aile içinde işbirliğine katılmasını, üzerine düşen görevi yapmaktan mutluluk duymasını sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
67) Kulüp ve diğer grup çalışmalarında birlikte çalışmanın önemini kavramasını sağlıyor musunuz?				
68) Kulüp ve diğer grup çalışmalarında işbirliği yapmasını sağlıyor musunuz?				
69) Yakın çevresinde birlikte çalışan kişileri fark etmesini sağlıyor musunuz?				
70) İşbirliğine yönelik olumlu tutum geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
71) Çevrenin korunmasında diğer insanlarla işbirliği yapmasını sağlıyor musunuz?				
72) Okulun dayanışma ve işbirliğinin yaşandığı özel bir çevre olduğunu kavramasını sağlıyor musunuz?				
73) Sağlığını koruma sorumluluğunu üstlenmesini sağlıyor musunuz?				
74) Sağlığını korumak için dengeli beslenmesi gerektiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
75) Sağlığını korumak için aşı olması gerektiğini fark etmesini ve aşı olmaktan korkmamasını sağlıyor musunuz?				
76) Kişisel bakımı için bedeninin bakım ve korunmasını sağlıyor musunuz?				
77) Günlük yaşam alışkanlıklarının sağlıklı olmadaki önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
78) Günlük yaşamında sağlığını korumak için yapılması gerekenleri fark etmesini sağlıyor musunuz?				
79) Neden dengeli ve düzenli beslenmesi gerektiğini araştırmasını ve anlatmasını sağlıyor musunuz?				
80) Dengeli ve düzenli beslenmek için doğal ve sağlıklı ürünler tüketmesini sağlıyor musunuz?				
81) Kendi sağlığı kadar arkadaşlarının da sağlığını da korumaktan sorumlu olduğunu kavramasını sağlıyor musunuz?				
82) Yapmaktan hoşlandıklarını ve hoşlanmadıklarını ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
83) Arkadaşları ile birlikte oynamak, çalışmak ve özel günleri kutlamak gibi hoşlandığı şeyleri yapmak için plan yapmasını ve uygulamasını sağlıyor musunuz?				
84) Hoşlanıp hoşlanmadıkları ile ilgili yazılar yazmasını sağlıyor musunuz?				

EK-8

3. SINIF

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK HİZMETLERİNİ YERİNE GETİRME DURUMLARINI DEĞERLENDİRME ANKETİ

Sayın Öğretmenler,

Bu anket ilköğretim birinci kademedeki sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerindeki yeterlilikleri gerçekleştirme düzeylerini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz ve ifadelerde belirtilen davranışı ne düzeyde yerine getirdiğinizi belirtmek için 1 (**hiçbir zaman**), 2 (**ara sıra**), 3 (**sık sık**), 4 (**her zaman**) ifadelerinden hangisi sizler için uygunsa o seçeneğin yanına ‘X’ işareti koyunuz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve isminizi yazmayınız. Maddelere vereceğiniz yanıtlar çalışmamıza önemli katkılar sağlayacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Cinsiyetiniz: () Bayan () Erkek

Kıdeminiz: () 0-5 yıl
() 6-10 yıl
() 11-15 yıl
() 16-20 yıl
() 21 ve/veya daha fazla

Maddeler	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
1) Sorumluluklarını yerine getirmemenin sonuçlarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
2) Kulüp ve diğer grup çalışmalarında kendi üzerine düşen sorumlulukları fark etmesini sağlıyor musunuz?				
3) Öğrenci olarak sorumluluklarını yerine getirmediğinde sonuçlarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
4) Evdeki sorumluluklarını yerine getirmesini sağlıyor musunuz?				
5) Verdiği kararın olumsuz da olsa sorumluluğunu üstlenmesini sağlıyor musunuz?				
6) Okul araç- gereçlerini tanımasını ve özenli kullanmasını sağlıyor musunuz?				
7) Ders araç-gereçlerini günlük ders programına göre hazırlamasını ve bunları uygun biçimde kullanmasını sağlıyor musunuz?				
8) Okul ve sınıf eşyalarını neden özenli kullanması gerektiğini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
9) Ne kadar özenli çalışırsa o kadar başarılı olabileceğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
10) Başarısını arttırmak için uygun sorular sormasını sağlıyor musunuz?				
11) Ders başarısını arttırmak için uygun kaynak kitaplardan yararlanmasını sağlıyor musunuz?				
12) Başarılı olabilmek için etkili ders çalışma programı hazırlamasını sağlıyor musunuz?				
13) Başarılı olabilmek için hazırladığı etkili ders çalışma programına uymasını sağlıyor musunuz?				
14) Başarılı olabilmek için okula neden hazırlıklı gelmesi gerektiğini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
15) Kendisi için uygun öğrenme tekniklerini seçmesini ve kullanmasını sağlıyor musunuz?				
16) Yemek, uyku, ders çalışma ve oyun saatlerine uymanın kişisel başarı ile ilişkisini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
17) Zamanını etkili kullanmasını, planlı çalışma becerisi geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
18) Verimli ders çalışmayı engelleyen durumları fark etmesini sağlıyor musunuz?				
19) Etkili ders çalışma becerilerini kullanmasını ve öğrenmeyle ilişkisini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
20) Zamanı etkili bir biçimde kullanmanın başarısına etkisini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
21) Okulla ilgili günlük işleri öncelik sırasına koyarak her işi belirlenen zaman içinde yapmasını sağlıyor musunuz?				
22) Serbest zamanını ilgileri doğrultusunda değerlendirmesini sağlıyor musunuz?				
23) Serbest zamanını resim yapma, şiir yazma, maket yapma vb. bireysel etkinlikler doğrultusunda değerlendirmesini sağlıyor musunuz?				
24) Serbest zamanını halk oyunları, spor takımları vb. sosyal etkinlikler doğrultusunda değerlendirmesini sağlıyor musunuz?				
25) Fiziksel özelliklerini fark ederek kendini tanımasını ve tanıtmalarını sağlıyor musunuz?				
26) Kendisi hakkında olumlu düşünmesini sağlıyor musunuz?				
27) Kişisel ilgilerini, alışkanlıklarını, güçlü ve zayıf yönlerini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
28) Çevresindeki insanlardan farklı olan güçlü ve zayıf yönlerini fark etmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
29) Yaşı ilerledikçe büyüüp geliştiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
30) Kendini fiziksel, zihinsel ve duygusal olarak geliştirebilme yollarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
31) Fiziksel, zihinsel ve duygusal olarak kendine bakmanın gerekliliğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
32) İlgilendiği şeylere daha çok vakit ayırmasını sağlıyor musunuz?				
33) İlgilendiği şeylerle ilgili kararlar vermesini sağlıyor musunuz?				
34) İlgilendiği şeylerle ilgili aldığı kararlara uymasını sağlıyor musunuz?				
35) Duygu, düşünce ve hayallerini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
36) Kişisel sınırlarını belirlemesini sağlıyor musunuz?				
37) Kişisel sınırlarını korumasını sağlıyor musunuz?				
38) Kişisel sınırlarını korumanın önemini örneklerle ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
39) Kendi kişisel sınırlarına diğerlerinin saygı duyması gerektiğini bilmesini sağlıyor musunuz?				
40) İnsanların tek ve özel olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
41) Her insanın farklı olduğunu, farklı yetenek ve becerilere sahip olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
42) Her insanın saygıyı hak ettiği bilincini taşımasını sağlıyor musunuz?				
43) Arkadaşları tarafından dışlandığında neler yapılabileceğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
44) Arkadaşları tarafından dışlandığında nedenini araştırmasını sağlıyor musunuz?				
45) Kendisinin ve arkadaşlarının dışlamak gibi uygun olmayan davranışlarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
46) Arkadaşlarının yanlış davranışlarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
47) Kendisinin yanlışlık içermeyen davranışlar sergilemesini sağlıyor musunuz?				
48) Alay edilme durumlarında yapabileceklerini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
49) Öğretmeni, okul çalışanları ve arkadaşları ile ilişkilerinde gerektiğinde sorun çözme becerisini kullanmasını sağlıyor musunuz?				
50) Arkadaşları ile ilgili duygu ve düşüncelerini davranışlarıyla açıklamasını sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
51) Gün içinde kendisinin ve arkadaşlarının davranışlarındaki değişimi gözlemlemesini ve bu değişimin nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunmasını sağlıyor musunuz?				
52) Arkadaşlarının davranışlarındaki değişimin yüzlerine ve bedenlerine nasıl yansıdığını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
53) İletişimde dinlemenin önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
54) Öğretmeni ve arkadaşları ile etkileşimde bulunurken ve iletişim kurarken uygun davranışlar göstermesini sağlıyor musunuz?				
55) Özensiz iletişimin yaratacağı sorunları belirleyerek öğretmeni ve arkadaşları ile iletişimde nezaket ifadeleri (teşekkür ederim, iyi günler, özür dilerim, rica ederim, geçmiş olsun, tebrikler gibi...) kullanmasını sağlıyor musunuz?				
56) Ailesi ve yakın çevresiyle olan ilişkilerinde olumlu tepkiler yaratan ve görgü kurallarına uyan davranışlar göstermesini sağlıyor musunuz?				
57) İletişim sırasında göz kontağı kurarak karşısındaki kişiyi dinlemesini sağlıyor musunuz?				
58) İletişimin sadece sözel olmadığını, sözsüz unsurlar da içerdiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
59) Olumlu ve olumsuz duygularını gösteren sözsüz iletişim becerileri (uygun yüz ifadeleri gibi...) kullanarak karşısındakini dinlemesini sağlıyor musunuz?				
60) Doğayı ve çevreyi korumaya karşı duyarlı olmasını sağlıyor musunuz?				
61) Doğayı ve çevreyi koruma adına girişimlerde bulunmasını sağlıyor musunuz?				
62) Yaşadığı çevreyi temiz tutmasının kendi sağlığı için önemli olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
63) Doğayı ve çevreyi korumak ve geliştirmek için bireysel sorumluluk bilinci kazanmasını sağlıyor musunuz?				
64) Yakın çevresinde çevreyi bozabilecek davranışlarda bulunanları uyarmasını sağlıyor musunuz?				
65) Ailesindeki bireylerin mesleklerini tanımasını ve tanıtmalarını sağlıyor musunuz?				
66) Çeşitli mesleklerde çalışanların yaptıkları işlerden örnekler vermesini sağlıyor musunuz?				
67) Günümüzde kabul gören meslekleri araştırmasını sağlıyor musunuz?				
68) Hayatımızı kolaylaştırmak için çalışanları tanımasını ve yaptığı işleri açıklamasını sağlıyor musunuz?				
69) Gelecekte mesleğini seçerken göz önünde bulundurması gereken noktalar hakkında sorular sormasını sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
70) Meslekleri tanımasını ve mesleklerin toplum içindeki önemini kavramasını sağlıyor musunuz?				
71) Meslek seçimini etkileyen faktörleri sıralamasını sağlıyor musunuz?				
72) İnsanlarla meslekler arasındaki ilişkiyi kavramasını sağlıyor musunuz?				
73) Her iş ve mesleğin gerekli ve saygın olduğunu takdir etmesini sağlıyor musunuz?				
74) Hayalindeki mesleklerle ilgili duygu, düşünce ve beklentilerini sanat yoluyla ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
75) Mesleklerin birbirine benzer ve birbirinden farklı özelliklerinin olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
76) Mesleklerin gerektirdiği ilgi ve yetenekleri tanımasını sağlıyor musunuz?				
77) Çeşitli mesleklerle ilgili etkinlikleri tanımasını sağlıyor musunuz?				

EK-9

4. SINIF

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK HİZMETLERİNİ YERİNE GETİRME DURUMLARINI DEĞERLENDİRME ANKETİ

Sayın Öğretmenler,

Bu anket ilköğretim birinci kademedeki sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerindeki yeterlilikleri gerçekleştirme düzeylerini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz ve ifadelerde belirtilen davranışı ne düzeyde yerine getirdiğinizi belirtmek için 1 (**hiçbir zaman**), 2 (**ara sıra**), 3 (**sık sık**), 4 (**her zaman**) ifadelerinden hangisi sizler için uygunsa o seçeneğin yanına ‘X’ işareti koyunuz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve isminizi yazmayınız. Maddelere vereceğiniz yanıtlar çalışmamıza önemli katkılar sağlayacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Cinsiyetiniz: () Bayan () Erkek

Kıdeminiz: () 0-5 yıl
() 6-10 yıl
() 11-15 yıl
() 16-20 yıl
() 21 ve/veya daha fazla

Maddeler	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
1) Kulüp ve diğer grup çalışmalarında kendi üzerine düşen sorumlulukları fark etmesini sağlıyor musunuz?				
2) Derslerle ilgili sorumluluklarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
3) Okul kural ve süreçlerine uyması ile ilgili sorumluluk almasını sağlıyor musunuz?				
4) Aile içinde üzerine düşen sorumluluğu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
5) Verdiği kararın olumsuz da olsa sorumluluğunu üstlenmesini sağlıyor musunuz?				
6) Okuldaki seçim süreçlerine katılmasını sağlıyor musunuz?				
7) Seçim sırasında karar vermenin önemini açıklamasını sağlıyor musunuz?				
8) Okulda demokratik ortamın geliştirilmesine katkıda bulunması gerektiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
9) Okuldaki karar verme süreçlerine katılmasını sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
10) Zamanını etkili kullanmasını, planlı çalışma becerisi geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
11) Zamanı etkili bir şekilde kullanmasını sağlıyor musunuz?				
12) Zamanı etkili bir biçimde kullanmanın başarısına etkisini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
13) Okulla ilgili günlük işleri öncelik sırasına koyarak her işi belirlenen zaman içinde yapmasını sağlıyor musunuz?				
14) Sınavlarda başarıyı etkileyen etmenleri fark etmesini sağlıyor musunuz?				
15) Ne kadar özenli çalışırsa o kadar başarılı olabileceğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
16) Başarısını arttırmak için uygun sorular sormasını sağlıyor musunuz?				
17) Ders başarısını arttırmak için uygun kaynak kitaplardan yararlanmasını sağlıyor musunuz?				
18) Başarılı olabilmek için etkili ders çalışma programı hazırlamasını sağlıyor musunuz?				
19) Başarılı olabilmek için hazırladığı etkili ders çalışma programına uymasını sağlıyor musunuz?				
20) Başarılı olabilmek için okula neden hazırlıklı gelmesi gerektiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
21) Uygun öğrenme tekniklerini seçmesini ve kullanmasını sağlıyor musunuz?				
22) Yemek, uyku, ders çalışma ve oyun saatlerine uymanın kişisel başarısı ile ilişkisini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
23) Öğrenme için gerekli beceriler edinmesini sağlıyor musunuz?				
24) Verimli ders çalışmayı engelleyen durumları fark etmesini sağlıyor musunuz?				
25) Etkili ders çalışma becerilerini kullanmasını sağlıyor musunuz?				
26) Ders çalışırken kullanacağı araç-gereçleri ve kaynak kitapları seçmesini sağlıyor musunuz?				
27) Ders çalışırken kullanacağı ders araç-gereçlerini ve kaynak kitaplarını nasıl kullanacağını açıklıyor musunuz?				
28) Ders araç-gereçlerini ve kaynak kitaplarını yanında bulundurmanın önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
29) İhtiyaç duyduğu bilgiyi bulmak için tek kaynaktan değil de çeşitli kaynaklardan yararlanmasını sağlıyor musunuz?				
30) Kulüp ve diğer grup çalışmalarında bir görevin tamamlanması için birlikte çalışmanın avantajlarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
31) Kulüp ve diğer grup çalışmalarında yapılacak işler konusunda arkadaşlarını yönlendirmesini, onları cesaretlendirmesini ve gerekirse yardımcı olmasını sağlıyor musunuz?				
32) Kulüp çalışmalarında alınacak kararlar ve yapılacak çalışmalarla ilgili fikirler üretmesini sağlıyor musunuz?				
33) Kulüp çalışmalarında alınacak kararlar ve yapılacak çalışmalarla ilgili ürettiği fikirleri uygulamasını sağlıyor musunuz?				
34) Evi ve ailesi hakkındaki duygularını özgün bir biçimde ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
35) Gün içinde duygularındaki değişimi gözlemlemesini sağlıyor musunuz?				
36) Gün içinde duygularındaki değişimin nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunmasını sağlıyor musunuz?				
37) Duygularının kendisini ve arkadaşlarını nasıl etkilediğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
38) Bir konu hakkında başkalarının düşüncelerine de saygı göstererek kendi düşüncelerini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
39) Farklı durumlara ait farklı duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
40) Başkalarıyla yaşadığı olaylara ilişkin duygu ve düşüncelerini ayrıntılı olarak ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
41) Okulda kendisinin başarılı olduğu durumları fark etmesini sağlıyor musunuz?				
42) Başarılı olduğu konularda olumlu düşünmesini sağlıyor musunuz?				
43) Fiziksel özelliklerini tanıyarak olumlu bir beden imgesi geliştirerek başarılı olmasını sağlıyor musunuz?				
44) Çevresindeki insanlardan farklı olan başarılı yönlerini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
45) Kendini fiziksel, zihinsel ve duygusal olarak geliştirebilme yollarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
46) Fiziksel, zihinsel ve duygusal olarak kendine bakmanın gerekliliğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
47) Her insanın farklı olduğunu, farklı yetenek ve becerilere sahip olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
48) Kızgınlık, öfke gibi davranışlarını kontrol edebilme becerisi geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
49) Öfkeyle başa çıkmada çaba, gayret ve denemenin önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
50) Öfkелendiđi zaman hissettiği duyguyu uygun biçimde ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
51) Öfkелendiđi zaman çevresinde bulunan kişilerle nasıl iletişim kurması gerektiğini öğrenmesini sağlıyor musunuz?				
52) Zorbalıkla karşılaştığında baş etme yollarını kullanmasını sağlıyor musunuz?				
53) Zorbalıkla karşılaştığında kimden yardım alabileceğini bilmesini sağlıyor musunuz?				
54) Çatışmaları şiddete başvurmada n çözebilme becerisi geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
55) Kendisinin ve arkadaşlarının dışlamak gibi uygun olmayan davranışlarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
56) Arkadaşları tarafından dışlandığında baş etme yollarını kullanmasını sağlıyor musunuz?				
57) Arkadaşları tarafından dışlandığında nedenini araştırmasını sağlıyor musunuz?				
58) Arkadaşları tarafından dışlandığında öğretmeninden ya da büyüklerinden sorunu çözmek için yardım almasını sağlıyor musunuz?				
59) Arkadaşlarının yanlış davranışlarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
60) Kendisinin yanlışlık içermeyen davranışlar sergilemesini sağlıyor musunuz?				
61) Başkalarının duygularını onların yüz ifadelerinden anlamasını sağlıyor musunuz?				
62) Arkadaşlığın önemini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
63) Arkadaşları ile iyi ilişkiler geliştirme konusunda yapması gerekenleri ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
64) Arkadaşları ile birlikte oynamak, çalışmak ve özel günleri kutlamak için plan yapmasını ve uygulamasını sağlıyor musunuz?				
65) Arkadaşları ile ne kadar farklı olursa olsun paylaşmanın önemini ve güzelliğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
66) Arkadaş seçerken ve kişisel tercihlerde bulunurken olumlu değeri gözetmesini sağlıyor musunuz?				
67) Arkadaşları ve başkaları ile ilişkilerinde duygularını uygun biçimde ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
68) Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılamasını sağlıyor musunuz?				
69) Çevresindeki çalışan bireylerin ne işle uğraştıklarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
70) Çevresindeki kişilerin meslekleriyle ilgili gözlemler yaparak bu kişilerin hayatımızı kolaylaştırmak için neler yaptığını fark etmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
71) Günümüzde kabul gören meslekleri araştırmasını sağlıyor musunuz?				
72) İnsanlarla meslekler arasındaki ilişkiyi kavramasını sağlıyor musunuz?				
73) Mesleklerin birbirine benzer ve birbirinden farklı özelliklerinin olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
74) Her mesleğin toplum gereğini ve önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
75) Kendi yerel çevresinde bulunan meslekleri sıralamasını sağlıyor musunuz?				

EK-10

5. SINIF

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN REHBERLİK HİZMETLERİNİ YERİNE
GETİRME DURUMLARINI DEĞERLENDİRME ANKETİ**

Sayın Öğretmenler,

Bu anket ilköğretim birinci kademedeki sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerindeki yeterlilikleri gerçekleştirme düzeylerini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz ve ifadelerde belirtilen davranışı ne düzeyde yerine getirdiğinizi belirtmek için 1 (**hiçbir zaman**), 2 (**ara sıra**), 3 (**sık sık**), 4 (**her zaman**) ifadelerinden hangisi sizler için uygunsa o seçeneğin yanına ‘X’ işareti koyunuz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve isminizi yazmayınız. Maddelere vereceğiniz yanıtlar çalışmamıza önemli katkılar sağlayacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Cinsiyetiniz: () Bayan () Erkek

Kıdeminiz: () 0-5 yıl
() 6-10 yıl
() 11-15 yıl
() 16-20 yıl
() 21 ve/veya daha fazla

Maddeler	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
1) Okuldaki öğrenme ortamını iyileştirmek için sınıf ve okul içinde yazılı ve sözlü kurallara uymasını sağlıyor musunuz?				
2) Etkili öğrenmesi için planlı çalışması gerektiği ile ilgili sorumluluklarının farkına varmasını sağlıyor musunuz?				
3) Okul kural ve süreçlerine uyması ile ilgili sorumluluk almasını sağlıyor musunuz?				
4) Verdiği kararın sorumluluğunun farkına varmasını sağlıyor musunuz?				
5) Yaşadığı çevredeki eğitsel ve sosyal imkanlardan yararlanmanın önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
6) Yaşadığı bölgedeki eğitsel ve sosyal etkinliklere katılmasını sağlıyor musunuz?				
7) Eğitsel başarı ile ilişkili etmenleri fark etmesini sağlıyor musunuz?				
8) Ne kadar özenli çalışırsa o kadar başarılı olabileceğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
9) Eğitsel başarısını artırmak için uygun sorular sormasını sağlıyor musunuz?				
10) Ders başarısını artırmak için uygun kaynak kitaplardan yararlanmasını sağlıyor musunuz?				
11) Başarılı olabilmesi için etkili ders çalışma programı hazırlamasını sağlıyor musunuz?				
12) Başarılı olabilmesi için hazırladığı etkili ders çalışma programına uymasını sağlıyor musunuz?				
13) Başarılı olabilmesi için okula neden hazırlıklı gelmesi gerektiğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
14) Daha iyi öğrenmesini sağlayacak öğrenme tekniklerini seçmesini ve kullanmasını sağlıyor musunuz?				
15) Yemek, uyku, ders çalışma ve oyun saatlerine uymanın kişisel başarı ile ilişkisini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
16) Zamanı etkili bir şekilde kullanmasını, planlı çalışma becerisi geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
17) Arkadaş grubundaki liderin/ liderlerin özelliklerini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
18) Bir grup içinde çeşitli rollerin önemini kabul etmesini sağlıyor musunuz?				
19) Liderlik becerilerine örnekler vermesini sağlıyor musunuz?				
20) Liderlerin aldığı kararların başkalarının yaşamını nasıl etkilediğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
21) Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirmesini sağlıyor musunuz?				
22) Öğrenme için gerekli beceriler edinmesini sağlıyor musunuz?				
23) Bir üst sınıfın nasıl olacağına ilişkin hayallerini ve beklentilerini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
24) Bir üst sınıfla ilgili bilgi edinmek amacıyla uygun sorular sormasını sağlıyor musunuz?				
25) Bir üst sınıfta ilk defa karşılaşacağı derslerle ilgili bilgi toplamasını sağlıyor musunuz?				
26) Bir üst sınıfta karşılaşacağı yeni öğretmenlerine karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
27) Bir konu hakkında başkalarının düşüncelerine saygı göstererek kendi düşüncelerini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
28) Çevresindeki insanlardan farklı olan başarılı yönlerini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
29) Duygularının davranışlarını nasıl etkilediğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
30) Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini konuşarak ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
31) Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerinin çevresindeki bireylere karşı davranışlarını nasıl etkilediğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
32) Oyuna katılma isteği olduğunda bunu girişken davranışlarla desteklemesini sağlıyor musunuz?				
33) Okulda ortaya çıkabilecek sorunları çözmek için gerektiğinde okul çalışanlarından, öğretmenlerinden yardım istemesini sağlıyor musunuz?				
34) Okula gidiş-gelişlerinde karşılaştığı kişilerle aralarında çıkabilecek sorunlar için kimlere başvurabileceğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
35) Kişisel bir sorunu olduğunda ailesinden, öğretmeninden ve çevresindeki büyüklerden yardım alabileceğini bilmesini sağlıyor musunuz?				
36) Eğitsel bir sorunu olduğunda okul çalışanlarından ve öğretmenlerinden yardım alabileceğini bilmesini sağlıyor musunuz?				
37) Arkadaşlarının fiziksel, duygusal ve zihinsel özelliklerini kendini onların yerine koyarak ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
38) Gün içinde arkadaşlarının duygularındaki değişimi gözlemlemesini ve bu değişimin nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunmasını sağlıyor musunuz?				
39) Arkadaşlarının ve kendisinin güçlü yanlarını tanımasını sağlıyor musunuz?				
40) Arkadaşlarının duygularındaki değişimin yüzlerine ve bedenlerine nasıl yansıdığını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
41) Uygun reddetme davranışına ilişkin örnekler vermesini sağlıyor musunuz?				
42) Akranlarıyla aralarında çıkabilecek sorunlar için hangi çözüm yollarına başvurabileceğini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
43) Akran baskısına karşı koymak için iletişim becerilerini kullanmasını sağlıyor musunuz?				
44) Akran baskısına karşı problem çözebilme becerisi geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
45) İletişimde zamanında dinleme ve konuşma becerileri geliştirmesini ve bunu değerlendirmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
46) Özensiz iletişimin yaratacağı sorunları belirterek öğretmeni ve arkadaşları ile iletişimde nezaket ifadeleri (teşekkür ederim, iyi günler, özür dilerim, rica ederim, geçmiş olsun, tebrikler gibi...) kullanmasını sağlıyor musunuz?				
47) Ailesi ve yakın çevresiyle olan ilişkilerinde olumlu tepkiler yaratan ve görgü kurallarına uyan davranışlar göstermesini sağlıyor musunuz?				
48) İletişim sırasında göz kontağı kurarak dinlemesini ve konuşmasını sağlıyor musunuz?				
49) Barış içinde yaşamak için gereken tutumları fark etmesini sağlıyor musunuz?				
50) Barış içinde yaşamak için yaşadığı çevrede olan olumsuzlukları düzeltebilme becerisi geliştirmesini sağlıyor musunuz?				
51) Barış içinde yaşamak ile ilgili proje tasarlamasını sağlıyor musunuz?				
52) İnsanların mutluluğunun, bireylerin aile içerisinde ve ülke genelinde üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmelerine bağlı olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				
53) Kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkisini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
54) Görsel, işitsel ve hem görsel hem işitsel iletişim araçlarından yararlanmasını sağlıyor musunuz?				
55) Evindeki iletişim araçlarını yerinde ve doğru kullanmasını sağlıyor musunuz?				
56) Çevresini gözlemleyerek hangi kitle iletişim araçlarının kullanıldığını araştırmasını sağlıyor musunuz?				
57) Reklamın yaşamımızdaki önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
58) Bir iletişim aracı olarak gazetelerin önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
59) Toplum için gönüllü çalışmanın önemini ve gerekliliğini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
60) Toplum için çevresini temiz tutmanın önemini ifade etmesini sağlıyor musunuz?				
61) Birey, toplum ve çevre arasındaki karşılıklı bağımlılığı kavramasını ve bunu gösteren örnekler vermesini sağlıyor musunuz?				
62) Bireylerin aile içerisinde ve ülke genelinde üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmelerinin toplum için gerekliliğini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
63) Aralarındaki benzerliklere ve farklılıklara karşın bütün insanların aynı gezegeni paylaştıklarını fark ederek daha iyi bir dünya yaratmak için her bireyin üzerine düşen birtakım görevler olduğunu fark etmesini sağlıyor musunuz?				

	1)Hiçbir zaman	2)Ara sıra	3)Sık sık	4)Her zaman
64) Çevre duyarlılığına sahip olup bunu toplum yararına uygulamasını sağlıyor musunuz?				
65) Çevreyi korumak ve geliştirmek için bireysel sorumluluk bilinci kazanmasını sağlıyor musunuz?				
66) Yakın çevresindeki ve ülkemizdeki çevre sorunları hakkında bilgi toplamasını ve sunmasını sağlıyor musunuz?				
67) Yakın çevresinde çevreyi bozabilecek davranışlarda bulunanları uyarmasını sağlıyor musunuz?				
68) Çevrenin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasının bir vatandaşlık görevi olduğu bilincine uygun davranışlar göstermesini sağlıyor musunuz?				
69) Çalışmanın insanlar ve toplum için önemini açıklamasını sağlıyor musunuz?				
70) Çevresindeki çalışan bireylerin ne işle uğraştıklarını fark etmesini sağlıyor musunuz?				
71) Çevresindeki kişilerin iş ve meslekleriyle ilgili gözlemler yaparak bu kişilerin hayatımızı kolaylaştırmak için neler yaptığını araştırmasını sağlıyor musunuz?				
72) Günümüzde kabul gören meslekleri araştırmasını ve toplum için önemini açıklamasını sağlıyor musunuz?				
73) Gelecekte mesleğini seçerken göz önünde bulundurması gereken noktalar hakkında bir çalışana sorular sormasını sağlıyor musunuz?				
74) Meslekleri tanımasını ve mesleklerin toplum içindeki önemini fark etmesini sağlıyor musunuz?				
75) Meslek seçimini etkileyen faktörleri sıralamasını sağlıyor musunuz?				
76) İnsanlarla meslekler arasındaki ilişkiyi kavramasını sağlıyor musunuz?				